

EXEGESIS

**INTRODUCERE ÎN LIMBA GREACĂ
(KOINE) A NOULUI TESTAMENT**

Baban Octavian

EXEGETIS

**INTRODUCERE ÎN LIMBA GREACĂ
(KOINE) A NOULUI TESTAMENT**

EDITURA UNIVERSITARĂ
București

Coperta: Angelica Mălăescu (Badea)

Copyright © 2009
Editura Universitară
Director: Vasile Muscalu
B-dul Nicolae Bălcescu 27-33,
sect. 1, București.
Tel./Fax. (021) 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro.
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

EDITURĂ RECUNOSCUTĂ DE CONSILIUL NAȚIONAL AL
CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR
(C.N.C.S.I.S.)

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate Editurii Universitare.

Distribuție: tel/fax: (021) 315.32.47
(021) 319.67.27
comenzi@editurauniversitara.ro

ISBN

Conținut

Introducere	9
1. ABC sau ABG? Alfabetul grecesc	13
1.1. Alfabetul grecesc	13
1.2. Accentele, semnele de aspirație, diacritice și de punctuație .	17
1.3. Exerciții	21
2. Substantivele de declinarea a 2a	23
2.1. Generalități (declinări, cazuri)	23
2.2. Exerciții	27
3. Conjugarea verbelor în - ω; Modul indicativ, timpul prezent.....	29
3.1. Generalități (conjugări, diateze, moduri, timpuri)	29
3.2. Timpul prezent (acțiunea continuă).....	32
3.3. Negațiile οὐ și μη.....	35
3.4. Exerciții	38
4. Substantivele de declinarea a 1a	40
4.1. Declinarea 1a și subcategoriile ei.....	40
4.2. Exerciții	42
5. Adjectivele (declinarea 1a și 2a), adverbele	46
5.1. Adjectivele	46
5.2. Adverbele	48
5.3. Exerciții	49
6. Timpul viitor (acțiunea nedeterminată).....	51
6.1. Descriere și reguli.....	51
6.2. Exerciții	54
7. Substantivele de declinarea a 3a	57
7.1. Prezentare generală	57
7.2. Prezentare pe grupe	58

7.3. Exerciții	65
8. Adjectivele de declinare a 3a.....	67
8.1. Adjectivele propriu-zise	67
8.2. Adjective neregulate (formă mixtă)	70
8.3. Gradele de comparație.....	71
8.4. Exerciții	73
9. Timpul imperfect (acțiunea repetată)	75
9.1. Descriere și reguli.....	75
9.2. Utilizările imperfectului	77
9.3. Exerciții:	78
10. Prepoziții, conjuncții, numerale	80
10.1. Prepozițiile	80
10.2. Exerciții	90
10.3. Conjuncțiile	91
10.4. Exerciții	92
10.5. Numeralele	93
10.6. Exerciții	95
11. Timpul aorist (acțiunea punctuală).....	96
11.1. Generalități	96
11.2. Aoristul tematic	97
11.3. Aoristul atematic	101
11.4. Aoristul mixt	103
11.5. Exerciții	103
12. Diatezele medie și pasivă	107
12.1. Terminații generale	107
12.2. Diatezele medie și pasivă ale verbelor deponente.....	112
13. Verbele de contracție.....	114
13.1. Reguli generale.....	114

13.2. Paradigme.....	115
13.2. Exerciții:.....	120
14. Perfect și chiar mai mult (acțiunea cu efect).....	121
14.1. Timpul perfect.....	121
14.2. Timpul mai-mult-ca-perfect.....	125
14.3. Exerciții:.....	127
15. Modul participiu (acțiunea de fundal).....	130
15.1. Generalități.....	130
15.2. Paradigmele temporale ale participiului.....	131
15.3. Utilizările participiului.....	139
15.4. Exerciții.....	143
16. Modul subjonctiv (acțiunea sugerată).....	146
16.1. Paradigmele temporale ale subjonctivului.....	146
16.2. Utilizările subjonctivului.....	150
16.3. Exerciții.....	153
17. Modul imperativ (modul poruncii).....	155
17.1. Paradigmele temporale ale imperativului.....	155
17.2. Utilizările imperativului.....	161
17.3. Exerciții:.....	163
18. Modul optativ (modul dorinței).....	166
18.1. Paradigmele temporale ale optativului.....	166
18.2. Utilizările optativului.....	169
19. Modul infinitiv (acțiunea ca referință).....	171
19.1. Paradigmele temporale ale infinitivului.....	171
19.2. Utilizările infinitivului.....	173
19.3. Exerciții.....	176

20. Pronumele.....	178
20.1. Pronumele personale	178
20.2. Pronumele demonstrative	179
20.3. Pronumele relativ	181
20.4. Pronumele interogativ și pronumele nehotărât.....	182
20.5. Pronumele de reciprocitate.....	184
20.6. Pronumele reflexiv	185
20.7. Pronumele posesiv.....	186
20.8. Pronumele corelativ demonstrativ.....	187
20.9. Pronumele negativ.....	187
20.10. Exerciții	188
21. conjugarea verbelor în - μι	190
21.1. Generalități.....	190
21.2. Paradigmele temporale și modale ale verbelor în - μι	191
21.3. Exerciții	200
ANEXE	201
Anexa 1: formele principale ale verbelor.....	201
Anexa 2: Λυω, Paradigma verbelor în -ω	203
Anexa 3: Reguli generale pentru accente.....	206
Anexa 4: Împărțirea pe silabe.....	211
Anexa 5: Vocabular selectiv	213
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	242

INTRODUCERE ÎN LIMBA GREACĂ

A NOULUI TESTAMENT (*KOINH*)

INTRODUCERE

Limba greacă, o limbă indo-europeană, este una din limbile fundamentale ale culturii europene. Împreună cu popoarele hitite, grecii au migrat în Europa în jurul anilor 2500 î.H. Limba lor este atestată documentar începând cu aproximativ 1400 î.H. Sosiți în valuri succesive, micenienii, aheii, dorienii, ionienii, etc., au colonizat Grecia continentală, țărmurile peninsulei balcanice, Asia mică, porțiuni întinse din țărmurile Mediteranei, construind o civilizație variată și bogată, războinică, divizată, dar, în același timp, elevată artistic și filosofic, care s-a exprimat printr-o varietate de dialecte grecești (principalele dialecte grecești sunt: aeolic, doric, ionic și attic). Grupa dialectelor sudice ale limbii grecești include dialectele ionic, attic și arcado-cipriot; dialectele nordice cuprind dialectele eolic, grec-occidental și dialectul doric. Deși artiștii și filosofii greci au scris opere însemnate în toate dialectele, dialectul attic, vorbit în jurul Atenei, se distinge ca fiind cel mai elevat și cel mai prestigios.¹

¹ J. Debut, *ΔΙΔΑΣΚΩ, Manuel a l'usage de Grand Debutants des lycées et universités* (tome 1), Paris: Les Belles Lettres, 1973, pp. 7-18.

Noul Testament, cartea de căpătâi a creștinătății, a fost scris însă în dialectul *koine*, un dialect dezvoltat din modificarea dialectului attic în urma cuceririlor și interacțiilor culturale și economice ale grecilor și macedonenilor cu popoarele din Orientul Apropiat. Acest dialect a ajuns să fie folosit în bazinul Mării Mediterane, cu precădere în zona Asiei Mici și a Africii de Nord. Acest dialect conține influențe semitice în vocabular și în retorică, modificări apărute atât datorită evoluției normale a limbii în spațiul grecesc cât și datorită interacției culturale asiatice în spațiul civilizației eleniste (spațiul ocupat în urma cuceririlor lui Alexandru cel Mare). În urma acestor interacții, dialectul *koine* a ajuns să reflecte mai mult tendințele vorbirii din viața de zi cu zi decât cugetarea sofisticată stilistic, deși s-au scris și în acest dialect lucrări de filozofie, geografie, istorie, beletristică (cf. Polibius, Strabon, Plutarh, etc.).

Limba *koine* s-a dezvoltat ca o limbă practică, cu vocabular și sintaxă bogate în împrumuturi, și cu o gramatică simplificată față de greaca clasică. Normele ei nu erau arbitrare ci fixate, transmise prin școli și prin intermediul operelor literare. Influențele resimțite asupra vocabularului și modificările ortografice și sintactice, fonetice, etc., au continuat în timp și se regăsesc și în evoluția limbii grecești moderne.

Printre deosebirile mai importante față de dialectul attic se pot enumera următoarele: grupul attic de consoane duble ττ din rădăcina cuvintelor se transformă în dublu sigma - σσ; consoanele finale eufonice -ς și -ν din οὐτός și ἔστιν au ajuns să fie adăugate indiferent dacă erau urmate de un cuvânt ce începea cu o vocală sau de unul care începea cu o consoană; adverbul κἄλως (bine) a înlocuit treptat termenul clasic εὖ. În mod similar, adjectivul ἔσχατος (ultim, final) a înlocuit formele mai vechi τελευταῖος, ὕστατος; substantivul προβατον (oaie) a luat locul formei vechi οἶς, numeralul cardinal εἷς (unu) a devenit echivalent cu pronumele nehotărât -τις (un, cineva), etc.

Au dispărut formele pluralului dual și au rămas doar cele ale pluralului obișnuit. Folosirea timpului viitor a devenit tot mai restrânsă, iar modul optativ a fost înlocuit progresiv cu modul

subjonctiv care, de asemeni, tindea să fie preferat și în locul modului imperativ. Verbele la timpul aorist manifestă preferință pentru terminațiile în α . Folosirea conjuncției $\kappa\alpha\iota$ (și) a devenit mai frecventă și mai nuanțată (o influență semitică). Conjugarea verbelor în $-\omega$ a devenit preponderentă, și apar tranziții ale verbelor în $-\mu\iota$ spre conjugarea în $-\omega$ ($\acute{\alpha}\phi\iota\eta\mu\iota$ - $\acute{\alpha}\phi\iota\omega$, a ierta, ambele forme fiind prezente în NT).²

În ceea ce privește scrierea, dialectul *koine* a urmat normele antice grecești; manuscrisele Noului Testament, ca și operele lui Aristotel, Platon, sau cele ale lui Tucidide, ori Pausanias, Strabon, etc., au fost scrise cu caractere unciale (litere mari), fără spații între cuvinte (scrierea cursivă nu a fost folosită decât din secolul v-vi). Astfel, o propoziție cum ar fi ‘Dumnezeu este Domnul’ se scria legat, $\Theta\Theta\text{Ε}\text{Ο}\Sigma\text{Ε}\Sigma\text{T}\text{I}\text{N}\text{O}\text{K}\text{Y}\text{P}\text{I}\text{O}\Sigma$, și nu $\text{O}\ \Theta\text{Ε}\text{Ο}\Sigma\ \text{Ε}\Sigma\text{T}\text{I}\text{N}\ \text{O}\ \text{K}\text{Y}\text{P}\text{I}\text{O}\Sigma$ (cu litere cursive textul ar fi fost: $\theta\theta\epsilon\omicron\sigma\epsilon\sigma\tau\iota\nu\omicron\kappa\upsilon\rho\iota\omicron\varsigma$). Punctuația era redusă la minimum și, pentru cuvintele foarte cunoscute, se foloseau prescurtări, cum ar fi: $\Theta\Sigma$ pentru $\Theta\text{Ε}\text{Ο}\Sigma$ - Dumnezeu, $\text{K}\Sigma$ pentru $\text{K}\text{Y}\text{P}\text{I}\text{O}\Sigma$, domn, etc. Propoziția anterioară ar fi putut fi scrisă, deci, și sub forma $\Theta\Theta\Sigma\text{Ε}\Sigma\text{T}\text{I}\text{N}\text{O}\text{K}\Sigma$. O astfel de scriere transforma scrisul și cititul textelor într-o activitate care cerea antrenament, efort de descifrare și multă atenție.

Materialul prezentat în acest volum are scopul de a echipa studentul cu cunoștințele și abilitățile necesare pentru a citi și traduce textele

² F. Blass și A. Debrunner, *A Greek Grammar of the New Testament and Other Early Christian Literature*, trad. și rev. R.W. Funk, Chicago, IL: UCP, 1961; E.H. Dana, și J.R. Mantey, *A Manual Grammar of the Greek New Testament*, New York: MacMillan, 1927; F.W. Gingrich, ‘The Greek New Testament as a Landmark in the Course of Semantic Change’, *JBL* 73 (1954), 189-196. Cf. J.C. Treat, *Differences Between Classical and Hellenistic Greek, A Quick Introduction*, <http://ccat.sas.upenn.edu/jtreat/koine/classical.htm>, 2002, decembrie.

Noului Testament în limba greacă. Pentru aceasta, materialul ia forma unei serii succinte de lecții axate pe morfologia dialectului *koine*, cu anumite – dar puține - elemente de sintaxă, cu multe exemple din textul NT, care ilustrează diverse reperi gramaticale și subliniază valoarea exegetică a gramaticii în studiul NT. Manualul încearcă să asiste studentul la efectuarea unui prim pas spre înțelegerea literei, limbii, și spiritului Noului Testament, un pas care poate fi continuat, ulterior, prin studiul sintaxei și al exegezei biblice, precum și al traducerii dinamice a NT.³

³ În acest scop se poate la apela și la informațiile din J.E. Tipei, *Limba greacă a Noului Testament*, Oradea: Cartea Creștină, 1994; A.F. Ștef, *Manual de greacă veche*, București: Humanitas, 1996; C. Balmuș și Al. Graur, *Gramatica limbii grecești (fonetică, morfologie, sintaxă)*, Iași: Editura Autorilor Asociați, 1935; M. Balme și G. Lawall, *Athenaze. An Introduction to Ancient Greek*, Oxford, Oxford UP, 1990; 1991, vols. 1-2; J. W. Wenham, *The Elements of New Testament Greek*, Cambridge: Cambridge UP, 1988, etc. Pentru studiul NT recomandăm M.S.J. Zerwick, și M. Grosvenor, *A Gramatical Analysis of the Greek New Testament*, Roma: Editrice Pontificio Istituto Biblico, 1993 (4a ed., revizuită); *The Greek New Testament*, editori K. Aland, M. Black, C. M. Martini, B.M. Metzger, și A. Wikgren, ediție comună pentru a 4a ediție *United Bible Societies* și a 27a ediție *Novum Testamentum Graece* (Nestle-Aland), Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, London: United Bible Societies, 1993.

1. ABC SAU ABG? ALFABETUL GRECESC

1.1. Alfabetul grecesc

Spre deosebire de limba română, alfabetul limbii grecești începe cu a-b-g... α , β , γ . El are 24 de litere: 7 vocale și 17 consoane, care au și vvaloare numerică.

Litere	Număr	Denumire și pronunție echivalentă
A α	1	alfa - a (scurt - <i>artă</i> ; lung - <i>arab</i>)
B β	2	beta - b (b - barbar; sau v – caviar, vină)
Γ γ	3	gama - gh (\approx geneză); ngh - $\gamma\gamma$, $\kappa\gamma$, $\chi\gamma$)
Δ δ	4	delta - dh (\approx dar, deltă; cf. eng. <i>the</i> , <i>then</i>)
E ϵ	5	epsilon - e scurt, deschis, (ex. <i>lefter</i>)
Z ζ	7	zeta - z (z - zel; sau dz; zd; <i>Azdod</i> , <i>Azot</i>)
H η	8	eta - e lung, închis, (\approx ei, ger. <i>sehr</i> , <i>Dreher</i>)
Θ θ	9	theta - th (nu are echiv. rom., cf. eng. <i>the</i>)
I ι	10	iota - i scurt, deschis (ex.: bir, fir, iar)
K κ	20	kappa - k (caligrafie, economie)
Λ λ	30	lambda - l (logos, oligofren)
M μ	40	miu - m (metodă, melodios)
N ν	50	niu - n (nou, nard)
Ξ ξ	60	xi - x (xilofon, Xenia, ortodox)
O \omicron	70	omicron - o scurt, deschis (\approx omolog, rod)
Π π	80	pi - p (pneumatic, parabolă)
P ρ	100	ro - r, rh (rac, rimă, rabin)
Σ σ, ς	200	sigma - s (s accentuat, \approx selenar, Solon)
T τ	300	tau - t (telefon, dotare)
Υ υ	400	upsilon - u lung (<i>iu</i> \approx fr. <i>du</i>); u scurt (<i>iu</i> \approx i)
Φ ϕ	500	fi - f (farmec, fizică)
X χ	600	chi - ch (un h dur, ex.: har, Harap-alb)
Ψ ψ	700	psi - ps (psihic, capsă)
Ω ω	800	omega - o lung, închis (\approx horă, oră, mor)

Alfabetul limbii grecești clasice conținea și alte sunete (digamma - Ϝ - 6, koppa - ϙ - 90, și sampi - ϗ - 900), care, însă, nu s-au păstrat în dialectul *koine*. În ce privește pronunția, există două școli principale, cu subcurențele lor, una fiind școala lui Erasmus din Rotterdam (1467-1536), cealaltă urmând pronunția limbii grecești moderne, în favoarea căreia s-a declarat, printre alții, I. Reuchlin (1445-1523). Multe din manualele occidentale urmează pronunția erasmică, care a încercat să reconstituie pronunția limbii grecești antice, plecând de la scrierea ei și a atribuit fiecărui literă și diftong valori distincte. Totuși, nu suntem în posesia vreunui document care să ateste modul cum pronunțau cuvintele grecii de acum două mii de ani (dimpotrivă, unele erori de copiere ale manuscriselor NT dau de înțeles că pronunția în dialectul *koine* se apropia de pronunția limbii grecești contemporane, de exemplu variantele frecvente noi-voi, ἦμεις - ὅμεις). De aceea, pronunția reuchliniană, folosită de multe țări răsăritene, adoptă pur și simplu regulile contemporane de pronunție ale limbii grecești (ceea ce duce la multe cazuri de ambiguitate fonetică din pricina simplificării și suprapunerii valorii sunetelor).⁴ Manualul de față adoptă în principiu regulile lui Erasmus, dar admite și câteva modificări de tip reuchlinian, anume pentru literele ζ și χ se adoptă valoarea *z* și *h*, nu *dz* și,

⁴ C.C. Caragounis, 'The Error of Erasmus and Un-Greek Pronunciations of Greek', *Filologia Neotestamentaria* 8 (1995), 151-185, oferă o captivantă trecere în reistă a istoricului pronunției erasmice, care s-ar fi bazat pe o eroare de interpretare, pe o glumă academică, jucată lui de savantul elvețian Henricus Glareanus (Loritus din Glarus). Caragounis argumentează că pronunția reuchliniană este singura care poate fi luată în considerare, singura care are o legătură cu greaca clasică prin intermediul culturii bizantine. Problema pronunțării clasice rămâne deschisă, însă, și din punctul de vedere al savanților contemporani, este în continuare supusă convențiilor.

respectiv, *ch*; iar pentru diftongul *ou* se adoptă o pronunțare închisă, lungă, similară vocalei *u* din limba română.

Ca ajutor mnemonic pentru reținerea alfabetului, se poate observa că există grupuri de litere care respectă ordinea alfabetului românesc (un fel de ‘insule românești despărțite de ‘canale’ grecești...):

A B Γ Δ Ε - Z H Θ - **I K Λ Μ Ν** - Ξ - **Ο Π Ρ Σ Τ Υ** - Φ Χ Ψ Ω.

(a) Literele mari se scriu pe tot spațiul dintre linii:

A B Γ Δ Ε Z H Θ I K Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω

(b) Literele mici ocupă intervalul în moduri diverse:

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

După modul de ocupare a spațiului ele s-ar putea clasifica astfel:

- litere în prima jumătate de interval: α ε ι κ ν ο π τ υ ω
- litere în prima jumătate de interval, dar care traversează și linia de jos:

γ η μ ρ ζ χ

- litere care ocupă tot interspațiul:

δ θ λ

- litere care folosesc interspațiul și trec și sub linie: β ζ ξ φ ψ

Vocalele

Vocalele alfabetului grec sunt: α ε η ι ο ω υ. Ele pot fi deschise: α, ε, ο, η, ω, sau închise: ι, υ, scurte sau lungi:

	scurte	lungi	atât scurte, cât și lungi
			α
vocale	ε	η	ι
	ο	ω	υ

Diftongi

În limba greacă diftongii se formează cu vocalele ι sau υ :

	cu vocala ι	cu vocala υ
	αι - ai	αυ - au
	ει - ei	ευ - eu
	οι - oi	ου - ou
	υι - ui	ηυ - eu (≈ eiu)

Toți diftongii limbii grecești sunt sunete lungi, cu excepția diftongilor αι și οι aflați în poziție finală. Există și o categorie de diftongi muți, anume cei formați cu iota subscris: α, η, ω (există și convenții după care iota subscris trebuie și citit în clar, distinct). Iota subscris apare mai ales în cadrul unor contracții de vocale, în sunetele specifice unor terminații anume, cum ar fi în cazul dativ singular (ex., τῷ λογῷ - cuvântului, pentru ὁ λογος) sau pentru verbe la timpul prezent modul subjonctiv, (pers. 3, singular, de exemplu, λυῖ - să dezlege, pentru λυω), etc.

Consoanele

Consoanele alfabetului grec se împart în patru categorii care se comportă diferit, specific, în cadrul fenomenului de contracție:

(1) lichide - λ, μ, ν, ρ (se numesc așa pentru că pot fi pronunțate prelung, chiar și cu gura închisă); au valoare semivocalică (semi-consoane). Limba greacă are o preferință deosebită pentru ele.

(2) mute - β, γ, δ, θ, κ, π, τ, φ, χ (se pronunță scurt, o singură dată; ele se pot înlocui unele pe altele, reprezentative fiind variantele tari sau ‘surde, și se combină cu litera sigma σ rezultând consoane duble):

	surde	sonore	aspirate
gutturale	κ	γ	χ
labiale	π	β	φ
dentale	τ	δ	θ

(3) siflante (au pe sigma, σ, în compoziția lor) - σ, ζ, ξ, ψ

(4) consoane duble - ζ, ξ, ψ (formate prin combinarea cu σ).

gutturale	κ, γ, χ	+ σ =	ξ
labiale	π, β, φ	+ σ =	ψ
dentale	τ, δ, θ	+ σ =	ζ

(5) grupările duble λλ, μμ, ππ, ττ, σσ se pronunță cu o lungime dublă față de consoana simplă. Grupările γγ, γκ, γμ, γξ, γχ, se pronunță nazalizat: *ng, nk, gm, nx, nh*.

1.2. Accentele, semnele de aspirație, diacritice și de punctuație

Inventarea accentelor și a semnelor de aspirație este atribuită lui Aristofan, bibliotecar în Alexandria (cca. 200 îH). El a propus folosirea unor semne grafice specifice care să precizeze pronunția cuvintelor, devenită nesigură în secolul trei înainte de Hristos. În plus, noile semne facilitau învățarea limbii și de către străini. Manuscrisele grecești nu vor folosi însă în mod regulat accentele și semnele de aspirație (‘spiritele) decât cu începere din secolul 7 dH.

Conform regulilor stabilite, orice cuvânt are un accent și aplicarea lui se realizează prin raportare la ultima silabă (ultima, penultima, antepenultima; există și excepții: cuvintele care se pronunță legat își pot

transfera accentele, iar unele pronume și prepoziții nu primesc accent). Accentele se pot deplasa și chiar modifica în timpul declinării sau conjugării, ajungând să reprezinte, uneori, chiar repere ale unor cazuri. În cazul semnelor de aspirație, fiecare cuvânt care începe cu o vocală sau diftong primește și un semn de aspirație (numit și ‘spirit’...); spirit *lin*’, fără valoare fonetică, sau spirit *aspru* ‘, care se pronunță ca un echivalent al sunetului *h* din limba română. În cazul diftongilor, accentele sau semnele de aspirație se plasează pe a doua vocală din diftong.

Accentele

Cele trei accente folosite de lingiștii alexandrieni reprezentau inițial diferențele de ton din rostire (o ridicare și / sau o coborâre a tonului: ascuțit – ton înalt, grav – ton coborât, circumflex – ridicare / coborâre de ton) și intensități diferite ale sunetelor. În ce privește plasarea, regula generală este că ele se așează cât mai spre interiorul cuvântului și pot cădea doar pe ultimele trei silabe: pe ultima silabă (accent ascuțit sau grav *oxiton*, sau accent circumflex *perispomenon*), pe penultima (accent ascuțit *paroxiton* sau accent circumflex *properispomenon*), sau pe antepenultima silabă (accent ascuțit *proparoxiton*):⁵

ascuțit	’	poate cădea pe oricare din ultimele trei silabe
circumflex	ˆ	poate cădea doar pe ultimele două silabe
grav	`	poate cădea doar pe ultima silabă.

⁵ Cf. Anexa nr. 2, despre regulile generale ale accentelor.

cuvânt, dinaintea lor, caz în care accentul lor se transferă pe acest cuvânt: singularul pronumelor personale (μου, μοι, με, σου, σοι, σε, ού, οί, ε), formele pronumelui indefinit τις, adverbele pronominale nedefinite (που, ποι, ποθεν, ποτε, πως, πη), particulele γε, τε, τοι, νυν, περ, ποι, formele bisilabice ale verbului εἶμι și φημι, plus câteva cazuri de așezare lângă cuvinte cu accent dominant.

Semnele de aspirație

Vocala inițială ale unui cuvânt (prima vocală simplă sau a doua vocală, în cazul unui diftong) primesc întotdeauna un semn de aspirație:

´ = spiritul lin. Acesta nu modifică pronunția cuvântului, ci indică o aspirație ușoară, necesară actului fonator.

ˆ = spiritul aspru. Acesta se pronunță ca guturala ‘h’ din limba română, și indică o aspirație puternică care însoțește pronunția vocalei respective. Dintre consoane doar ρ, *rho*, poate primi spirit aspru, anume când se află la începutul unui cuvânt (în acest caz se transliterează *rh* și se pronunță mai accentuat): ἔσχατος - ἕτερος, ἄξιος - ἄγιος (Erasmus recomanda citirea lui ῥ ca *hr* dar părerile saanților contemporani sunt împărțite cu privire la această citire).

Semnele diacritice.

Textele grecești ale NT folosesc trei feluri de semne diacritice: apostroful, trema și corona.

(1) Apostroful, ´, marchează absența unei vocale:

δια αὐτοῦ = δι´ αὐτοῦ

(2) Trema, ˆ, indică o pronunțare în hiat (separată) a două vocale alăturate.

ex.: Ἡσαΐας (Isaia), προΐμος (devreme), Μωϋσης (Moise).

(3) Corona ´, semnifică pierderea uneia sau mai multor litere, prin combinarea a două cuvinte succesive.

ex.: και ἐγώ = κἀγώ (și eu)

Semnele de punctuație.

În perioada Noului Testament nu se foloseau semne de punctuație și nici spații libere între cuvinte. Ele au fost introduse mai târziu de cercetători:

.	= .	punctul.
,	= ,	virgula.
;	= ?	punct și virgulă = semnul întrebării.
:	= ; / :	un punct sus - o pauză medie, de tip ‘;’ sau ‘:’

1.3. Exerciții

1. Scrieți de cinci ori alfabetul grecesc (litere mari, litere mici)
2. Despărțiți în silabe următoarele substantive:

αποστολος	ευαγγελιον	θανατος
κυριος	παραβολη	οικος
διδασκαλος	επιστολη	οχλος
καρδια		

3. Citiți următoarele texte cu voce tare, copiați-le în scris:

ἔλεγεν δε και τοις ὄχλοις· ὅταν ἴδητε την νεφελην ἀνατελλουσαν ἐπι δυσμων εὐθεως λεγετε ὅτι ὄμβρος ἐρχεται και γινεται οὕτως· και ὅταν νοτον πνεοντα, λεγετε ὅτι καυσων ἔσται, και γινεται· ὑποχριται, το προσωπον της γης και του οὐρανου οιδατε δοκιμαζειν, τον καιρον δε τουτον πως οὐκ οἶδατε δοκιμαζειν; (Lc. 12:54-56).

ἀμην, ἀμην λεγω ὑμιν, ὁ μη εἰσερχομενος δια της θυρας εἰς την αὐλην των προβατων ἀλλα ἀναβαινων ἀλλαθοθεν ἐκεινος

κλεπτης ἐστιν και ληστης· ὁ δε εἰσερχομενος δια της θυρας ποιμην ἐστιν των προβατων. τουτω ὁ θυρωρος ἀνοιγει και τα προβατα της φωνης αὐτου ἀκουει και τα ἴδια προβατα φωνει κατ' ὄνομα και ἐξαγει αὐτα. (In. 10:1-3)

4. Compuneți un text de 100 de cuvinte în limba română pe care să-l scrieți cu litere grecești și în care să folosiți următoarele cuvinte: epistolă, tezaur, biblie, oră, drum, metodă, fugă, botez, teolog, farmacie, curios, zelos, este, ananghie, zâzanie, idol, icoană, ipoteză, selenar, efemer, zelos, barbar, aer, tomografie, hipopotam, despot, etc.

2. SUBSTANTIVELE DE DECLINAREA a 2a

Gen.1:1, **ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.**
la început a făcut Dumnezeu cerurile și pământul.

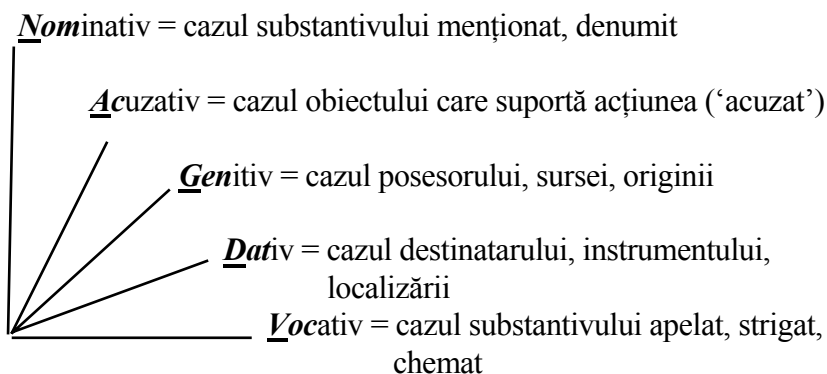
În primul verset din Geneza se pot observa mai multe tipuri de substantive. Printre ele, **ὁ θεός**, Dumnezeu, **ὁ οὐρανός**, cer, care sunt substantive masculine de declinarea a 2a. Aceasta este și declinarea ce urmează a fi studiată în această lecție.

2.1. Generalități (declinări, cazuri)

Pe ansamblu, limba greacă are trei declinări:

- 1) declinarea substantivelor feminine regulate (în α , α contras, sau η)
- 2) declinarea substantivelor masculine și neutre, regulate (în $ο$)
- 3) declinarea substantivelor feminine, masculine și neutre neregulate.

Substantivele au terminații specifice care indică tipurile de relații semantice stabilite cu celelalte cuvinte din propoziție, relații care se numesc ‘cazuri’ (căderi).

Unele gramatici menționează opt cazuri în limba greacă, altele doar de cinci. De multe ori, cele cinci forme distincte prezentate în schema generală au mai multe funcții, ceea ce ar sprijini, totuși, ideea existenței a opt cazuri:

- 1) nominativ - cazul desemnării, al nominalizării (cazul subiectului);
- 2) genitiv - cazul descrierii, al apartenenței, al genezei (al atributului de origine, de sursă, sau al atributului posesiv, al proprietății);
- 3) ablativ - cazul separării, distanțării, al distincției, contrastului;
- 4) dativ - cazul destinatarului, al beneficiarului (cazul complementului indirect);
- 5) locativ - cazul poziției, al localizării spațiale și temporale (cazul complementului de loc);
- 6) instrumental - cazul instrumentului, al metodei, al mijlocului de îndeplinire a unei acțiuni (cazul complementului instrumental);
- 7) acuzativ - cazul limitării sau încheierii unei acțiuni, al substantivului care suportă acțiunea (cazul complementului direct, dar și indirect);
- 8) vocativ - cazul chemării, al apelării, al adresării directe.

În greaca NT cele opt funcții sintactice ale substantivelor se grupează pe cele cinci cazuri în felul următor: 1) nominativ; 2) genitiv (plus ablativ); 3) dativ (plus locativ și instrumental); 4) acuzativ; 5) vocativ.

2.1.1. Declinarea 2-a

Declinarea a 2a include substantivele masculine terminate la nominativ în - ος și cele neutre în - ον, precum și câtea excepții feminine. Sunetul caracteristic ei este sunetul ‘ο care apare în terminație și ca vocală de legătură (ο, ον sau ω).

Nom.	λογος	δωρον	όδος
Ac.	λογον	δωρον	όδον
Gen.	λογου	δωρου	όδοι

Dat.	λογῷ	δωρῷ	ὄδῳ
Voc.	ὦ, λογε	ὦ, δωρον	ὦ, ὄδε
Nom.	λογοὶ	δωρα	ὄδοι
Ac.	λογους	δωρα	ὄδους
Gen.	λογων	δωρων	ὄδων
Dat.	λογοις	δωροις	ὄδοις
Voc.	ὦ, λογοὶ	ὦ, δωρα	ὦ, ὄδοι

Identificarea genului se face adesea cu articolul hotărât ὁ (m), το (n), ἡ (f):

Nom.	ὁ	λογος	το	δωρον	ἡ	ὄδος
Ac.	τον	λογον	το	δωρον	την	ὄδον
Gen.	του	λογου	του	δωρου	της	ὄδου
Dat.	τῷ	λογῷ	τῷ	δωρῷ	τῇ	ὄδῳ
Voc.	-- ὦ,	λογε	-- ὦ,	δωρον	-- ὦ,	ὄδε
Nom.	οἱ	λογοὶ	τα	δωρα	αἱ	ὄδοι
Ac.	τους	λογους	τα	δωρα	τας	ὄδους
Gen.	των	λογων	των	δωρων	των	ὄδων
Dat.	τοις	λογοις	τοις	δωροις	ταις	ὄδοις
Voc.	-- ὦ,	λογοὶ	-- ὦ,	δωρα	-- ὦ,	ὄδοι

La singular și plural, separat, declinarea articolului hotărât arată astfel:

Nom.	ὁ	ἡ	το	οἱ	αἱ	τα
Ac.	τον	την	το	τους	τας	τα
Gen.	του	της	του	των	των	των
Dat.	τῷ	τῇ	τῷ	τοις	ταις	τοις

În coloana a treia din exemplele de declinare a 2a se observă declinarea unui substantiv feminine de tipul excepție de declinare a

2a. La fel se declină și ἡ νοσος - boala, ἡ παρθενος - fecioara (ὁ παρθενος - feciorul), ἔρημος- pustia, τριβος - cărarea, νησος - insula, βιβλος - cartea, ψηφος - piatră, ταφος - șanț, tranșeu, ἡ ἄμπελος - iță de vie, substantive cu formă unică pentru ambele genuri: ὁ, ἡ θεος, - zeu, zeiță, ὁ, ἡ ἄγγελος - mesager, mesageră (înger), unele substantive care desemnează animale: ὁ, ἡ ἄρκτος - urs, ursoaică, ὁ, ἡ ἵππος - cal, armăsar, iarpă, ὁ, ἡ ἔλαφος - ușor, tinerețe. La acestea se adaugă nume de țări, insule și orașe cum sunt: ἡ Ἀιγυπτος, ἡ Ἑπειρος, ἡ Δηλος, ἡ Πάρος, ἡ Νάξος, ἡ Κύπρος, ἡ Κορινθος, ἡ Μιλητος, și adjective substantiizate, de ex.: ἡ ἄνυδρος (χωρα) - țară pustie (deșert, fără apă), ἡ ἠπειρος (γη) - uscatul ferm (pământ solid), ἡ διαλεκτος (γλωττα, γλωσσα) - limbă locală, dialect, ἡ συγκλητος (βουλη) - adunarea senatului. Observați sunetele caracteristice:

<i>Singular</i>	M.	N.	<i>Plural:</i>	M.	N.
Nom.	- ς	- ν		- οι	- α
Ac.	- ν	- ν		- ους	- α
Gen.	- ου	- ου		- ων	- ων
Dat.	- ω	- ω		- οις	- οις
Voc.	- ε	- ν		- οι	- α

De asemenea, trebuie notat fenomenul de lungire și accentuare al vocalelor, în timpul declinării (ablaut). Conform acestui fenomen, când două vocalevinîn contact, în procesul declinării, ele formează o vocală diferită sau un diftong:

λογο	+ ι	devine λογω	(dat. singular; ο + ι = ω)
λογο	+ ο	devine λογου	(gen. singular; ο + ο = ου)
γραφη	+ ων	devine γραφων	(gen. plural; ω înlocuiește pe η)

La acuzativ plural, vocala ο dinaintea terminației νς se lungeste în diftongul ου, în timp ce ν intervocalic, slab, capătă o valoare

semivocalică și dispare. Acest gen de contracție se întâlnește și în cazul adjectivelor, precum și al verbelor:

λογο + νς devine λογους (acuzativ plural; - νς este terminația)

Articolul hotărât se acordă în gen și număr cu substantivul și, la declinarea 1 și 2 rimează cu terminațiile substantivelor: În mod caracteristic, articolul neutru are aceeași formă a nominativ și acuzativ, singular și, respectiv, plural. La genitiv și dativ el este identic cu articolul masculin. Toate articolele au un punct comun remarcabil: la genitiv plural toate au aceeași formă - των. La masculin și feminin marca acuzativului singular este terminația - ν (τον, την) iar la plural, terminația - ς (τους, τας). Marca dativului singular este iota subscris τω, τη. La plural, marca dativului este tot iota, dar nu subscris, ci distinct alăturat, τοις, ταίς. La dativ și genitiv articolele au accent circumflex, iar la nominativ, acuzativ au accent ascuțit (în propoziție acesta devine accent grav).

Substantivele proprii. În Noul Testament există multe substantive proprii, cea mai mare parte provenind din ebraică. Unele se declină, altele nu – și folosesc doar articolul hotărât declinat. De exemplu: ὁ Ἰησους (In. 1:42), του Δαυιδ (Mt. 22:42), τῷ Ἰσραηλ (Fapte 1:6), τον Ἀβρααμ (Mt. 3:9).

2.2. Exerciții

Vocabular:

ἀδελφος, ὁ - frate,	ἄνθρωπος, ὁ - om,
ἀποστολος, ὁ - apostol,	γαμος, ὁ - căsătorie;
δωρον, το - dar, cadou,	εὐαγγελιον, το - evanghelie,
θανατος, ὁ - moarte,	θεος, ὁ - Dumnezeu,
ἱερον, το - templu,	Ἰησους, ὁ - Isus,

κοσμος, ὁ, - lume,	κυριος, ὁ, - domn,
λιθος, ὁ, - piatră,	λογος, ὁ - cuvânt,
ναος, ὁ - templu, chivot,	νομος, ὁ - lege,
ὁδος, ἡ - cale,	οἶκος, ὁ - casă,
οὐρανος, ὁ - ceruri,	ὄχλος, ὁ - mulțime,
Πετρος, ὁ - Petru,	ποταμος, ὁ - râu,
τεκνον, το, - copil,	υἱος, ὁ - fiu,
χρονος, ὁ - timp,	πωλος, ὁ - măgar, mânăz.
αὐτος - el (m.)	αὐτο - el (n.)
Ἰορδανης, ὁ - Ιορδαν	ἱματιον, το - haină
παιδον, το - copilaș	ἱερον, το - templu

1. Traduceți în limba greacă:

Copiii fraților, legea lui Dumnezeu, templul fraților, evanghelia lui Isus, măgarul apostolilor, lumea copilului, râul morții, cuvântul evangheliei.

Văd (βλεπω) pe fratele lui Petru.

Predic (κηρυσσω) evanghelia lui Dumnezeu fraților apostolilor.

Apostolul aduce (φερει) daruri copiilor fratelui și (και) Domnul îi vindecă (θεραπευω) pe ei.

Copilul fuge (φευγει) în (εις) templul lui Dumnezeu.

Botez (βαπτιζω) pe oameni în (εν) râul Iordan.

3. CONJUGAREA VERBELOR ÎN - Ω; MODUL INDICATIV, TIMPUL PREZENT

Ioan 1:51 ... και λεγει αυτω, αμην, αμην, λεγω υμιν...
... Și (ii) zice lui: adevărat, adevărat, (vă) spun vouă...

3.1. Generalități (conjugări, diateze, moduri, timpuri)

În limba greacă verbele există două conjugări: (a) o *conjugare tematică*, în - ω, unde legătura dintre rădăcina verbului și terminații se face cu ajutorul unor vocale tematice, ο și ε (exemple de verbe din această categorie: λυω – a dezlega, λεγω – a vorbi, γραφω – a scrie, καλεω – a chema, αγαπω – a iubi, etc.), și (b) o *conjugare atematică*, în - μι, unde terminațiile se leagă direct la rădăcina verbului fără vocale de legătură (exemple de verbe în - μι: ειμι – a fi, διδομι – a da, ιστημι – a face să stea, a sta, etc.). Cele mai multe verbe sunt tematice, în - ω, și de-a lungul perioadei clasice, până în timpul NT, s-a manifestat tot mai mult tendința de înlocuire a verbelor în - μι cu verbe de conjugarea - ω. Verbele - μι neînlocuite sunt verbe ‘tari’, des întâlnite în vorbire și literatură, dimpreună cu compusele lor.

Acțiunea verbelor este caracterizată cu ajutorul următoarelor categorii: diateză, mod, timp, persoană și număr (singular sau plural). La modurile substantivale, cum este participiul, verbele pot fi declinate ca un substantiv și posedă, ca atare, și caz și gen (feminin, masculin, neutru).

Diateza precizează raportul dintre subiectul și obiectul acțiunii, dintre autorul și destinatarul ei, și în limba greacă avem trei diateze:

1. *diateza activă* este diateza unei acțiuni executate de subiect asupra altcuiva:

λεγει ἡ μητηρ αὐτου τοις διακονοι... (In. 2:5)
(le) spune mama lui slugilor...

2. *diateza medie* descrie o acțiune executată de subiect asupra sa însuși sau pentru sine, de care beneficiază subiectul. De cele mai multe ori această diateză comunică un sens reflexiv, dar nu întotdeauna. Uneori ea poate avea un sens activ, cu o precizare de nuanță, și anume că acțiunea este rezultatul unei decizii sau implicării personale exprese:

ἄνδρες Νινευιται ἀναστησονται ἐν της κρισει μετα της γενεας ταυτης...
Bărbații niniveni se vor ridica la judecată (în judecată) față de neamul acesta (Mt. 12:41).

3. *diateza pasivă* exprimă o acțiune executată asupra subiectului de către altcineva:

οἱ Ἱεροσολυμιται... ἐβαπτιζοντο ὑπ' αὐτου ἐν τῷ Ἰορδανῆ ποταμῷ.
cei din Ierusalim... erau botezați, de către el (Ioan), în râul Iordan. (Mc. 1:5)

Modul verbului dă informații asupra relației dintre subiect și acțiunea predicatului. În greacă se observă șase moduri: trei ale acțiunii reale ('de prim-plan' – modul indicativ; 'de fond' – modul participiu; 'de referință' – modul infinitiv) și trei moduri ale acțiunii posibile ('sugerate – modul subjonctiv; 'poruncite – modul imperativ; sau 'dorite – modul optativ). Modul gerunziu din limba română se regăsește în sensurile modului participiu din greacă, iar sensurile modului supin (direcția, intenția, ocupația) sunt incluse în cele ale modului infinitiv.

Timpul unui verb are, în limba greacă, două valori: la un timp dat verbul dă informații despre perioada și durata unei acțiuni (informație temporală), dar și informații despre calitatea sau tipul acțiunii (informație de aspect): acțiune continuă, liniară, repetată, sau punctuală (instantanee). Principalele aspecte comunicate de verbe sunt aspectele de tip perfect (acțiune încheiată, realizată în trecut), imperfect (acțiune neîncheiată) și static (acțiune continuă, neprecizată, nedeterminată). Timpurile cu aspect linear predominant (continuu, imperfect) sunt imperfectul, prezentul și viitorul perifrastic. Timpurile cu aspect predominant momentan, punctiform (perfect, nedeterminat), sunt aoristul și viitorul. Timpul perfect, mai-mult-ca-perfect, și viitorul perfect comunică un aspect mixt momentan-continuu (perfect-static).

perioada acțiunii	felul acțiunii	detalii
viitor	punctiformă	acțiune momentană, nedefinită
viitor perifrastic	lineară	continuu sau intermitentă
viitor perfect	mixtă	acțiune viitoare, efecte de durată
prezent	lineară	continuu sau intermitentă
trecut: * imperfect	lineară	continuu sau intermitentă
* aorist	punctiformă	momentană, nedefinită
* perfect	mixtă	o acțiune încheiată, cu efecte până în prezent
* m.m.pf.	mixtă	o acțiune încheiată, cu efecte în trecut, chiar până în prezent

Mai întâi vor fi studiate timpurile modului indicativ – cel mai bogat în nuanțe și tipuri de acțiuni. Prezentul, viitorul, imperfectul și

aoristul, la modul indicativ și la diateza activă, în mod special sunt legate prin terminații asemănătoare și variații ușor de urmărit.⁶

3.2. *Timpul prezent (acțiunea continuă).*

Un verb la timpul prezent, diateza activă, modul indicativ, descrie o acțiune reală exercitată de subiect fie în mod continuu, fie intermitent. Verbele regulate urmează exemplul dat de λέγω - a zice, a spune (paradigma morfologică: ω - εις - ει).⁷

eu zic	- λέγω	noi zicem	- λεγομεν
tu zici	- λεις	voi ziceți	- λειτε
el zice	- λει	ei zic	- λεισι(ν)

⁶ În linii mari, acest curs urmează abordarea pedagogică folosită de Wm. G. Morrice, *The Durham New Testament Greek Course. A Three Month Introduction*, Carlisle, UK: Paternoster Press, 1993 și I. Macnair, *Discovering New Testament Greek. A user-friendly language course*, London: Marshall Pickering, 1993. Unele din prezentările analitice prelucrează date din B. Richardson; J. Koacs, *Gramatica limbii grecești a Noului Testament*, Institutul Teologic Baptist București, București: PlusArt, 1997, J.H. Moulton, *An Introduction to the Study of the New Testament Greek.*, H.G. Meecham (rev., ed), London: The Epworth Press, 1955 (1930), H.P.V. Nunn, *The Elements of New Testament Greek. A Method of Studying the Greek New Testament with Exercises*, Cambridge: Cambridge University Press, 1955 (1913), și idem, *A Short Syntax of New Testament Greek*, Cambridge: Cambridge University Press, 1956, plus alte surse, vezi bibliografia.

⁷ Inițial, terminațiile originale ale verbelor în ω, la prezent indicativ, erau aceleași cu cele folosite în conjugarea în μι: -μι, -σι, τι, -μεν, -τε, ντι. Folosirea vocalelor tematice a condus la formele noi de tipul λωμι, λυεσι, λυετι, κτλ., care în perioada clasică s-au modificat în formele cunoscute: λω, λυεις, λυει, κτλ.

Verbul are o rădăcină de prezent, care se obține prin eliminarea terminației ω (λεγ- pentru λεγω), iar terminațiile celelalte indică persoana și numărul:

- ω	- ομεν
- εις	- ετε
- ει	- ουσι(v) ← ονσι(v). ⁸

Dacă se adăugă pronumele personale, conjugarea arată astfel:

eu zic	- ἔγω λεγω	noi zicem	- ἡμεεις λεγομεν
tu zici	- συ λεγεις	voi ziceți	- ὑμεεις λεγετε
el zice	- αὐτος λεγει	ei zic	- αὐτοι λεγουσι(v)
ea zice	- αὐτη λεγει	ele zic	- αὐται λεγουσι(v)
el zice	- αὐτο λεγει	ei zic	- αὐτα λεγουσι(v)

La fel se conjugă și λυω - eu dezleg, ἔχω - eu am, ἁμαρτανω - păcătuiesc; ἀποστελλω - eu trimit, βαλλω - eu arunc, βαπτιζω - eu botez, διδασκω - eu predau, învăț pe cineva, ἔσθιω - eu mănânc, εὕρισκω - eu găsesc, descopăr, θελω - eu doresc, θεραπευω - eu vindec, κηρυσσω - eu predic, κρινω - eu judec, μενω - eu rămân, σωζω - eu mântuiesc, salvez, φερω - eu aduc, βλεπω - eu văd, ἄκουω - eu aud, γινοσκω - eu cunosc, eu înțeleg, ἀναγινοσκω - eu citesc, etc.

⁸ Consoana slabă v, cu valoare semivocalică, se contrage între o și σ, dând naștere, în compensație, diftongului ου.

	primare, regulate		alternative ⁹	secundare		alternative
1 sg	- ¹⁰	ω	μι	ν	ον	
2 sg	ς	εις		ς	ες	
3 sg	ι	ει		-	ε	
1 pl	μεν	ομεν		μεν	ομεν	
2 pl	τε	ετε		τε	ετε	
3 pl	νσι(ν) ¹¹	ουσι(ν)	σι(ν)	ν	ον	σαν

Verbele în - μι au terminații ușor diferite de cele în - ω și nu folosesc vocale de legătură. La prezent, εἶμι se comportă ca și cum ar avea rădăcina ἐσ.

ἐγὼ εἶμι	- eu sunt	ἡμεῖς ἐσμεν	- noi suntem
σὺ εἶ(εσσι)	- tu ești	ὕμεις ἐστε	- voi sunteți
αὐτοῦ ἐσσι(ν)	- el este	αὐτοὶ εἰσι(ν)	- ei sunt

Dintre celelalte verbe în - μι care apar destul de frecvent în NT se pot aminti διδῶμι (eu dau), ἵστημι (eu stau în picioare), ἵημι (eu trimit) și τιθημι (eu pun). ἵημι apare doar în verbe compuse, ἀφίημι (eu trimit, iert), συνιημι (eu pricep).

⁹ Aceste terminații se folosesc în conjugarea μι și cu câtea verbe tematice.

¹⁰ Nu există o terminație propriu-zisă, doar sunetul de legătură o.

¹¹ Consoana finală ν are rol eufonic în greaca clasică, făcând legătura cu cuvântul următor, dacă acesta începe cu o vocală. În dialectul koine ν final la formele de persoana a treia singular sau plural ale verbelor, ajunge să fie folosit constant, indiferent ce cuvinte urmează. În cazul lui ν plasat la începutul terminațiilor propriu-zise, acesta cade, după regulile de contracție cunoscute, iar vocala precedentă își schimbă lungimea ca să se compenseze pierderea lui ν.

3.3. *Negațiile οὐ și μη*

Limba greacă folosește două tipuri de negații, οὐ și μη. Οὐ reprezintă o negație mai puternică decât μη, și este folosită aproape întotdeauna cu modul indicativ, ea neagă o acțiune reală din prim planul comunicării. Când negația οὐ este folosită în întrebări, răspunsul anticipat (sugerat) este unul afirmativ.

ἐγὼ οὐ λέγω καὶ οὐ βαλλῶ τὸ βιβλίον - eu nu vorbesc și nu arunc cartea

οὐχὶ δώδεκα ὥραι εἰσὶν τῆς ἡμέρας- - nu sunt 12 ore în zi ?
(In. 11:9).

οὐκ εἰμι ἐλευθερός- οὐκ εἰμι ἀποστολός- οὐχὶ Ἰησοῦν τὸν κυρίον ἡμῶν ἔωρακα- οὐ τὸ ἔργον μου ἔστε ἐν κυρίῳ-
Nu sunt [și] eu liber? Nu sunt [și] eu apostol? Nu l-am văzut [și] eu pe Isus, Domnul nostru? Nu sunteți voi lucrarea mea în Domnul?
(1 Cor. 9:1)

Μη este o negație a acțiunii posibile, sugerate, sau a unei acțiuni din planul secundar al comunicării, o interdicție. Ea este folosită des cu verbele în modurile subjonctiv, imperativ, optativ, infinitiv și participiu (arareori se folosește cu modul indicativ). Când μη este folosită în întrebări, răspunsul anticipat este negativ:

μη φοβου, Μαριαμ - nu te teme, Maria! (impv. Lc. 1:30).

μη κληθητε ῥαββι - să nu vă numiți ‘rabi’! (subj., Mt. 23:8)

μη δυναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρος αὐτου δευτερον εἰσελθειν καὶ γηννεθηναι- (In. 3:4).

[doar] nu poate în pântecul maicii sale a doua oară a intra și a se naște?

μη Παυλος ἐσταυροθη ὑπερ ὑμων...

[doar] nu Pavel a fost răstignit pentru voi?... (1Cor. 9:5).

Iată câtea exemple în care apar ambele negații:

μη ἀγαπατε τον κοσμον μηδε τα ἐν τῷ κοσμῷ. ἐαν τις ἀγαπατον κοσμον οὐκ ἐστιν ἡ ἀγαπη του πατρος ἐν αυτῷ
Nu iubiți lumea, nici cele din lume! Dacă iubește cineva lumea nu este dragostea Tatălui în el (1 In. 2:15).

οὐ γαρ ἐστιν κρυπτον ἐαν μη ἵνα φανερωθη

căci nu este [cea] ascuns, [care] să nu fie descoperit... (Mc. 4:22).

μη κλαιετε, οὐ γαρ ἀπεθανεν

nu plângeți, căci nu a murit... (Lc. 8:52)

εἰ οὐ ποιω τα ἔργα του πατρος μου, μη πιστευετε μοι

dacă nu fac lucrările tatălui meu, să nu mă credeți... (In. 10:37)

Uneori οὐ și μη apar împreună, ca negație dublă οὐ μη, o expresie folosită cu timpul viitor modul indicativ sau cu aoristul subjonctiv. Formula οὐ μη este negația cea mai puternică și se traduce ‘cu nici un chip’, ‘nicidecum’:

οἶνων και σικερα οὐ μη πιη - *vin* și băutură să nu bea nicidecum...

(subj. πινω - beau, Lc 1:15)

οὐ μη εἰσελθητε εἰς την βασιλειαν των οὐρανων...

cu nici un chip nu veți intra în împărăția cerurilor... (Mt. 5:20).

και μη κρινετε, και οὐ μη κριθητε

și nu judecați, și cu nici un chip nu veți fi judecați... (Lc. 6:37)

οὐ μη σε ἄνω οὐδ' οὐ μη σε ἐγκαταλιπῶ

cu nici un chip n-am să te las, nicidecum nu te voi părăsi (Er. 13 :5)

În reme ce negația μη are formă invariabilă, negația οὐ poate apărea sub trei forme:

1) οὐ - în fața cuvintelor care încep cu o consoană,

2) οὐκ - înaintea cuvintelor care încep cu vocală și au spirit lin,
ἀρτους οὐκ ἔχετε - pâini nu aveți. (cf. Mt. 8:17)

3) οὐχ sau οὐχι - înaintea cuvintelor care încep cu vocală cu spirit aspru.

ἐγὼ γὰρ οὐχ εὕρισκω ἐν αὐτῷ αἴτιαν (In. 9:6)

eu însă nu găsesc în El (nici o) vină.

3.4. *Exerciții:*

1. Conjugati βλεπω, σωζω, ἀποστελλω, βαπτίζω, φευγω la prezent indicativ, diateza activă.

2. Traduceți în limba română și analizați următoarele verbe:

ἀποστελλομεν	-	εὕρισκεις	-
σωζουσι	-	διδασκει	-
μενω	-	ἀμαρτανετε	-
ἔσθιομεν	-	κρινω	-

3. Traduceți în limba greacă:

1) Ei învață (predau)	7) El vindecă
2) Voi nu botezați	8) Eu nu păcătuiesc
3) El rămâne	9) Tu nu judeci
4) Noi predicăm	10) Ei conduc
5) Voi nu descoperiți	11) Noi nu mântuim
6) Ei nu mănâncă	12) El trimite

4. Traduceți următoarele propoziții în limba română:

- οἱ ἀποστολοι πιστευουσι τον λογον του Μεσσιου.
- οἱ ἄνθρωποι φερουσι δωρα τῷ ἱερῷ.
- οἱ ἀδελφοι λαμβανουσι τους λογους του κυριου.
- Πετρος κηρυσσει το εὐαγγελιον του θεου.
- ἀκουομεν τον λογον του κυριου Ἰησου.
- ἡ ὁδος του κοσμου ἐστι θανατος.
- ὁ σπειρων τον λογον σπειρει (Mc. 4:14)
- ἀγαπητοι, οὐκ ἐντολην καινην γραφω ὑμιν ἀλλ' ἐντολην παλαιαν (1 In.1:7)

5. Traduceți în limba greacă următoarele propoziții:

1. Domnul aduce daruri oamenilor din lume.
2. Frații rămân în casa Domnului.
3. Evanghelia este darul lui Dumnezeu.
4. Mulțimile judecă pe oameni în [ἐν + dat.] casă.
5. Isus vestește fraților evanghelia lui Dumnezeu.
6. Noi vedem templul lui Dumnezeu.
7. Apostolii botează oamenii credincioși.

4. SUBSTANTIVELE DE DECLINAREA a 1a

Gen 1:1, **ἐν ἀρχῇ** ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ **τὴν γῆν**.
la început a făcut Dumnezeu cerurile și pământul.

Așa cum se poate vedea, primul verset din Geneza ne furnizează și două substantive feminine, **ἡ ἀρχῇ**, începutul, și **ἡ γῆ**, pământul. Ambele fac parte din declinarea 1a care cuprinde cu precădere substantive feminine, cu tema în - η (α contras) și în - α, dar și un număr de substantive masculine, în - ης și - ας. Terminațiile substantivelor sunt caracterizate de vocalele η și α, precum și de variantele αι, η, α. Cele feminine pot fi clasificate în trei subcategorii: în 1- η, în 1- α (α pur), 1- α (α impur):

4.1. Declinarea 1a și subcategoriile ei

a) **subcategoria contrasă 1- η** cuprinde substantivele feminine care la nominativ se termină în - η. Sunetul dominant al terminațiilor la singular este η iar la plural este α. Observați relația între terminații și articolul feminin ἡ:

Nom.	ἡ	ἀρχῇ	αἱ	ἀρχαί
Ac.	τὴν	ἀρχὴν	τάς	ἀρχάς
Gen.	της	ἀρχης	των	ἀρχων
Dat.	τῇ	ἀρχῇ	ταῖς	ἀρχαῖς
Voc.	---	ἀρχῇ	---	ἀρχαί

Sunetele caracteristice subcategoriei în 1- η sunt:

Nom.	- η	- αι
Ac.	- ν	- ας
Gen.	- ς	- ων
Dat.	- ῆ	- αῖς
Voc.	- η	- αι

b) **subcategoria 1- α pur** cuprinde substantive care se termină în α precedat de ε, ι, ρ. Toate terminațiile, la singular și plural, sunt dominate de sunetul α.

Nom.	ἡ	βασιλεια	αἱ	βασιλειαι
Ac.	την	βασιλειαν	τας	βασιλειας
Gen.	της	βασιλειας	των	βασιλειων
Dat.	τη	βασιλεια	ταις	βασιλειαις
Voc.	---	βασιλεια	---	βασιλειαι

Nom.	- α	- αι
Ac.	- αν	- ας
Gen.	- ας	- ων
Dat.	- α	- αις
Voc.	- α	- αι

c) **subcategoria 1- α impur** cuprinde substantive care se termină în α precedat de λλ, σ, ζ, ξ, ψ. Ele au caracteristici mixte: la gen. și dat. singular folosesc terminații în - η, iar la nom., ac., voc. - singular și toate cazurile la plural, au terminații în - α. De exemplu, ἡ γλωσσα (limbă, γλωττη) și ἡ δοξα (glorie, slavă), ἡ θαλασσα (mare, θαλαττα).

Nom.	ἡ	γλωσσα	αἱ	γλωσσαι
Ac.	την	γλωσσαν	τας	γλωσσας
Gen.	της	γλωσσης	των	γλωσσων
Dat.	τη	γλωσση	ταις	γλωσσαις
Voc.	---	γλωσσα	---	γλωσσαι

Nom.	ἡ	δοξα	αἱ	δοξαι
Ac.	την	δοξαν	τας	δοξας
Gen.	της	δοξης	των	δοξων
Dat.	τη	δοξη	ταις	δοξαις

Voc. --- δοξα --- δοξαι

d) **exceptiile masculine în -ης și -ας**. Ele folosesc terminațiile substantivelor feminine în -η și -α, cu o deosebire: la genitiv singular se termină în -ου. În general, aceste substantive desemnează calități sau ocupații masculine: κριτης - judecător, ληστης - tâlhar, κλεπτης - hoț, μαθητης - ucenic, προφητης -profet, στρατιωτης - soldat, νεανιας - tânăr, nume de persoane sau funcții, ὁ Μεσσιας - Mesia (Hristosul), ὁ Ἰωαννης - Ioan:

Nom.	ὁ	νεανιας	οἱ	νεανιαι
Ac.	τον	νεανιαν	τους	νεανιας
Gen.	του	νεανιουτων	νεανιων	
Dat.	τω	νεανια	τοις	νεανιαις
Voc.	---	νεανια	---	νεανιαι

Nom.	ὁ	μαθητηςοἱ	μαθηται
Ac.	τον	μαθητην	τους μαθητας
Gen.	του	μαθητου	των μαθητων
Dat.	τω	μαθητη	τοις μαθηταις
Voc.	---	μαθητα	---

4.2. Exerciții

Vocabular:

ἀγαπη, ἡ - dragoste,
 ἁμαρτια, ἡ - păcat,
 βασιλεια, ἡ - împărăție,
 διδαχη, ἡ - învățătură
 εἶρηνη, ἡ - pace,

ἀληθεια, ἡ - adevăr,
 ἀρχη, ἡ - început,
 γλωσσα, ἡ - limbă,
 δοξα, ἡ - glorie, slavă,
 ἐκκλησια, ἡ - biserică, adunare,

ἐξουσια, ἡ - putere,	ζωη, ἡ - viață,
ἡμερα, ἡ - zi,	καρδια, ἡ - inimă,
κλεπτης, ὁ - hoț,	ληστης, ὁ - tâlhar,
μαθητης, ὁ - ucenic,	Μεσσιας, ὁ - Mesia, Unsul,
νεανιας, ὁ - tânăr,	προφητης, ὁ - proroc, profet.
στρατιωτης, ὁ - soldat	ἔργον, το - lucru,

1. Traduceți în limba română, și analizați substantivele de decl. 2a:

- 1) ὁ Μεσσιας κηρυσσει την ἀληθειαν.
- 2) ὁ μαθητης βλεπει τον νεανιαν.
- 3) γινωσκομεν την ἐξουσιαν και την δοξαν της βασιλειας.
- 4) ἡ γλωσσα ἁμαρτανει.
- 5) βαπτιζω τους μαθητας.
- 6) οἱ κλεπται οὐχ εὕρισκουσιν εἰρηνην.
- 7) οὐ κρινετε τας καρδιας των μαθητων.
- 8) λεγει αὐτω ὁ Ἰησους, ἐγω εἰμι ἡ ὁδος και ἡ ἀληθεια και ἡ ζωη
- 9) και οἱ γραμματεις των Φαρισαιων,... ἔλεγον τοις μαθηταις αὐτου, ὅτι μετα των τελωντων και των ἁμαρτων ἔσθιει.

2. Traduceți în limba greacă:

- 1) Mesia îl mântuiește pe tâlhar, dar judecătorul îl judecă.

- 2) Tânărul predă învățătura bisericii lui Hristos iar Ioan, apostolul, ascultă.
- 4) Surorile ascultă evanghelia Căii lui Dumnezeu, și caută pe frații apostolilor.
- 5) Dragostea, adevărul și pacea sunt începutul împărăției.
- 6) Profeții îl vestesc pe Mesia și în inimile soldaților este pace.

3. Stabiliți acordul gramatical (declinare, conjugare), în următoarele propoziții:

Apostolii aduc darurile copiilor fraților, căci dragostea este de la
 ἀποστολοι φερω δωρον τεκνον ἀδελφοι γαρ ἀγαπη εἰμι ἐκ

Dumnezeu.
 θεος.

Ucenicii predică cuvântul lui Dumnezeu păcătoșilor și ei aud
 μαθητης κηρυσσω λογος θεος ἁμαρτολος και αὐτοι ἀκουω

învățătura păcii.
 διδαχη εἰρηνη.

Oamenii au autoritatea lui Dumnezeu și spun gloria evangheliei.
 ἄνθρωπος ἔχω ἐξουσια θεος και λεγω δοξα εὐαγγελιον.

Judecătorul judecă hoții dar tâlharii ascund pietrele.
 κριτης κρινω κλεπτης ἀλλα ληστης κρυπτω λιθος.

Frații apostolului predică evanghelia și botează pe surorile Domnului.

ἀδελφος ἀποστολος κηρυσσω εὐαγγελιον και βαπτιζω ἀδελφη κυριος.

Profetul spune adevărul tinerilor și oamenii Împărăției lui Dumnezeu
προφητης λεγω ἀληθεια νεανιας και ἄνθρωπος βασιλεια θεος

nu îl ascultă.
οὐ αὐτος ἀκουω.

5. ADJECTIVELE (DECLINAREA 1A ȘI 2A), ADVERBELE

5.1. *Adjectivele*

Adjectivele se acordă în gen, caz și număr cu substantivul determinat. În limba greacă ele se împart ca și substantivele în trei grupe, corespunzând celor trei declinări, feminină (decl. 1a), masculină – neutră (a 2a), și mixtă (a 3a).

5.1.1. *Adjectivele de declinarea 1 și 2*

	M.	F.	N.
Nom.	καινος (nou)	καινη (nouă)	καινον (nou)
Ac.	καινον	καινην	καινον
Gen.	καινου	καινης	καινου
Dat.	καινω	καινη	καινω
Voc.	καινε	καινη	καινον
Nom.	Καινοι	καιναι	καινα
Ac.	καινους	καινας	καινα
Gen.	καινων	καινων	καινων
Dat.	καινοις	καιναις	καινοις
Voc.	καινοι	καιναι	καινα

Adjectivele care la nominativ au rădăcina terminată în α precedat de ε, ι, ρ au terminațiile în α pur:

Nom.	μικρος (mic)	μικρα (mică)	μικρον (mic)
Ac.	μικρον	μικραν	μικρον
Gen.	μικρου	μικρας	μικρου
Dat.	μικρω	μικρα	μικρω
Voc.	μικρε	μικρα	μικρον

Nom.	μικροί	μικράι	μικρά
Ac.	μικρούς	μικράς	μικρά
Gen.	μικρών	μικρών	μικρών
Dat.	μικροίς	μικραίς	μικροίς
Voc.	μικροί	μικράι	μικρά

Unele adjective au numai terminații de declinare a 2a, nu numai la masculin și neutru, dar și la feminin. Astfel de excepții sunt: *ἀδυνατος*, - ον (imposibil,-ă) și *ἀπιστος*, - ον (ne-credincios,-oasă). Ele sunt date în această formă în dicționare, în timp ce adjectivele care utilizează atât terminații de declinare 1a cât și cele de declinare 2a, apar în formele studiate, adică de tipul *μικρος*, - α,- ον, sau *ἐσχατος*, - η, - ον.

5.1.2. Utilizarea adjectivelor

Folosirea adjectivelor cu articolul hotărât

1) *Adjectivul atributiv*. Când un adjectiv cu articol hotărât, ex. *ὁ μικρος*, este urmat de un substantiv nearticulat, ex. *ἄνθρωπος*, adjectivul determină substantivul. La fel se întâmplă când un substantiv articulat stă înaintea unui adjectiv articulat, sau când un substantiv nearticulat stă înaintea unui adjectiv articulat:

ὁ ἀγαθος ἀδελφος = bunul frate (sau ‘fratele care este bun’)

ὁ ἀδελφος ὁ ἀγαθος = fratele cel bun

ἀδελφος ὁ ἀγαθος = un frate bun (sau un frate, anume cel bun)

2) *Adjectivul substantival*. Când un adjectiv articulat nu este însoțit de un substantiv, poate avea sensul unui substantiv determinat de un adjectiv.

ὁ μικρος = omul mic; *ἡ μικρά* = femeia mică; *το μικρον* = obiectul mic.

Folosirea adjectivului nearticulat

1) *Adjectivul predicativ.* Când un substantiv articulat, ca ὁ ἀδελφος, precede un adjectiv nearticulat, ca ὁ ἀγαθος, ca și în cazul în care așezarea lor este inversă, prezența verbului copulativ ‘a fi este subînțeleasă.

ὁ ἀδελφος ἀγαθος	= fratele [este] bun
ἀγαθος ὁ ἀδελφος	= bun [este] fratele

2) *Construcții nehotărâte.* În cazul când nici substantivul, nici adjectivul nu este articulat, contextul va determina ce sens are construcția respectivă:

(1) sens de adjectiv atributiv

πιστος ἀποστολος λεγει την ἀληθειαν
un apostol credincios spune adevărul

(2) sens de predicat adjectival

πιστος ἀποστολος
un apostol este credincios.

5.2. Adverbele

Adverbul este partea de vorbire care determină un verb, un adjectiv sau un alt adverb. În dialectul koine, adverbul este, ca și în limba română, o parte de vorbire neflexibilă. De obicei adverbul se formează din adjective prin schimbarea terminației ων de la genitiv plural în ως.

καλος,	la gen. pl. καλων,	de unde adverbul καλως - bine
δικαιος,	la gen. pl. δικαιων,	adverbul δικαιως - drept
ἔσχατος,	la gen. pl. ἔσχατων,	adverbul ἔσχατως - la sfârșit

5.3. *Exerciții*

Vocabular:

ἀγαθος, -η, -ον, -bun,-ă	ἀγαπητος, -η -ον, -iubit,-ă
ἅγιος, -α, -ον - sfânt,-ă,	ἄλλος,-α,-ον - alt,-ă (de același tip),
ἄλλα - dar, ci,	ἄξιος,-α,-ον - vrednic,-ă,
γὰρ - căci, pentru că,	γῆ, ἡ – pământ,
δε - dar, deci, însă,	δικαιος,-α,-ον - drept,cinstit
δολιος,-α,-ον - înșelător, -e,	ἐκεῖ - acolo,
ἕτερος,-α,-ον - alt (de alt fel),	ἐτοιμος, -η, -ον - gata, pregătit,
ἔσχατος, -η, -ον - ultim,	καθως - după cum, așa cum, la fel cum
πως - cum, τι - ce, de ce	καινος, -η, -ον - nou,
κακος,-η,-ον - rău, rea,	καλος,-η,-ον - frumos, bun,
καλως - bine,	μακαριος,-α,-ον - fericit,
μικρος, - α, - ον - mic,	μονος, - η, -ον - singur,
νυν - acum,	ὅμοιος, -α, -ον - asemănător, la fel,
ὅπου - încât, unde,	ὅτε - când,
οὕτως - astfel, așa,	πιστος, -η, -ον - credincios
πνευματικος,-η,-ον - spiritual,	πρωτος, -η, -ον - primul,
ταχεως - repede.	εὐλεγομηνος, -η, -ον - binecuvântat,-ă

1. Traduceți în limba română:

1. ὅτε ὁ Μεσσίας κηρυσσει, ἀκουομεν τον μακαριον λογον του θεου.
2. νυν οἱ ἀποστολοι βαπτιζουσι τους μαθητας τους καινους.
3. ὁ ἀγαθος προφητης οὐκ ἔχει οἶκον καλον.

4. όπου ἔστιν ἡ γυνὴ τοῦ ἀγαπητοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ;

5. ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει ἀγαθὰ, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρὰ. Mt. 12:35.

6. περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθαζόμεν σε ἀλλὰ περὶ βλασφημίας...
In. 10:33

7. πιστὸς ὁ λόγος εἰ τις ἐπισκοπῆς ὀρεγεται καλοῦ ἔργου
ἐπιθυμεῖ. 1 Tim. 3:1.

2. Traduceți în limba greacă:

1. Profetul spune bine adevărul oamenilor credincioși.

2. Astfel, femeile neprihănite doresc pacea fiilor lui Dumnezeu.

3. Acum avem o lege nouă, legea dragostei, dar tinerii doresc căile vechi.

4. Ucenicii de la sfârșit vor fi oameni credincioși și binecuvântați.

5. O, domn al noului cer, acum vine repede împărăția ta fericită!

6. Frați preaiubiți, voi sunteți oameni spirituali, cum, deci, nu sunteți vrednici să judecați lucrurile mici?

6. TIMPUL VIITOR (ACȚIUNE NEDETERMINATĂ)

Mt. 3:11, ἔγω μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι εἰς μετανοίας
 αὐτός ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ
 Eu vă botez cu apă, spre pocăință, el vă a boteza cu
 Duhul sfânt și cu foc.

6.1. Descriere și reguli

Timpul viitor descrie fie o acțiune punctuală, nedeterminată, fie una continuă, ori intermitentă, și apare în Noul Testament mai mult la modul indicativ, puțin la subjonctiv sau imperativ, și niciodată la modul optativ. Formarea viitorului la modul indicativ, diateza activă, este legată de prezentul indicativ, diateza activă. La diateza activă viitorul se formează pornind de la rădăcina de prezent a verbului, urmată de consoana σ - care este și marcă a viitorului, și apoi de terminațiile prezentului:

rădăcina prezent + σ + terminații prezent

De exemplu, în cazul paradigmei λυω conjugarea arată astfel:

λυσω - voi dezlega	λυσομεν - vom dezlega
λυσεις - vei dezlega	λυσετε - veți dezlega
λυσει - a dezlega	λυσουσι - vor dezlega

Unul din caracteristicile timpului viitor, și, cum se va vedea, și ale timpului aorist, este modificarea consoanei din rădăcină prin compunere cu σ . Litera σ induce o anumită instabilitate fonetică în sensul că interacționează ușor cu alte consoane sau vocale și le modifică formând consoane compuse sau diftongi de contracție.

- 1) $\pi, \beta, \phi + \sigma = \psi$ Ex.: βλεπω devine βλεψω (văd)
 γραφω devine γραψω (scriu)

- 2) $\kappa, \gamma, \chi + \sigma = \xi$ Ex. διωκω devine διωξω (urmăresc)
 ἄρχω devine ἄρξω (conduc)
 ἔχω devine ἔξω (am; alternativ,
 poate avea forma σχησω, σχ-)
 κραζω devine κραξω (strig,
 răd. κραγ -). κηρυσσω devine
 κηρυξω (predic, răd. κηρυκ -).

Deși se poate crede că λεγω a folosi la viitor rădăcina λεγ-, verbul este, de fapt, un verb neregulat și la viitor are forma ἔρω. Consoana dublă σσ (reprezentând grupul ττ din limba greacă clasică), prezentă în verbe cum sunt κηρυσσω (a proclama), φυλασσω, (a păzi), φρασσω (a bloca, a închide; diferit de φραζω – a explica, a defini ceva), τασσω (a se subordona), φρισσω (a se teme, a se cutremura), indică existența unei rădăcini terminate în guturală (κηρυκ-, φυλακ-, φραγ-, ταγ-, φρικ-).

- 3) $\tau, \delta, \theta + \sigma = \sigma$ Ex. πειθω devine πεισω (conving)
 ψευδω devine ψευσω (mint)
 καθευδω devine καθευδησω
 (a dormi, în sensul morții).
- 4) $\zeta, \xi, \psi + \sigma = \sigma$ Ex. δοξαζω - δοξασω (slăvesc)
 καθαριζω - καθαρισω (curăț)
 θαυμαζω - θαυμασω (mă mir)
 σωζω - σωσω (salvez)
 βαπτίζω - βαπτισω (botez)

(Notați: σωζω are rădăcina σωδ- iar βαπτίζω are βαπτιδ-. Uneori pot avea loc și contracții, exemplu: γνωριζω devine γνωριω, voi cunoaște, asemănător cu comportamentul verbelor cu rădăcină în lichide).

5) λ, μ, ν, ρ + σ = λ, μ, ν, ρ - dar vocala din terminații se lungeste și primește accent circumflex. Pentru μνω, a rămâne, avem μνω, etc.:

μνω	- μνω,	μνομεν	- μνουμεν,
μνεις	- μνεις,	μνετε	- μνειτε,
μνει	- μνει,	μνουσι	- μνουσι.

Observați folosirea viitorului lui μνω în Ioan 15:10.

ἐαν τας ἐντολας μου τηρησητε, μνειτε ἐν τη ἀγαπη μου...
dacă păziți poruncile mele, veți rămâne în dragostea mea...

La fel se conjugă și κρινω - judec, κλινω – înclin, îndoii, φερω - aduc, etc. Rădăcinile terminate în lichide duble păstrează la viitor doar o singură literă: ἀποστελλω (trimit) devine ἀποστελω, βαλλω – βαλω. În ce privește verbele de contracție, cele cu rădăcină în – εω (ex. αἰτεω – cer) au o particularitate: vocala ε se va lungi în η înainte de σ, cu excepția verbelor καλεω – chem, ἐπαινεω - laud, și τελεω - sfârșesc, desăvârșesc. Exemplu: αἰτεω – αἰτησω. Excepții: καλεω – καλεσω, (chem), etc. Verbul θελω este neregulat și are o formă neașteptată, θελησω. În ce privește verbul εἶμι, acesta are la viitor terminațiile diatezei medii-pasive, dar cu înțeles activ. Forma generală este ε̂ (răd. εἶμι) + σ + term. medie/ pasivă:

ἔσομαι	- voi fi	ἔσομεθα	- vom fi
ἔσῃ (ἔσεσαι)	- vei fi	ἔσεσθε	- veți fi
ἔσται	- a fi	ἔσονται	- vor fi

Terminațiile principale la diateza medie / pasivă sunt:

- μαι,	- μεθα
- σαι,	- σθε
- ται,	- νται.

6.2. Exerciții

Vocabular:

ἀπερχομαι - plec,
 ἀρχομαι - încep
 γραφή, ἡ - scriere, scriptură
 διδασκαλος, ὁ - învățător,
 εἰσερχομαι - intru,
 ἐκπορευομαι - plec,
 ἑορτή, ἡ - zi de sărbătoare,
 ἔρημος, ἡ - pustiu,
 θάλασσα, ἡ - mare,
 λαος, ὁ - popor,
 πορευομαι - călătoresc,
 συναγωγή, ἡ - sinagogă,
 συνεργομαι - însoțesc,
 ψυχή, ἡ - suflet,
 ἀσθενεία, ἡ - slăbiciune,
 ἐμβλεπω - privesc, consider,
 κραζω - strig,
 μαρτυρία, ἡ - mărturie,
 μισθοτος, ὁ - un angajat,
 παλαιος-α-ον - vechi, -e,
 προβατον, το - oaie,
 σαββατον, το - sabbat,
 σοφία, ἡ - înțelepciune,
 σταυρος, ὁ - cruce,
 φρασσω - închid.
 οὖν - deci

ἀποκρίνομαι - răspund
 γινομαι - devin
 δεχομαι - primesc
 δουλος, ὁ - rob, sclav,
 εἰσπορευομαι - merg înăuntru, intru
 ἐξερχομαι - ies,
 ἐπαγγελία, ἡ - promisiune, făgăduință,
 ἐρχομαι - vin,
 καρφος, ὁ - pai,
 παιδιον, το - copilăș,
 προσευχομαι - rog,
 συνδουλος, ὁ - rob împreună cu cineva,
 τροφή, ἡ - mâncare,
 ὥρα, ἡ - oră, ceas,
 ἐγειρω - înviu,
 ἰσχυρος, -α, -ον - tare, puternic,-ă,
 κρυπτω - mă ascund,
 μισθος, ὁ - plată,
 οἶνος, ὁ - vin,
 πινω - beau,
 προσωπον, το - față,
 σκοτία, ἡ - întuneric,
 σπειρω - semăn (agricultură),
 σωτηρία, ἡ - mântuire,
 ὅτι - că, pentru că

1. Traduțeți în limba română:

1. ὁ κυριος σωσει τους ἀνθρωπους ἀπο των ἁμαρτιων αὐτων.
2. ἄξει ὁ διδασκαλος τους μαθητας αὐτου εἰς την ὁδον της δικαιοσυνης.
3. Ἰησους Χριστος καταλυσει το ἱερον τουτο.
4. ἐν ταις ἔσχαταις ἡμεραις ὁ κυριος πινει τον καινον οἶνον συν τοις μαθηταις αὐτου.
5. ἐξομεν ἀγαπην και εἰρηνην ἐν τη βασιλεια των οὐρανων.

2. Traduțeți în limba greacă:

1. Ucenicii lui Hristos vor fi unde este și Domnul lor.
2. Când Domnul a zice ‘acum este ora’ morții vor învia și vor vedea gloria.
3. Dumnezeu a trimite pe Fiul Său iubit dar oamenii nu îl vor primi bine.
4. Apostolii vor boteza pe frații și pe surorile ucenicilor.
5. Oamenii buni aduc lucruri bune copiilor lor când ei vor cere daruri.

3. Analizați folosirea viitorului în următoarele exemple:

λέγω ὑμιν, ἐὰν οὗτοι σιωπησουσιν, οἱ λιθοι κραξουσιν
(Lc. 19:40)

ἐγὼ ἐβαπτισα ὑμας ὕδατι, αὐτος δε βαπτισει ὑμας ἐν πνευματι
ἀγιῳ (Mc. 1:8)

ὁ νικῶν ποιῶ αὐτόν στύλον ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ μου... καὶ γράψω ἐπ' αὐτόν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μου (Αποκ. 3:12)

καὶ ὁ θεὸς δοξάσει αὐτόν ἐν αὐτῷ, καὶ εὐθύς αὐτόν. (In. 13:32b)

ὁ πιστευὼν εἰς ἐμὲ τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κάκεινος ποιήσει... καὶ ὁ τί ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματι μου τοῦτο ποιήσω... (In. 14:12-13)

ἐὰν ἀγαπάτε με, τὰς ἐντολάς τὰς ἐμὰς τηρήσετε. καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα καὶ ἄλλον παρακλητὸν δώσει ὑμῖν (In. 14:15)

ὅτι ἐγὼ ζῶ καὶ ὑμεῖς ζήσετε (In. 14:15)

τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς ἐν τῇ ἀληθείᾳ πάση: οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἀκούσει λαλήσει καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν (In. 16:13)

ἐν τῷ ὀνόματι μου δαιμονία ἐκβαλοῦσιν, γλώσσαις λαλήσουσιν καινὰς (Mc. 16:17b)

πολλοὶ ἐρουσίν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, κυριε, κυριε,.. καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνον ὑμᾶς (Mt. 7:22)

αἰτεῖτε καὶ δοθησεται ὑμῖν, ψηφίετε καὶ εὐρήσετε, κρούετε καὶ ἀνοίγησεται ὑμῖν (Mt. 7:7)

εἰ γὰρ συναπεθανομέν, καὶ συζησομέν: εἰ ὑπομενομέν καὶ συμβασιλυσομέν: εἰ ἀρνησομεθα, κάκεινος ἀρνησεται ἡμᾶς: (2 Tim. 2:11-13).

7. SUBSTANTIVELE DE DECLINAREA a 3a

7.1. Prezentare generală

Substantivele de declinarea a treia folosesc un set generic de terminații, diferit de cele ale declinărilor 1a și 2a. De fapt, acesta se ramifică în numeroase subcazuri (subseturi, subcategorii de substantive, o ‘junglă’ greacă de subcazuri și terminații). Tabelul următor permite o comparație între paradigmele principale ale celor trei declinări:

Declinarea 1a – 2a

Declinarea 3a

	M	F	N	M / F	N
Nom. sg.	ος	-	ον	-	-
Ac. sg.	ον	ην, αν	ον	α sau ν	-
Gen. sg.	ου	ης, ας	ου	ος, ως	ος
Dat. sg.	ι-subscris	ι-subscris	ι-subscris	I	ι

	M	F	N	M / F	N
Nom. pl.	οι	αι	α	ες, εις	α
Ac. pl.	νς (ους)	ας	α	ΑΣ	α
Gen. pl.	ων	ων	ων	Ων	ων
Dat. pl.	ις	ις	ις	σι(ν)	σι(ν)

După unii autori subgrupele distincte ar fi în număr de cinci, pentru alții zece, iar unele gramatici enumeră 60 de categorii diferite de substantive. Se pot observa, în mare, două grupe de substantive, cu patru, respectiv trei categorii (în total șapte).

Grupa 1 este grupa substantivelor cu temă în consoană și include patru categorii: trei de substantive masculine și feminine și una de substantive neutre.

Grupa 2 este grupa substantivelor cu temă vocalică, și cuprinde două categorii de substantive masculine și feminine, și una de substantive neutre.

Substantivele neutre au terminații specifice, după care pot fi recunoscute (ex., το πνευμα - duh, το τέλος - scop), de exemplu:

Gr. 1N	Singular	Plural	Gr.2N	Singular	Plural
Nom	- μα	- ματα	Nom	- ος	- η
Ac	- μα	- ματα	Ac	- ος	- η
Gen	- ματος	- ματων	Gen	- ους	- εων
Dat	- ματι	- μασι	Dat	- ει	- εσι(ν)

7.2. Prezentare pe grupe

Grupa 1 generală, este categoria substantivelor cu temă în consoană și cuprinde următoarele categorii de substantive:

categoria 1.1: substantive masculine mai ales, dar și feminine și neutre, cu temă în lichide - λ, μ, ν, ρ.

Grupa 1.1.a este grupa în substantivelor cu temă în - μ sau ν, de exemplu, ποιμην, ποιμενος, ό - păstor; μην, μηνος, ό - lună (de calendar); είκων, είκωνος, ή - imagine; ήγεμων, ήγεμονος, ό - lider; κυων, κυνος, ό - câine; κειμων, κειμωνος, ό - iarnă; αϊων, αϊωνος, ό - veac, epocă, perioadă; άμπελων, άμπελωνος, ό - ie (iță de ie); χιτων, χιτωνος, ό - cămașă; άγων, άγωνος, ό - întrecere; πυρ, πυρος, το - foc (la dat. pl. πυρι).

Nom.	ποιμην	ποιμενες
Ac.	ποιμενα	ποιμενας
Gen.	ποιμενος	ποιμενων

Dat.	ποιμενι	ποιμεσι(ν)
Voc.	ποιμηνα	ποιμενες

Grupa 1.1.b cuprinde categoria substantivelor masculine cu temă în - ντ, de fapt cu rădăcină terminată în - ον dar legată de terminații prin consoana τ, cum sunt: λεων, λεοντος - leu; αρχων, αρχωντος - principe, întâi - stățător; ὀδους, ὀδοντος - dinte.

Nom.	ἀρχων	ἀρχοντες
Ac.	ἀρχοντα	ἀρχοντας
Gen.	ἀρχοντος	ἀρχοντων
Dat.	ἀρχοντι	ἀρχουσι(ν)
Voc.	ἀρχων	ἀρχοντες

Datorită prezenței lui σ dativul plural aduce o serie de modificări:

- π, β, φ interacționează cu σι devenind ψι.
- κ, γ și χ interacționează cu σι devenind ξι.
- τ, δ și θ cad înaintea lui σι.
- ν cade înaintea lui σι, dar ρ rămîne.
- ν urmat de τ, cad împreună (ντ) înaintea lui σι și sunt compensate de lungirea lui ο în ου (nu ω): αρχων, αρχοντος la dativ este αρχουσι.

Grupa 1.1.c cuprinde substantivele masculine și feminine, cu temă în - ερ (la nominativ apare de obicei forma contrasă - ηρ), de exemplu: σωτηρ, σωτερος, ὁ - mântuitor, ἄστηρ, ἄστερος, ὁ - stea, astru (la dativ plural ἄστρασι), πατηρ, πατρος, ὁ - tată; μητηρ, μητρος, ἡ - mamă; θυγατηρ, θυγατρος, ἡ - fiică. Ca exemplu, iată declinarea substantivului ὁ πατηρ.

Nom.	πατηρ	πατερες
Ac.	πατερα	πατερας
Gen.	πατρος	πατερων
Dat.	πατρι	πατρασι
Voc.	πατερ	πατερες

La genitiv și dativ singular, vocala din rădăcină, ε, cade. Ea apare la toate formele de plural cu excepția dativului. La dativ plural apare un α scurt de legătură între temă și terminația σι. Unele substantive în ηρ se deosebesc de πατηρ, de ex., άνηρ, άνδρος, ό - bărbat, unde ε apare doar la vocativ sing. άνερ.

Nom.	άνηρ	άνδρες
Ac.	άνδρα	άνδρας
Gen.	άνδρος	άνδρων
Dat.	άνδρι	άνδρασι
Voc.	άνερ	άνδρες

Similar, σωτηρ, σωτηρος, ό - mântuitor, păstrează ηρ la toate cazurile; χειρ, χειρος, ή - mână, are rădăcina χειρ (cu excepția dativului plural, χερσι), μαρτυς, μαρτυρος, ό - martor, are rădăcina μαρτυρ - cu excepția dativului plural unde ρ dispare în fața lui σι și are forma μαρτυσι.

categoria 1.2: masculine și feminine cu temă în guturală - κ, γ, χ. De ex., σαλπικξ, σαλπικκος, ή - trompetă; σαρκξ, σαρκος, ή - carne; γυνη, γυναικος, ή - femeie, neastă (voc. sing., γυναι); φλοξ, φλογος, ή - flacăra, foc; θρικξ, τρικος, ή - (fir de) păr; dativ plural - θρικξι. φυλαξ, φυλακος, ή - soldat.

Nom.	φυλαξ	φυλακες
Ac.	φυλακα	φυλακαας
Gen.	φυλακος	φυλακων
Dat.	φυλακι	φυλαξι
Voc.	φυλαξ	φυλακες

categoria 1.3: feminine (dar și masculine), terminate în - ις, sau în - υς la nominativ dar cu temă în - ιδ, sau - ιτ, adică cu rădăcină în dentale (τ, δ, θ) cum sunt: ἐλπις, ἐλπιδος, ἦ - nădejde; πιστις, πιστος, ἦ - credință; χαρις, χαριτος, ἦ - har (ac. sing. χαριν ori χαριτα); λαμπα, λαμπαδος, ἦ - lampă; ἔρις, ἔριδος, ἦ - ceartă; παις, παιδος (ἦ sau ὄ) - copilă, sau copil (vocativ singular παι), πους, ποδος, ὄ - picior; νυξ, νυκτος, ἦ - noapte.

Nom	χαρις	ἐλπις	νυξ
Ac.	χαριν	ἐλπιδα	νυκτα
Gen.	χαριτος	ἐλπιδος	νυκτος
Dat.	χαριτι	ἐλπιδι	νυκτι
Voc.	χαρις	ἐλπις	νυξ

Nom.	χαριτες	ἐλπιδες	νυκτες
Ac.	χαριτας	ἐλπιδαας	νυκταας
Gen.	χαριτων	ἐλπιδων	νυκτων
Dat.	χαρισι(v)	ἐλπισι(v)	νυξι(v)
Voc.	χαριτες	ἐλπιδες	νυκτες

Cele mai multe substantive din această categorie se declină ca ἐλπις dar atunci când consoana mută din rădăcină este τ, δ, sau θ, și este precedată de o vocală închisă ca ι sau υ, ele se vor termina la acuzativ în - ν nu în - α. Substantivele monosilabice care se termină în

consoane mute ca νυξ, νυκτος, pierd la dativ plural consoana finală și interacționează cu terminația - σι, νυκτ - νυξι.

categoria 1.4: neutre, cu terminații legate de rădăcină prin consoana τ.¹² Aici se includ substantivele neutre cu temă în - μα, cum sunt: πνευμα, πνευματος - duh; γραμμα, γραμματος - literă; ὄνομα, ὀνοματος - nume; θελημα, θεληματος - voință, αίμα, αίματος - sânge; σωμα, σωματος - trup; βαπτισμα, βαπτισματος - botez; στομα, στωματος - gură; σπερμα, σπερματος - sămânță; άμαρτημα, άμαρτηματος - păcat; ὄραμα, ὀραματος - viziune; κριμα, κριματος - judecată; παθημα, παθηματος - suferință; παραπτωμα, παραπτωματος - greșeală; σχισμα, σχισματος - diviziune; ῥημα, ῥηματος - vorbă, etc.

Nom.	πνευμα	πνευματα
Ac.	πνευμα	πνευματα
Gen.	πνευματος	πνευματων
Dat.	πνευματι	πνευμασι
Voc.	πνευμα	πνευματα

¹² Terminația τ nu este folosită în cuvintele grecești. Dacă rădăcina unui substantiv se termină în ματ, acest τ cade la cazurile gramaticale care nu au nici o terminație: astfel, ὀνοματ devine ὀνομα.

Grupa include și alte substantive neutre care nu se termină în - μα, dar au terminațiile atașate tot prin consoana τ, cum sunt: τερας, τερατος - minune, φως, φωτος - lumină; οὖς, ὠτος - ureche; ὕδωρ, ὕδατος - apă; ἅλας, ἅλατος - sare.

Grupa 2 principală, este grupa substantivelor cu temă în vocală, și include următoarele categorii de substantive:

categoria 2.1 include substantivele feminine, cu terminația la nominativ în - ις sau - σις, și cu temă în vocală (- ι). De ex.: πολις - oraș, cetate; κρισις - judecată; ἀφεισις - iertare; ἀναστασις - înviere; μιμησις - imitare.

Nom.	πολις	πολεις
Ac.	πολιν	πολεας
Gen.	πολεως	πολεων
Dat.	πολει	πολεσι(ν)
Voc.	πολι	πολεις

Se poate observa că vocala din rădăcină este înlocuită cu ε la toate cazurile cu excepția nominativului, acuzativului și vocativului singular. La dativ singular ε se unește cu terminația ι rezultatul fiind diftongul ει. La nominativ și acuzativ plural εις denotă contractia ε - ες și, respectiv contractia ε - ας.

categoria 2.2: masculine (cu anumite excepții), cu temă în - υ, dar cu terminația la nominativ în - υς. Pot denumi lucruri din natură, animale, de ex. ὕς, ὕος, ὄ - porc, la feminin: ἡ ὕος; σταχυς - bob de grâu; ἰχθυς, ἰχθυος - pește, etc., sau exprimă o funcție: ἱερευς, ἱερεως - preot; γραμματευς, γραμματεως - cărturar, savant; γονευς,

γονεως - părinte; βασιλευς, βασιλεως - rege.

Nom.	βασιλευς	βασιλεις
Ac.	βασιλεα	βασιλεις
Gen.	βασιλεως	βασιλεων
Dat.	βασιλει	βασιλευσι
Voc.	βασιλευ	βασιλεις

Nom.	ἰχθυς	ἰχθυες
Ac.	ἰχθυον	ἰχθυας, sau ἰχθυς
Gen.	ἰχθυος	ἰχθυων
Dat.	ἰχθυι ¹³	ἰχθυσι
Voc.	ἰχθυ	ἰχθυες

categoria 2.3: neutre, cu terminația la nominativ în - ος (*temă în - ες*), de exemplu: κερδος - câștig; ὄρος - munte; σκοτος - întuneric; πληθος - mulțime; τέλος - scop; ἔτος - an; γενος - neam, generație (a nu se confunda cu substantivele masculine de declinarea a 2a, în - ος).

Nom.	γενος	γενη
Ac.	γενος	γενη
Gen.	γενους	γενων
Dat.	γενει	γενεσι(v)
Voc.	γενος	γενη

Formele rezultate prin contragere trebuie reținute ca atare: ος (-ες), ους (-εσος), ει (-εσι), η (-εσα), ων (-εσων), εσι (-εσαι).

¹³ La dativ singular, vocalele υ și ι nu formează diftong.

7.3. Exerciții

Vocabular:

αίμα, αίματος, το - sânge	αίων, αιώνας, ό - eposă
άνηρ, άνδρος, ό - om, soț	άρχων, άρχοντας, ό - conducător
βαθος, βαθους, το - adâncime	γαστηρ, γαστρος, ή - matrice
γνωσις, -σεως, ή - cunoaștere	γραμματευς, -εως, ό - copist
δυναμεις, δυναμεως, ή - putere	έθνος, έθνους, το - națiune, popor
έλπις, έλπιδος, ή - speranță	θέλημα, θεληματος, το - voință
θυγατηρ, θυγατρος, ή - fiică	μητηρ, μητρος, ή - mamă
νυξ, νυκτος, ή - noapte,	πατηρ, πατρος, ό - tată
πνευμα, πνευματος, το - duh,	σαρξ, σαρκος, ή - carne, fire
σωτηρ, σωτηρος, ό - mântuitor	φαρισαιος, ό - fariseu
φως, φωτος, το - lumină	χαρις, χαριτος, ή - har
χειρ, χειρος, ή - mână	άλλοτριος,- α,- ον - străin,-ă
αύλη, ή - staul	βασιλευς, βασιλεως, ό - rege
γενος, γενους, το - rasă	γραμμα, γραμματος, το - literă
θυρα, ή - ușă	θυρωρος, ό - portar
ίχθυς, ίχθυος, ό - pește	νομη, ή - pășune
ξενια, ή - ospitalitate	ονομα, ονοματος, το - nume
όσος, η, ον - cât de mult	παραπτωμα,-τος, το - încălcare
παροιμια, ή - pildă, parabolă	περισσος, -η, -ον - abundență,
πλουτος, ό, - bogăție	ποιμην, ποιμενος, ό - păstor
πολις, πολεως, ή - oraș	ύδωρ, ύδατος, το - apă

1. Traduceți din limba greacă:

1. ή γυνη δε δοξα άνδρος έστιν. ου γαρ έστιν άνηρ εκ γυναικος άλλα γυνη εξ άνδρος... (1Cor. 11:9-10).

2. εν δε τω μηνι τω έκτω απεσταλη ό άγγελος Γαβριηλ άπο του

Θεου εἰς πολιν της Γαλιλαιας ἢ ὄνομα Ναζαρεθ προς παρθενον ἐμνηστευμενην ἀνδρι ᾧ ὄνομα Ἰωσηφ εἰς οἴκου Δαυιδ και ὄνοματης παρθενου Μαριαμ. (Luca 1:26-27).

3. οὕτως και ἡ ἀναστασις των νεκρων. σπειρεται ἐν φθορα, ἐγειρεται ἐν αφθαρσια. σπειρεται ἐν ἀτιμια, ἐγειρεται ἐν δοξῃ. σπειρεται ἐν ἀσθενεια ἐγειρεται ἐν δυμανει. σπειρεται σωμα ψυχικον, ἐγειρεται σωμα πνευματικον (1Cor. 15:42-44).

4. ὡσαννα, εὐλογημενος ὁ ἐρχομενος ἐν ὀνοματι κυριου, και βασιλευς του Ἰσραηλ... μη φοβου, θυγατηρ Σιων, ἴδου, ὁ βασιλευς σου ἐρχεται... (Ioan 12:13-15a).

Tabel recapitulativ al declinărilor

<i>Declinarea</i>	<i>1a</i>	<i>2a</i>	<i>3a</i>
Tip principal de substantive	Feminine - η, α	Masculine - ος Neutre - ον	Mixte <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> răd. consoană 1 - λ, μ, ν, ρ (ερ) 2 - κ, γ, χ 3 - τ, δ, θ (- ιδ, - ιτ) (- ις, - υς) 4 - μα </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 5px;"> răd. vocală 1 - ι (-ις, σις) 2 - ε (-υς) 3 - ες (-ος) </div>
Excepții	Masculine - ης, ας	Feminine - ος	

8. ADJECTIVELE DE DECLINAREA a 3a

Mat. 11:11 Ἄμην λεγω ὑμῖν: οὐκ ἔγηγεῖται ἐν γεννητοῖς
 γυναικῶν **μειζῶν** Ἰωαννοῦ τοῦ βαπτιστοῦ: ὁ
 δε **μικροτερος** ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν
μειζῶν αὐτοῦ ἐστίν.

Adevărat vă spun: nu s-a ridicat între cei născuți din
 femeie cineva mai mare ca Ioan Botezătorul; însă cel mai
 mic în împărăția cerurilor este mai mare decât el.

Există două tipuri de adjective de declinarea a treia, propriu-zise
 (regulate) și mixte, neregulate (au terminații de decl. a 3a și de decl. 1a și
 a 2a).

8.1. Adjectivele propriu-zise

1. Adjectivele de declinarea 3a propriu-zise, cu temă în - ες, și la
 nominativ cu terminație în - ης, -εϛ:

	M. - F.	N.
Nom.	ἀληθης	ἀληθες
Ac.	ἀληθη (ἀληθεσα)	ἀληθες
Gen.	ἀληθους (ἀληθεσος)	ἀληθους
Dat.	ἀληθει	ἀληθει
Voc.	ἀληθες	ἀληθες
Nom.	ἀληθεις	ἀληθη (ἀληθεσα)
Ac.	ἀληθεις	ἀληθη
Gen.	ἀληθων	ἀληθων
Dat.	ἀληθεσι(v)	ἀληθεσι(v)
Voc.	ἀληθεις	ἀληθη

Forma adjectivului neutru la cazurile nominativ și acuzativ singular reprezintă chiar rădăcina, iar pentru genurile masculin și feminin rădăcina este forma de la nominativ singular. În cazul când rădăcina conține consoana σ , ea dispare și are loc o contracție între vocala ϵ din rădăcină și vocala terminației de decl. 3a:

gen. sg. $\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon\sigma + \omicron\varsigma = \acute{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon\sigma\omicron\varsigma$, care devine $\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\omicron\upsilon\varsigma$
 dat. sg. $\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon\sigma + \iota = \acute{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon\sigma\iota$, care devine $\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon\iota$
 ac. sg. $\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon\sigma + \alpha = \acute{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon\sigma\alpha$, care devine $\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\eta$

2. Adjectivele cu term. de decl. a 3a și a 1a și cu tema în - υ (m,n) și - $\epsilon\iota$ (f):

Nom.	$\beta\alpha\theta\upsilon\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha$	$\beta\alpha\theta\upsilon$
Ac.	$\beta\alpha\theta\upsilon\nu$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha\nu$	$\beta\alpha\theta\upsilon$
Gen.	$\beta\alpha\theta\epsilon\omicron\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\omicron\varsigma$
Dat.	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota$
Voc.	$\beta\alpha\theta\upsilon$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha$	$\beta\alpha\theta\upsilon$

Nom.	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha\iota$	$\beta\alpha\theta\epsilon\alpha$
Ac.	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\alpha$
Gen.	$\beta\alpha\theta\epsilon\omega\nu$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\omega\nu$	$\beta\alpha\theta\epsilon\omega\nu$
Dat.	$\beta\alpha\theta\epsilon\sigma\iota$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha\iota\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\sigma\iota$
Voc.	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha\iota$	$\beta\alpha\theta\epsilon\alpha$

Multe adjective care au tema în - υ folosesc terminații de decl. 3 a treia la masculin și neutru, în timp ce la genul feminin au terminații de decl. 1 ($\epsilon\iota$). Vocala υ din rădăcină se schimbă în ϵ înaintea unei vocale, la genitiv și dativ singular și plural, atât la subst. masculine și neutre, de decl. 3a, cât și la subst. feminine ($\epsilon\iota$), de decl. 1a.

3. Adjectivele cu terminații de decl. 3a, la masculin și neutru, cu tema - $\alpha\nu\tau$, și de decl. 1-a, la feminin. La feminin grupul $\upsilon\tau$ se compune cu σ

și rămâne doar σ , ex. $\text{παντα} - \text{πασα}$. În NT există doar πας , πασα , παν (tot, toată, fiecare) și formele lor alternative $\acute{\alpha}\text{πας}$, $\acute{\alpha}\text{πασα}$, $\acute{\alpha}\text{παν}$ (tot, întreg).

Nom.	πας	πασα	παν
Ac.	παντα	πασαν	παν
Gen.	παντος	πασης	παντος
Dat.	παντι	παση	παντι
Nom.	παντες	πασαι	παντα
Ac.	παντας	πασας	παντα
Gen.	παντων	πασων	παντων
Dat.	πασι(ν) , παντσι	πασαις	πασι(ν)

Când πας precedă un substantiv articular înseamnă ‘tot’:
 πασα ἡ πολις - ‘tot orașul’.

Când πας precedă un substantiv și este articular, înseamnă ‘întreg sau tot’:
 ἡ πασα πολις - ‘întregul oraș’
 $\text{οἱ παντες ἀποστολοι}$ - ‘toți apostolii.

Atunci când πας este folosit alături de un substantiv nearticular la singular, înseamnă ‘fiecare’:
 πασα πολις - ‘fiecare oraș’.

Când πας precedă un participiu articular se poate traduce cu ‘fiecare – la singular, sau cu ‘toți cei ce...’ – la plural:

πας ὁ πιστευων - ‘fiecare [om] ce crede

1 In. 3:4, $\text{πας ὁ ποιων την ἁμαρτιαν}$, fiecare om care păcătuiește (lit. tot făcătorul de păcat);

παντες οί άκουσαντες - 'toți cei ce au auzit'.
Lc. 2 :18, παντες οί άκουσαντες εθανυμασαν - toți cei care au auzit s-au mirat.

8.2. Adjective neregulate (formă mixtă)

Acestea sunt: πολυς, πολλη, πολυ, și μεγας, μεγαλη, μεγα (mult, -ă; mare).

Nom	πολυς	πολλη	πολυ
Ac.	πολυν	πολλην	πολυ
Gen.	πολλου	πολλης	πολλου
Dat.	πολλω	πολλη	πολλω

Nom.	πολλοι	πολλαι	πολλα
Ac.	πολλους	πολλας	πολλα
Gen.	πολλων	πολλων	πολλων
Dat.	πολλοις	πολλαις	πολλοις

μεγας, μεγαλη, μεγα

Nom.	μεγας	μεγαλη	μεγα
Ac.	μεγαν	μεγαλην	μεγα
Gen.	μεγαλου	μεγαλης	μεγαλου
Dat.	μεγαλω	μεγαλη	μεγαλω

Nom.	μεγαλοι	μεγαλαι	μεγαλα
Ac.	μεγαλους	μεγαλας	μεγαλα
Gen.	μεγαλων	μεγαλων	μεγαλων
Dat.	μεγαλοις	μεγαλαις	μεγαλοις

Adjectivele masculine și neutre la singular au forme scurte la nominativ, acuzativ și vocativ, care respectă formele de declinare a

treia. Restul cazurilor masculinelor și neutrelor și toate formele de feminin se declină ca acelea de declinările 1a și a 2a.

8.3. Gradele de comparație

Gradele de comparație pentru declinările 1a și a 2a

Adjectivele care se declină după paradigma declinării 1a sau 2a formează *gradul comparativ* prin adăugarea sufixelor: -τερος, -τερα, -τερον. De exemplu, adjectivul ‘nou’, νεος, νεα, νεον devine νεωτερος, νεωτερα, νεωτερον, iar ‘înțelept’, σοφος, -α, -ον devine σοφωτερος, σοφωτερα, σοφωτερον.

Gradul superlativ se formează prin adăugarea sufixelor -τατος, -τατη, -τατον la rădăcina adjectivului. De exemplu: νεος, - α,- ον, devine νεωτατος, -η, -ον. Sunt, însă, numai trei forme de superlativ de tipul acesta în Noul Testament. De obicei, funcția superlativului în Noul Testament este îndeplinită de gradul comparativ și articol:

Mt. 11:11 - ὁ δε μικροτερος ἐν τη βασιλεια =
‘cel mai mic în Împărăția...’

Printre exemplele care au legătură cu NT se pot număra și următoarele:

μικρος, μικροτερος, μικροτατος	mic (m.)
πρεσβυς, πρεσβυτερος, πρεσβυτατος	bătrân (m.)

Ca ilustrație, mai jos urmează două adjective trecute prin gradele de comparație la toate genurile:

ἰσχυρος, ἰσχυροτερος, ἰσχυροτατος	puternic (m.)
ἰσχυρα, ἰσχυροτερα, ἰσχυροτατης	puternică (f.)

ἰσχυρον, ἰσχυροτερον, ἰσχυροτατον	puternic (n.)
ἀληθης, ἀληθεστερος, ἀληθεστατος	adevărat (m.)
ἀληθης, ἀληθεστερα, ἀληθεστατης	adevărată (f.)
ἀληθεις, ἀληθεστερον, ἀληθεστατον	adevărat (n.)

Uneori, se poate pierde o vocală din rădăcină sau se poate câștiga un grup de sunete, cum este cazul următoarelor adjective:

παλαιος, παλαιτερος (παλαιοτερος), παλαιατος (παλαιοτατος)	vechi
φιλος, φιλτερος (φιλοτερος), φιλτατος,	drag
σωφρων, σωφρωνεστερος, σωφρονεστατος	chibzuit

Gradele de comparație pentru declinarea a 3a

Adjectivele de declinarea a treia primesc un alt set de terminații, la comparativ și superlativ. Ele au la comparativ formele: - ιων, -ιον sau - ιονος, iar la superlativ: - ιστος, - ιστη, - ιστον (m., f., n.). Exemple de adjective de decl. 3, neregulate (unele au și forme multiple de decl. 3, altele au și forme de decl. 1):

καλος, καλλιων, καλλιστος	bun, frumos
ἀγαθος, κρεισσων(sau -των), κρατιστος	bun
κακος, χειρων - χειρον, χειριστος	rău, defect
κακος, ἥσων - ἥτωνν, ἥκιστα	rău, bolnav
κακιος, κακιων - κακιον, κακιστος	rău
πολυς, πλειων - πλεων, πλειστος	mult
μικρος, ἐτατων - ἐλασσων, ἐλαχιστος	mic, puțin
μεγας, μειζων - μειζον, μεγιστος	mare
ταχυς, θαττων - θαττον (ταχιων), ταχιστος	repede

8.4. Exerciții

Vocabular:

αἰώνιος,-ον- etern,-ă, veșnic,-ă	ἀληθης,-ες - adevărat,-ă
ἅπας, ἅπασα, ἅπαν - tot, întreg	βαθυσ-εια-υ - adânc,-ă
βους, βοος, ὄ, ἦ - bou	ἔγγυς - aproape
κερματιστης,-ου, ὄ - schimbător	πας, πασα, παν - tot, fiecare
πασχα,το - sărbătoarea pâștelor	περιστερα, ἦ - porumbel
πολυς, πολλη, πολυ - mult,-ă	πωλεω - vând
ῥαντιζω - stropesc	ῥιπτω - agit, arunc
ἀκολουθεω - urmez	θυω - ucid, jertfesc
ἀπολλυμι - distrug, pier	κλεπτω - fur

1. Analizați adjectivele și adverbele din exemplele următoare:

ἐγω μεν ὑμας βαπτίζω ἐν ὕδατι εἰς μετανοιαν, ὁ δε ὀπισω μου ἐρχομενος ἰσχυροτερος μου ἐστιν (Mt. 3:11)

εἰ την μαρτυριαν των ἀνθρωπων λαμβανομεν, ἡ μαρτυρια του θεου μειζων ἐστιν (1 In. 5:9)

ὑμεις ἐκ του θεου ἐστε, τεκνια, και νενικηκατε αὐτους, ὅτι μειζων ἐστιν ὁ ἐν ὑμιν ἢ ὁ ἐν τῷ κοσμῷ (1 In. 4:4).

οὐαι, οὐαι, ἡ πολις ἡ μεγαλη, Βαβυλων ἡ πολις ἡ ἰσχυρα... (Aroc. 18:10)

ὁμοια ἐστιν ἡ βασιλεια των οὐρανων, κοκκῷ σιναπεως... μικροτερον μεν ἐστιν παντων των σπερματων, ὅταν δε αὐξηθη μειζων των λαχανων ἐστιν και γινεται δενδρον... (Mt. 13:31-32)

ὦ, γυναι, μεγαλη σου ἡ πιστις, γενηθητω σοι ὡς θελεις (Mt. 15:28)

οὐχι ἡ ψυχη πλειον ἐστιν της τροφης και το σωμα του ἐνδυματος– (Mt. 6:25).

9. TIMPUL IMPERFECT (ACȚIUNE REPETATĂ)

Mc.11:28, και *ἔλεγον* αὐτῷ ἐν ποια ἐξουσια ταυτα ποιεις
și ei îi *tot* ziceau ‘cu ce autoritate faci acestea?’

9.1. Descriere și reguli

Imperfectul în greacă face parte din grupul timpurilor cu acțiune continuă (lineară) sau repetabilă (prezent, imperfect, viitor), și în același timp, din punct de vedere al diatezelor medie și pasive face parte din trio-ul timpurilor secundare (imperfect, aorist, mai-mult-ca-perfectul), care folosesc terminațiile secundare la diateza medie-pasivă. La diateza activă imperfectul se formează din rădăcina prezentului.

ἐ + rădăcină prezent + terminații imperfect (terminații secundare)

Timpurile care descriu acțiuni din trecut au drept semn caracteristic (mai ales la modul infinitiv) un epsilon, ἐ, plasat în fața rădăcinii (augment). Augmentul poate lua două forme, după modul în care interacționează cu rădăcina verbului:

(1) *augment silabic* - dacă rădăcina verbului începe cu o consoană, atunci augmentul se atașează simplu, și are valoare de silabă inițială :

ἐλεγον, ἐβλεπον, ἐβαπτίζον pentru λεγω, βλεπω, βαπτίζω.

(2) *augment temporal, prin contragere* - dacă rădăcina verbului începe cu o vocală sau cu un diftong, vocala sau diftongul se combină cu augmentul temporal ἐ și se obține o vocală lungă (sau un diftong):

α devine η

αι devine η

ε devine η

αυ devine ηυ

ο devine ω

ει devine η

ι devine	ι lung	ευ devine	ηυ
υ devine	υ lung	οι devine	ω, οι

Există și câteva excepții de la regulile de mai sus, de exemplu, **θελω** și **μελλω**, **θελω** = ἤθελον și **μελλω** = ἤμελλον de cele mai multe ori - și ἔμελλον, uneori. La verbele compuse augmentul se plasează între prepoziția de început și rădăcină (accentul pentru aceste tipuri de verbe nu a fi așezat niciodată înaintea augmentului). Exemple: **ἄπαγω** (a conduce înainte, ἄπο + ἄγω), la imperfect – ἄπηγον, **ἐκβαλλω** (a arunca în afară, ἐκ + βαλλω), la imperfect - ἐξέβαλλον.

Imperfectul este un timp secundar și folosește *terminații secundare*:

- ν	- μεν
- ζ	- τε
- χ	- ν

Cu vocalele de legătură, ο și ε, se obțin terminațiile uzuale:

- ον	- ομεν
- ες	- ετε
- ε	- ον

1) cazul lui λυω (augment silabic)

ἔλυον	- dezlegam	ἔλυομεν	- dezlegam
ἔλυες	- dezlegai	ἔλυετε	- dezlegați
ἔλυε	- dezlega	ἔλυον	- dezlegau

2) cazul lui ἄκουω, a auzi (augment temporal)

ἤκουον	- auzeam	ἤκουομεν	- auzeam
ἤκουες	- auzeai	ἤκουετε	- auzeai
ἤκουε	- auzea	ἤκουον	- auzeau

În ceea ce privește accentuarea verbelor, există două reguli de bază:

1. Accentul verbelor regulate este regresiv, adică este plasat cât mai în interiorul cuvântului, spre antepenultima, și chiar pe antepenultima, dacă se poate.
2. În verbele compuse accentul nu poate să depășească, în spate, augmentul (nu trece, adică, asupra prepoziției de compunere).

La imperfect εἶμι - a fi, are augment temporal. Terminațiile sunt terminațiile secundare ale diatezelor medii-pasive, pentru că εἶμι este deponent la imperfect (are formă medie-pasivă dar înțeles activ).

ἦμην	- eram	ἦμεν (ἦμεθα)	- eram
ἦς	- erai	ἦτε	- erați
ἦν	- era	ἦσαν	- erau

9.2. Utilizările imperfectului

Imperfectul poate fi folosit în diferite feluri, cu diverse sensuri:

1) imperfectul cu *sens progresiv*, definește o acțiune în curs de desfășurare în trecut.

ex.: και πολλοι πλουσιοι ἐβαλλον πολλα. (Mk. 12:41)
și mulți bogați aruncau mult.

2) imperfectul cu *sens de acțiune frecventă*, indică o acțiune care se petrece în mod obișnuit, repetat, în trecut (pe o perioadă lungă).

ex.: και ἐβαπτιζοντο ἐν τῷ Ἰορδανῆ ποταμῷ ὑπ' αὐτου
(Mt. 3:6)

și erau botezați de el în râul Iordan...

3) imperfectul cu *sens iterativ*, descrie o acțiune care se repetă la intervale succesive de timp în trecut (repetare într-o perioadă scurtă).

ex.: οἱ μὲν οὖν συνελθόντες ἠρώτων αὐτόν... (Fap. 1:6)
 deci, acum, cei adunați laolaltă, Îl tot întrebau...
 καὶ ἔλεγον αὐτῷ, ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς;
 (Mc.11:28)
 și îl tot întrebau: cu ce autoritate faci acestea?

4) imperfectul cu *sens incipient*, descrie o acțiune continuă în trecut, dar îi accentuează începutul.

ex.: καθίσας δὲ ἐκ τοῦ πλοίου ἐδίδασκεν τοὺς ὄχλους. (Lc. 5:3)
 așezându-se, deci, încercu să învețe din corabie, mulțimile.

9.3. Exerciții:

1. Identificați verbele la imperfect, analizați-le și traduceți următoarele propoziții:

καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χωρᾷ τῇ αὐτῇ... (Lc. 2:8)

Πέτρος δὲ καὶ Ἰωάννης ἀνεβαίνουν εἰς τὸ ἱερόν... (Fapte. 3:1).

καὶ οἱ προαγοντες καὶ οἱ ἀκολουθουντες ἐκραζόν ὡσαννα...
 (Mc. 11:9).

ἐδίδασκεν γὰρ τοὺς μαθητάς καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς... (Mc. 9:31).

2. Traduceți în limba greacă:

1. Apostolii au scris cartea sfântă și oamenii le ziceau ‘cu ce drept scrieți?’

2. Pământul era la început pământul lui Dumnezeu și nu era pământul oamenilor.

3. Regii răi îi persecutau pe ucenicii Domnului pentru că predicau evanghelia.

4. Isus și fiii lui Zebedei spuneau o parabolă și orbii ascultau cuvântul Domnului.

5. Frații predicau și păcătoșii nu fugeau, ci ascultau evanghelia lui Dumnezeu.

6. Orbii vedeau, păcătoșii plangeau și pocăiau pentru că auzeau cuvântul Domnului.

10. PREPOZIȚII, CONJUNCȚII, NUMERALE

10.1. Prepozițiile

Prepozițiile sunt părți de vorbire așezate înaintea substantivelor ori pronumelor (latină: *prae-ponere*), cu scopul de a clarifica sensul exact al cazului într-un context specific.

În practică se spune că prepozițiile ‘cer un caz’, deși, de fapt, substantivul folosit cu o anumită semnificație și la un anume caz este acela care ‘cere o anume prepoziție. Unele prepoziții ‘cer’ un caz gramatical, altele se folosesc cu două cazuri, altele cu trei, și ele capătă înțeles diferit în conformitate cu cazul folosit. Fiecare prepoziție are un înțeles de bază, fundamental, și, pe lângă acesta, are și alte înțelesuri derivate, în funcție de caz. Unele prepoziții își pot pierde accentul și se numesc, în situația aceasta, proclitice. Ele se pronunță împreună cu cuvântul care le urmează. În propoziție, de regulă, cu excepția lui *περι* și *προ*, prepozițiile care se termină în vocală o pierd înaintea unui cuvânt care începe tot cu o vocală.¹⁴

παντα δι’ αὐτου ἐγενετο. (Ioan 1:3)
toate lucrurile au luat ființă prin El.

ἐαν μη ἦ ὁ θεος μετ’ αυτου. (Ioan 3:2)
dacă nu este Dumnezeu cu el.

Prepozițiile pot fi adaugate la un verb indicând direcția acțiunii sau intensificând acțiunea lui. De exemplu, ἀναβλεπω (ἀνα + βλεπω)

¹⁴ Această suprimare a vocalei finale a unui cuvânt când cuvântul următor începe tot cu o vocală se cheamă ‘eliziune’.

înseamnă ‘a ridica ochii sau ‘a privi în sus’ (aici prepoziția indică direcția acțiunii). Aceeași prepoziție poate indica un sens figurat, de exemplu ἄναζωω (ἀνα + ζωω) care înseamnă ‘a reveni la viață’ sau ‘a învia’, sensul fiind de reîntoarcere (repetiție) sau intensificare.

10.1.1. Prepozițiile independente

(1) Prepoziții folosite cu un singur caz:

- 1. ἀνα - Ac. = sus, în sus
- 2. ἄντι - Gen. = împotriva, în locul, schimbul (ἀντῖ, ἀνθῖ)
- 3. ἀπο - Gen. = de la, cu plecare de la (ἀπῖ , ἀφῖ)
- 4. ἐκ - Gen.= din, cu plecare din (ἐξ)
- 5. εἰς - Ac. = în, înspre, într-un (o), pentru
- 6. ἐν - Dat. = în, înăuntru, pe
- Inst. = prin (făcut de ceva)
- 7. προ - Gen. = înainte, în fața, anterior (temporal).
- 8. συν - Ins.(D) = cu, împreună cu, cu ajutorul a ceva.

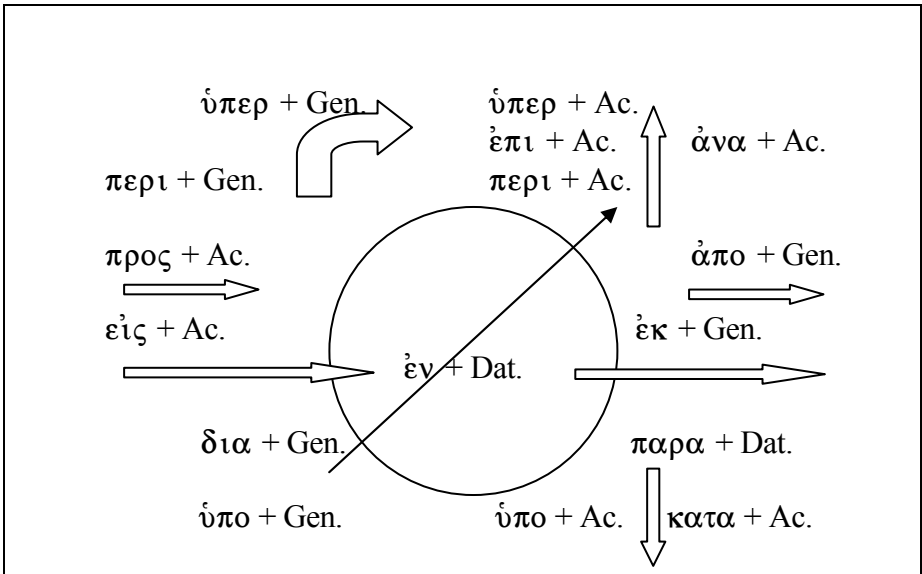
(2) Prepoziții folosite cu două cazuri:

- 1. δια - Gen. = prin (cineva), prin ceva
- Ac. = datorită, din cauză că, cu ajutorul a ceva
- 2. κατα - Gen.= locativ: de pe, asupra, jos de pe,
distributiv: an *de* an (κατῖ ἔτος).
- Ac. = în jos, de-a-lungul, conform cu (κατῖ , καθῖ).
- 3. μετα - Gen.= cu
- Ac. = după, în spatele a ceva (μετῖ , μεθῖ)
- 4. περι - Gen.= despre, cu privire la ceva
- Ac. = despre, în jurul a ceva.
- 5. ὑπερ - Gen.= despre, pentru
- Ac. = peste, deasupra, dincolo de,
- 6. ὑπο - Gen.= de, prin (cineva), sub influența (cuiva)
- Ac. = sub, dedesubt (ὑπῖ , ὑφῖ)

(3) Prepoziții folosite cu trei cazuri:

- 1. ἐπι - Gen.= pe (pe ceva), în prezența, pe timpul (cuiva)
 - Dat.= pe, la, peste (poziție), cu privire la, în plus
 - Ac. = pe, gata de, până acolo încât să, ἐπ', ἐφ'.
- 2. παρὰ - Gen.= din, de la, de lângă, din partea (cuiva)
 - Dat.= alături de, lângă.
 - Ac. = de partea, dincolo de, lângă, dincolo, contrar
- 3. πρὸς - Gen.= pentru (Fapte 27:34)
 - Dat.= la, aproape de
 - Ac. = spre, cu privire la, cu

O reprezentare spațială a sensului prepozițiilor

Prepozițiile care cer acuzativul descriu sensul de dezvoltare al acțiunii (direcția, ținta), cele care cer dativul descriu orientarea acțiunii (localizare, așezare, importanță relativă), iar cele care folosesc genitivul descriu sursa acțiunii (proveniența, originea, apartenența). Dacă figura folosită pentru ilustrarea rolului prepozițiilor este mai ales o reprezentare

grafică a sensurilor lor spațiale, trebuie reținut, în același timp, că prepozițiile au și un înțeles temporal.

Unele prepoziții se atașează verbelor sau substativelor, creând termeni compuși care combină sensul cuvântului inițial cu cel al prepoziției folosite:

ἀμφι - în jurul; ex. ἀμφιβαλλω: a arunca în jur.

ἀνα - în sus; ex. ἀναβαίνω, a urca; ἀνεχω - a suporta; ἀνιστημι - a cauza să stea; ἀναμιμνησκομαι - a-și readuce aminte.
- din nou, deplin, ex. ἀναγιγνωσκω - a citi; ἀναπνευω - a inspira iar.

ἀντι - împotriva, ex. ἀντιδικος - parte adversă într-un proces.
- în locul, ex. ἀνταποδίδωμι - a plăti pentru ceva, a răsplăti.

ἀπο - de la, ex. ἀπερχομαι - a se îndepărta, a pleca de undeva;
ἀποκρινω - a răspunde, ex. ἀποδίδωμι - a înapoia.;
ἀπολαμβάνω - a lua înapoi, a recupera; ἀποτρεχω - a fugi.

δια - prin, peste (împărțire, diferență, superioritate); ex. διακαθαρίζω - a curăți integral; διακρινω - a ealua, a se îndoii; διαβαλλω - a arunca, a ponegri; διαλογεομαι - a discuta; διαφερω - aduc asupra, difer (față de cineva).

εἰς - în, înspre înăuntru, ex. εἰσερχομαι, a intra.

ἐκ - din, din înăuntru (sursă, origine), ex. ἐκβαλλω -a scoate;
ἐκκλησια - o adunare chemată de undeva, afară (biserica);
ἐξερχομαι - a ieși, a pleca.

ἐν - în, înăuntru a ceva, în interior. ex. ἐνεργω - a lucra, a efectua; ἐνδυω - a purta (a lua pe sine); ἐνοικεω -a locui.

ἐπι - pe; ex. ἐπικαλεω - a chema, a numi; ἐπιθυμω - a dori, a pofti; ἐπιαιρεω - a ridica în aer, a nimici; ἐπισκοπος - supraveghetor.

κατα - jos, în jos (direcție, ostilitate); ex. καταβαίνω -a coborâ; καταφρονεω - a disprețui; κατακρινω - a condamna; καταρτιζω -a așeza în ordine.

μετα - printre, împreună cu (participare), schimbare (transformare),

ex. μετεχω – a avea parte (împreună cu cineva); μετανοεων – a schimba (μετανοια – schimbarea minții, pocăință).

παρα - pe lângă, lângă, de-a lungul, de la (apropiere, opoziție).

ex. παραγγελλω – a da veste, a comanda;

παραβολη – parabolă; παρακαλεω – a sfătui, a îndemna;

παρακουω – a nu asculta; παρακλητος – cineva care ajută, dă sfat, îndeamnă, apără.

περι - în jurul, superioritate, ex. περιβαλλω – a se îmbrăca;

περιπατεω – a se plimba; περιγιγνομαι – depășesc în valoare.

προ - înainte, anterior (în spațiu, în timp); ex. προαγω – a conduce;

προγιγνωσκω – a ști dinainte; προφητεω – a profeti.

προσ - înspre, spre, în plus, ex. προσερχομαι – a se apropia;

προσκυνεω – a se închina, a se prosterne; προσκαλεω – a chema pe cineva la sine; προστιθημι - a adăuga.

συν - cu, împreună cu, ex. συναγω – a aduna împreună; συνεργος – împreună lucrător, tovarăș;

ὑπερ - peste, deasupra, dincolo de, pentru; ὑπερεχω – a excela;

ὑπερμαχεω – mă lupt pentru ceva.

ὑπο - sub, inferior; ex. ὑπαγω – a conduce, a se depărta;

ὑπακουω - a asculta, a se supune; ὑπαρχω – a începe (de

jos);

ὑπομενω – a răbda (sub încercări), a rezista.

10.1.2. Prepoziții adverbiale

În afara prepozițiilor independente, există aproximativ treizeci de adverbe în Noul Testament, care sunt uneori utilizate ca prepoziții. Iată câteva exemple:

ἅμα - împreună, cu, în același timp.

ἄνευ - fără.

αντιπεραν - față în față, izai, pe malul opus.

- ἄπεναντι - împotriva, înaintea, opus, contrar.
 ἄτερ - în absența, fără.
 ἄχρι - până la (în ideea de până la final).
 ἔγγυς - aproape, gata, pregătit.
 εἵνεκεν - pentru, în scopul, din cauza, din motivul, astfel, Gen.
 ἐμπροσθεν - în fața, în prezența, înaintea, Gen.
 ἐναντι - în fața.
 ἐναντιον - în fața, împotriva, opus, contrar.
 ἔνεκα, ἔνεκεν - pentru, de aceea, din cauza, din motivul, așadar.
 ἐντος - înăuntrul, în mijlocul.
 ἐνωπιον - în prezența, în fața.
 ἔξω - afară, în afara.
 ἔξωθεν - în afară, exterior, afară.
 ἐπανω - peste, deasupra, mai mult decât.
 ἐπεκειναι - dincolo, dincolo de.
 ἔσω - înăuntru, în interiorul, înăuntrul.
 ἕως - până, până la.
 κατεναντι - împotriva, opus, contrar.
 κατενωπιον - în fața, în prezența.
 κυκλοθεν - în jurul, dimprejurul.
 κυκλω - în jurul, dimprejurul, din toate părțile.
 μεσος - în mijlocul.
 μεταξυ - între, următor, intermediar.
 μεχρι(ς) - până la.
 ὀπισθεν - în spatele, după.
 ὀπισω - înapoia, în spatele, înapoi, următorul, după, după aceea.
 ὀψε - târziu, după, la urmă.
 παρεκτος - ce excepția, în afară de.
 περαν - după, dincolo de, pe cealaltă parte.
 πλην - totuși, fără, dar totuși, pe lângă aceasta.
 πλησιον - aproape, vecin.
 ὑπερανω - mult deasupra, superior.
 ὑπερεκεινα - dincolo de, de departe.

ὑποκατω – sub, dedesupt.

χαριν – de aceea, din cauză că, în favoarea, pentru motivul.

χωρις - fără, pe lângă, în plus, fără, aparte de.

Tabelul care urmează reia principalele prepoziții prezentând semnificațiile lor spațiale, temporale, cauzale, modale, etc., în funcție de cazul gramatical cu care sunt folosite:¹⁵

ὄνα	<i>numai cu cazul acuzativ</i> distributiv: fiecare câte (cu un număr) local: în sus, în mijlocul (ὄνα + μεσον) în compuși: sus, din nou
ὄντι	<i>numai cu cazul genitiv</i> a) substituție: în locul, în loc de, în schimbul
ὄπο	<i>numai cu cazul genitiv</i> separare: din, de la, departe de sursă: din, de la cauză: din cauza partitiv: din, dintre
δια	<i>cu cazul genitiv</i> instrument (persoană fizică): prin, prin intermediul (cuiva) mod: prin, prin mijlocirea, cu ajutorul, prin

¹⁵ În forma folosită mai sus, tabelul prepozițiilor reprezintă o sistematizare realizată de Ch. Quarles, fost profesor de limba greacă a NT, la Institutul Teologic Baptist București, 1999-2002; discuții asemănătoare se găsesc în Debut, ΔΙΑΣΚΩ, pp. 27-31, H.P.V. Nunn, *The Elements of New Testament Greek. A Method of Studying the Greek New Testament with Exercises*, Cambridge: Cambridge UP, 1955 (1913), pp. 124-129, etc.

	<p>intermediul local: prin temporal: timp de, în cursul, după <i>cu cazul acuzativ</i> cauză: din cauza local: prin</p>
εἰς	<p><i>numai cu cazul acuzativ</i> local: în, spre temporal: până la, pentru o durată de scop: pentru, în vederea (unui scop), în scopul rezultat: pentru, în vederea (unui rezultat) referire: cu referire la, cu privire la, referitor la avantaj: pentru, în avantajul, în favoarea dezavantaj: contra, împotriva, în dezavantajul în loc de ἐν și cu același sens</p>
ἐκ, ἐξ	<p><i>numai cu cazul genitiv</i> sursă / separație: din, de la temporal: de, de la, din acest moment cauză: din cauza partitiv: dintre, din (uneori exprimat cu genitivul partitiv) mijloc: prin</p>
ἐν	<p><i>numai cu cazul dativ</i> local: în, la temporal: timp de, în timpul, în cursul asociere: cu, împreună cu, în unire cu cauză: din cauza, datorită, mulțumită instrument: cu referire: cu referire la, cu privire la, referitor la mod: cu posesie: cu, care are standard: în conformitate cu, conform cu în loc de εἰς cu un verb de mișcare</p>

ἐπι	<p><i>cu cazul genitiv</i> local: pe, în fața, înaintea temporal: în timpul, în cursul cauză: din cauză, datorită, mulțumită</p> <p><i>cu cazul dativ</i> local: pe, aproape de temporal: în timpul cauză: din cauza, datorită, mulțumită</p> <p><i>cu cazul acuzativ</i> local: pe temporal: în timpul</p>
κατα	<p><i>cu cazul genitiv</i> local: în jos, josul opoziție: împotriva, contra sursă: din, de la</p> <p><i>cu cazul acuzativ</i> standard: în conformitate cu, conform, potrivit cu, după local: pe întinderea, în lungul, spre temporal: în timpul distributiv: din . . . în . . . , câte . . . scop: în scopul, în vederea referire: cu referire la, referitor la, în ce privește</p>
μετα	<p><i>cu cazul genitiv</i> asociere: cu, împreună cu, însoțit de local: printre, în mijlocul mod: cu (arătând împrejurările care însoțesc o acțiune)</p> <p><i>cu cazul acuzativ</i> temporal: după local: după, în spatele</p>
παρα	<p><i>cu cazul genitiv</i> sursă / local: din, de la agent : din, de la</p>

	<p><i>cu cazul dativ</i> local: lângă, la asociere: cu</p> <p><i>cu cazul acuzativ</i> local: pe lângă, pe marginea, de-a lungul comparație: mai mult decât, în comparație cu c) opoziție: împotriva, contra</p>
περι	<p><i>cu cazul genitiv</i> referire: despre avantaj / sens reprezentativ: din partea, în numele, pentru</p> <p><i>cu cazul acuzativ</i> local: în jurul, aproape de temporal: aproape, pe renea referire: relativ la, cu privire la, referitor la</p>
προ	<p><i>numai cu cazul genitiv</i> local: înaintea, la, în fața temporal: înainte de prioritate: mai important decât</p>
προς	<p><i>aproape întotdeauna cu cazul acuzativ</i> scop: în scopul, pentru local: spre temporal: pentru (arătând durata) rezultat: cu rezultat de opoziție: împotriva, contra asociere: cu, în unire cu, împreună cu</p>
συν	<p><i>numai cu cazul dativ</i> asociere: împreună cu, în asociere cu</p>
ὕπερ	<p><i>cu cazul genitiv</i> reprezentare/aantaj: în locul, pentru, în favoarea, de dragul referire: despre substituție: în locul</p> <p><i>cu cazul acuzativ</i></p>

	local: asupra, deasupra comparație: mai mult decât
ὑπο	<i>cu cazul genitiv</i> agenție: de (cu un verb pasiv), prin (cu un verb activ) mijloc: prin mijlocirea, cu ajutorul <i>cu cazul acuzativ</i> local: sub, dedesubt subordonare: sub

10.2. Exerciții

1. Analizați prepozițiile din următorul text (Ioan 1:1-18):

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν. 3 πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν. ὁ γέγονεν 4 ἐν αὐτῷ ζῶν ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων: 5 καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. 6 Ἐγένετο ἄνθρωπος, ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης: 7 οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσιν δι' αὐτοῦ. 8 οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. 9 ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον, ἐρχομένον εἰς τὸν κόσμον. 10 ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. 11 εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. 12 ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, 13 οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν. 14 Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρὸς, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. 15 Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ; αὐτοῦ καὶ κερραγεν λεγῶν. οὗτος ἦν ὃν εἶπον:

ὁ ὀπισω μου ἐρχομενος ἐμπροσθεν μου γεγονεν, ὅτι πρωτος μου ἦν. 16 ὅτι ἐκ του πληρωματος αὐτου ἡμεις παντες ἐλαβομεν και χαριν ἀντι χαριτος: 17 ὅτι ὁ νομος δια Μωϋσεως ἐδοθη, ἡ χαρις και ἡ ἀληθεια δια Ἰησου Χριστου ἐγενετο. 18 Θεον οὐδεις ἑωρακεν ποποτε μονογενης θεος ὁ ὢν εἰς τον κολπον του πατρος ἐκεινος ἐξηγησατο.

2. Observați rima și ritmul următorului pasaj:

ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λογος
 και ὁ λογος ἦν προς τον θεον
 και θεος ἦν ὁ λογος
 οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ
 προς τον θεον
 παντα δι' αὐτου ἐγενετο
 και χωρις αὐτου ἐγενετο
 οὐδε ἐν.

10.3. Conjunțiile

Conjunțiile sunt cuvintele care leagă două sau mai multe cuvinte de același fel, cum ar fi două substantive, două adverbe, etc., sau două propoziții subordonate, ori chiar fraze. Conjunțiile cele mai frecvente în limba greacă sunt:

- (1) και = și, de asemenea.
- (2) δε = dar, deci, însă
- (3) ἀλλὰ = ci, dimpotrivă (un contrast puternic).
- (4) γὰρ = căci, pentru că, deoarece.

Există și alte particule inflexibile în greacă, unele cu rol de conjuncții, altele de adverb, cum sunt:

ἀμην - amin, adevărat, într-adevăr, sigur (ebraism)

ὅν (ἐάν)	- dacă, așa, atunci, astfel (introduce o subordonată)
γε	- sigur, adevărat
δη	- cu adevărat, serios
εἰ... μὴν	- dacă... atunci într-adevăr; cu siguranță, categoric
μὲν	- și, într-adevăr
νῆ	- afirm (confirm) sub jurământ
ναί	- da (particulă afirmativă)
(εἰ) περ	- (dacă) adevărat
που	- unde
πως	- cum
τε	- și; τε... τε, nu doar... ci și
τοτε	- atunci, apoi, astfel
(μὲν) τοι	- categoric
μὲν... δε	- într-adevăr... dar; da,... însă.
ὅρα	- așa, astfel
ὅρα... γε	- dacă cel puțin,... măcar [de]... oare... măcar...

10.4. Exerciții

1. Traduceți în limba română:

- ὁ κύριος συνεσθίει αὐτοῖς καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς.
- οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰησοῦ ἦσαν ἐν τῷ ἱερῷ συν τοῖς ἀποστολοῖς.
- ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν.
- ἐν Γαλιλαίᾳ Ἰησοῦς ἐξεβαλλε τὰ δαιμονία καὶ ἐθεραπευε πολλοὺς.

2. Comentati prepozițiile și conjuncțiile din următoarele exemple:

προσδραμῶν δε ὁ Φιλιππος ἤκουσεν αὐτοῦ ἀναγινωσκόντος

Ἦσαιαν τον προφητην και ειπεν: ἄρα γε γινωσκεις ἄ
ἀναγινωσκεις; ὁ δε ειπεν: πως γαρ ἂν δυναιμην ἕαν μη τις
ὀδηγησει με παρεκαλεσεν τε τον Φιλιππον ἀναβαντα καθισαι
συν αὐτῷ (Fapte 8:30-31).

γρηγορειτε και προσευχεσθε, ἵνα μη ἔλθητε εἰς πειρασμον: το
μεν πνευμα προθυμον ἢ δε σαρξ ἀσθενης. (Mc. 14:38).

τῷ γαρ Ἀβρααμ ἐπαγγειλαμενος ὁ θεος, ἐπει κατ' οὐδενος
εἶχεν μειζονος ὁμοσαι, ὤμοσεν καθ' ἑαυτου λεγων: εἰ μην
εὐλογων εὐλογησω σε και πληθυνων πληθυνω σε (Evrei 6:13-
14).

10.5. Numeralele

Ca și în limbile ebraică și latină, literele grecești erau folosite și cu semnificație numerică, iar distincția între litere și numerale se făcea cu ajutorul unui accent: α' = 1; ια' = 11; κε' = 25. În edițiile moderne ale textelor Noului Testament grecesc, numeralele cardinale sunt scrise conform tabelului de mai jos.

Valoare	Simbol	Denumire cardinal	Denumire ordinal
1.	α'	εἷς, μια, ἓν	πρωτος
2.	β'	δυο	δευτερος
3.	γ'	τρεις, τρια	τρις
4.	δ'	τεσσαρες, τεσσαρα	τεταρτος
5.	ε'	πεντε	πεμπτος
6.	ς'	ἕξ	ἕκτος
7.	ζ'	ἑπτας	ἑβδομος
8.	η'	ὀκτως	ὀγδοος
9.	θ'	ἕννεα	ἕνατος
10.	ι'	δεκα	δεκατος
11.	ια'	ἑνδεκα	ἑνδεκατος
12.	ιβ'	δωδεκα	δωδεκατος

14.	ιδ´	δεκατεσσαρες	τεσσαρεςκαιδεκατος
15.	ιε´	δεκαπεντε	εντεκαιδεκατος
18.	ιη´	δεκα οκτως	οκτωκαιδεκατος
20.	κ´	είκοσι(ν)	
25.	κε´	είκοσι πεντε	
30.	λ´	τριακοντα	
40.	μ´	τεσσερακοντα	
50.	ν´	πεντηκοντα	πεντηκοντος
60.	ξ´	έξηκοντα	
70.	ο´	έβδομηκοντα	
80.	π´	όγδοηκοντα	
90.	·	ένενηκοντα	
100.	ρ´	έκατον	
200.	σ´	διακοσιοι	
300.	τ´	τριακοσιοι	
400.	υ´	τετρακοσιοι	
500.	φ´	πεντακοσιοι	
600.	χ´	έξακοσιοι	
900.	·	ένενακοσιοι	
1,000.	·α	χιλιοι	
2,000.	·β	δισχιλιοι	
3,000.	·γ	τρισχιλιοι	
4,000.	·δ	τετρακισχιλιοι	
5,000.	·ε	πεντακισχιλιοι	
10,000.	M	μυριοιδεκα χιλιαδες	
20,000.	M	είκοσι χιλιαδες	
50,000.	M	μυριαδες πεντε	

Unele numerale cardinale sunt declinabile: εἷς se declină doar la singular, iar celelalte numai la plural. εἷς se declină conform adjectivelor de declinarea întâi, în timp ce δυο, τρεις, și τεσσαρες conform paradigmei declinării a 3a. Numerele de la 200 în sus (sau acelea care se termină în οι) se declină conform paradigmei adjectivelor de declinarea 1a și 2a. Numerele ordinale se declină ca adjectivale de declinarea 1a și 2a.

10.6. Exerciții

1. Traduceți și comentați exemplele biblice următoare:

1. ἐν δε τουτο μη λανθανετω υ̅μας, ἀγαπητοι, ὅτι μια ἡμερα παρα κυριῳ ὡς χιλια ἔτη και χιλια ἔτη ὡς ἡμερα μια.

2 Pt. 3:8.

2. και ἤκουσα τον ἀριθμον των ἐσφραγισμενων ἑκατον τεσσερακοντα τεσσαρες χιλιαδες. Apor. 7:4.

3. μακαριος και ἅγιος ὁ ἔχων μερος ἐν τη ἀναστασει τη πρωτη ἐπι τουτων ὁ δευτερος θανατος οὐκ ἔχει ἐξουσιαν, Apor. 20:6

4. εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαιοι τεσσερακοντα και ἕξ ἔτεσιν οἰκοδομηθη ὁ ναος οὗτος και συ ἐν τρισιν ἡμεραις ἐγερεις αὐτον: In. 2:20

11. TIMPUL AORIST (ACȚIUNE PUNCTUALĂ)

1 Ioan 2:14b. *ἔγραψα* ὑμῖν, νεανισκοί, ὅτι ἰσχυροὶ ἐστε καὶ ὁ
 λόγος τοῦ θεοῦ ἐν ὑμῖν μένει

V-am scris, tinerilor, pentru că sunteți puternici și
 cuvântul lui Dumnezeu rămâne în voi

Ioan 6:31 οἱ πατερες ἡμῶν το μαννα *ἔφαγον* ἐν τη ἔρημῳ,
 Părinții noștri mană au mâncat în pustie,

11.1. Generalități

Timpul aorist este un timp secundar care exprimă o acțiune momentană, instantanee, ‘punctuală’, îndeplinită într-un trecut nedeterminat, și era folosit frecvent în limba greacă (aproximativ cum este folosit astăzi perfectul compus în limba română, sau, în Oltenia, perfectul simplu). Prin caracterul său punctual aoristul indică fie consumarea unei acțiuni, fie momentul ei de început, fie momentul încheierii ei. Caracterul momentan al acțiunii este atât de puternic încât la unele moduri, cum ar fi modul imperativ și subjonctiv, aoristul aproape că nu mai comunică nimic despre timpul acțiunii ca atare, nici o informație *temporală*, ci doar informație de *aspect*, privitoare la *calitatea* acțiunii (caracter momentan).

La verbele în –ω aoristul apare în 2 forme principale: *aorist tematic*, cu forme doar la diatezele activă și medie, și care are două subcategorii: aoristul 1, *sigmatic* (cu σ) – numit și aorist *slab* (apare la verbele regulate și folosește rădăcina prezentului), și aoristul 2 – sau aoristul tare (fără σ, caracteristic verbelor neregulate, cu rădăcină ‘de aorist’ și terminațiile imperfectului).

A doua formă a aoristului este *aoristul atematic* (sau aorist 3) cu două subcategorii și el: aorist radical *tare*, în - ν, uneori cu înțeles pasiv (aor. 2), și aorist pasiv *slab* în - θην.

Aorist	Aor. 1 (sigmatic):		ἐ̇ + răd. + σ + term. în ‘α’
<i>tematic</i>	Aor. 2 (tare):		ἐ̇ + răd. + term. de imperfect
<i>atematic</i> (Aor. 3)			ἐ̇ + răd. + ν, θην, etc.

11.2. Aoristul tematic

11.2.1. Aoristul 1 (slab, sigmatic)

Acest tip de aorist folosește rădăcina de prezent la care primește marca tipică aoristului sigmatic, σ, însoțită de terminații specifice în α. Paradigma sa morfologică este - σα, - σας, - σε, - σαμεν, - σατε, - σαν.

ἐ̇ + rădăcină prezent + σ + terminații în ‘α’

Paradigmele λυω și ἀκουω se conjugă astfel:

ἐ̇λυσα	- am dezlegat	ἐ̇λυσαμεν	- am dezlegat
ἐ̇λυσας	- ai dezlegat	ἐ̇λυσατε	- ați dezlegat
ἐ̇λυσε	- a dezlegat	ἐ̇λυσαν	- au dezlegat
ἤκουσα	- am auzit	ἤκουσαμεν	- am auzit
ἤκουσας	- ai auzit	ἤκουσατε	- ați auzit
ἤκουσε(ν)	- a auzit	ἤκουσαν	- au auzit

La diateza pasivă, uneori θ suplinește rolul lui σ , cum este cazul lui $\lambda\omega$ - $\lambda\upsilon\theta\eta\nu$, alteori σ rămâne în fața lui $\theta\eta$, ca în cazul lui $\acute{\alpha}\kappa\omicron\upsilon\omega$ - $\acute{\eta}\kappa\omicron\upsilon\sigma\theta\eta\nu$ (vezi lecția 12, despre diatezele medie și pasivă). Verbele cu rădăcină în consoană interacționează cu σ asemănător cu interacția de la viitor:

1) $\kappa, \gamma, \chi + \sigma\alpha = \xi\alpha$

(1) $\delta\iota\omega\kappa\omega$	$\acute{\epsilon}\delta\iota\omega\xi\alpha$
(2) $\delta\iota\delta\alpha\sigma\kappa\omega$	$\acute{\epsilon}\delta\iota\delta\alpha\xi\alpha$ ($\delta\iota\delta\alpha\chi$ -)
(3) $\kappa\eta\rho\upsilon\sigma\sigma\omega$	$\acute{\epsilon}\kappa\eta\rho\upsilon\xi\alpha$ ($\kappa\eta\rho\upsilon\kappa$ -)

Reamintim că perechea de consoane $\sigma\sigma$ ($\tau\tau$ în greaca clasică) la verbe cum sunt $\kappa\eta\rho\upsilon\sigma\sigma\omega$, $\phi\upsilon\lambda\alpha\sigma\sigma\omega$, $\phi\rho\alpha\sigma\sigma\omega$, $\tau\alpha\sigma\sigma\omega$, ascunde o rădăcină în guturală ($\kappa\eta\rho\upsilon\kappa$ -, $\phi\upsilon\lambda\alpha\kappa$ -, $\phi\rho\alpha\gamma$ -, $\tau\alpha\gamma$ -).

2) $\pi, \beta, \phi + \sigma\alpha = \psi\alpha$,

(1) $\gamma\rho\alpha\phi\omega$	$\acute{\epsilon}\gamma\rho\alpha\psi\alpha$	Notați:
(2) $\beta\lambda\epsilon\pi\omega$	$\acute{\epsilon}\beta\lambda\epsilon\psi\alpha$	$\beta\lambda\epsilon\tau\omega$ are răd. $\beta\lambda\epsilon\pi$, aor. 1,
$\acute{\omicron}\rho\alpha\omega$ - răd. $\iota\delta$, aor. 2,
$\acute{\omicron}\rho\alpha\omega$, $\beta\lambda\epsilon\pi\omega$, $\theta\epsilon\omega\rho\epsilon\omega$,
înseamnă, toate 'a vedea'.

3) $\tau, \delta, \theta + \sigma\alpha = \sigma\alpha$,

(1) $\pi\epsilon\iota\theta\omega$	$\acute{\epsilon}\pi\epsilon\iota\sigma\alpha$
(2) $\psi\epsilon\upsilon\delta\omega$	$\acute{\epsilon}\psi\epsilon\upsilon\sigma\alpha$
(3) $\kappa\omicron\pi\tau\omega$	$\acute{\epsilon}\kappa\omicron\psi\alpha$ [răd. aor. $\kappa\omicron\pi$ -]
(4) $\acute{\alpha}\pi\tau\omega$	$\acute{\eta}\psi\alpha$

4) $\zeta, \xi, \sigma, \psi + \sigma\alpha = \sigma\alpha$,

(1) $\delta\omicron\xi\alpha\zeta\omega$	$\acute{\epsilon}\delta\omicron\xi\alpha\sigma\alpha$
(2) $\phi\rho\alpha\zeta\omega$	$\acute{\epsilon}\phi\rho\alpha\sigma\alpha$
(3) $\beta\alpha\pi\tau\iota\zeta\omega$	$\acute{\epsilon}\beta\alpha\pi\tau\iota\sigma\alpha$ [răd. aor. $\beta\alpha\pi\tau\iota\delta$ -]
(4) $\acute{\epsilon}\lambda\pi\iota\zeta\omega$	$\acute{\eta}\lambda\pi\iota\sigma\alpha$ [răd. aor. $\acute{\epsilon}\lambda\pi\iota\delta$ -]
(4) $\kappa\rho\alpha\zeta\omega$	$\acute{\epsilon}\kappa\rho\alpha\xi\alpha$ [răd. aor. $\kappa\rho\alpha\gamma$ -]

5) λ, μ, ν, ρ + σα = λα, μα, να, ρα. Cade σ și se lungeste, drept compensație, vocala din rădăcină cuvântului (atenție: nu este vorba despre vocala din terminație, ca la viitor), adăugându-se terminațiile în α:

(1) κρινω	ἐκρινα	(ι scurt trece în ι lung)
(2) μενω	ἐμεινα	(ι lung în loc de ἐμενσα)
(3) νεμω	ἐνειμα	
(4) θελω	ἤθελησα	(verb neregulat)
(5) ἀποστελλω	ἀπεστειλα	(λλ trece în λ)
(6) αἶρω	ἦρα	

Observați folosirea aoristului 1 în Ioan 1:32, και ἐμαρτυρησεν Ἰωαννης λεγων ὅτι τεθεαμαι το πνευμα καταβαινον ὡς περιστερων ἐξ οὐρανου και ἐμεινεν ἐπ' αὐτον.

11.2.2. Aoristul 2 (tare)

Aoristul 2 are aceeași semnificație ca aoristul 1, dar modul de formare este diferit. El pleacă de la o rădăcină tematică diferită de rădăcina prezentului, rădăcina de aorist, iar terminațiile atașate acestei rădăcini sunt terminațiile secundare, întâlnite la timpul imperfect (-ον, -ἐ, -ε, -ομεν, -ετε, -ον). Are forme de diateză activă și medie.

ἐ + rădăcina aorist 2 + terminații imperfect (secundare)

Diferența între aoristul 2 și imperfect rezidă în diferența dintre cele două rădăcini. De exemplu, λειπω (las, părăsesc) are rădăcina de prezent λειπ- iar rădăcina de aorist 2 este λιπ-.

aug. răd. term.	aor 2.	echiv. lb.rom.	imperfect
ἐ λιπ ον	= ἐλιπον	- am lăsat	ἐλειπον
ἐ λιπ ες	= ἐλιπες	- ai lăsat	ἐλειπες

ἐ λιπ ε	= ελιπε	- a lăsat	ἐλειπε
ἐ λιπ ομεν	= ἐλιπομεν	- am lăsat	ἐλειπομεν
ἐ λιπ ετε	= ἐλιπετε	- ați lăsat	ἐλειπετε
ἐ λιπ ον	= ἐλιπον	- au lăsat	ἐλειπον

Luând un alt exemplu, λαμβανω are rădăcina λαβ:

aug. răd.	term.	Aor. 2.	echivalent limba română
ἐ λαβ ον	=	ἐλαβον	- am luat
ἐ λαβ ες	=	ἐλαβεσ	- ai luat
ἐ λαβ ε	=	ελαβε	- a luat
ἐ λαβ ομεν	=	ἐλαβομεν	- am luat
ἐ λαβ ετε	=	ἐλαβετε	- ați luat
ἐ λαβ ον	=	ἐλαβον	- au luat

În cazul verbelor cu consoană finală dublă la timpul prezent, rădăcina aoristului păstrează doar o consoană. De exemplu, pentru βαλλω - eu arunc, rădăcina aoristă este βολ-. Aoristul 2 a fi ἐβολον, dar imperfectul este ἐβαλλον. Diferența dintre rădăcina de prezent și cea de aorist se poate observa în exemplele următoare:

<i>Prezent</i>	<i>răd. aor.</i>	<i>aorist 2</i>	<i>echiv. (pf.compus)</i>
ἀμαρτανω	ἀμαρτ	ἡμαρτον	am păcătuیت,
λαμβάνω	λαβ	ἐλαβον	am luat,
μανθανω	μαθ	ἐμαθον	am învățat,
πινω	πι	ἐπιον	am băut,
ἀποθνησκω	θαν	ἀπεθανον	am murit,
πιπτω	πεσ	ἐπεσον	am căzut,
φευγω	φυγ	ἐφυγον	am fugit,
ἄγω	ἄγ	ἦγαγον	am condus,
<i>εἰσαγω</i>		<i>εἰσηγαγον</i>	<i>am condus înăuntru, am adus</i>

<i>ἔξαγω</i>		<i>ἔξηγαγον</i>	<i>am condus afară, am scos</i>
<i>συναγω</i>		<i>συνηγαγον</i>	<i>am adunat, am strâns</i>
<i>βαλλω</i>	<i>βαλ</i>	<i>ἔβαλον</i>	<i>am aruncat, arunca</i>
<i>ἐκβαλλω</i>		<i>ἐξέβαλον</i>	<i>am aruncat afară, am scos</i>
<i>ἐπιβαλλω</i>		<i>ἐπέβαλον</i>	<i>am aruncat asupra, am prins</i>
<i>συμβαλλω</i>		<i>συμεβαλον</i>	<i>am aruncat peste, am întâlnit, am discutat</i>
<i>γινωσκω</i>	<i>γνο</i>	<i>ἔγνων</i>	<i>am cunoscut,</i>
<i>βαινω</i>	<i>βα</i>	<i>ἔβην</i>	<i>am mers,</i>
<i>ὄρω</i>	<i>ἴδ</i>	<i>εἶδον</i>	<i>am văzut,</i>
<i>εὕρισκω</i>	<i>εὕρ</i>	<i>εὔρον</i>	<i>am descoperit,</i>
<i>λεγω</i>	<i>ἐπ</i>	<i>εἶπον</i>	<i>am zis,</i>
<i>λειπω</i>	<i>λιπ</i>	<i>ἔλιπον</i>	<i>am lăsat,</i>
<i>ἔχω</i>	<i>σεχ</i>	<i>ἔσχον</i>	<i>am avut (ținut),</i>
<i>ἔσθιω</i>	<i>φαγ</i>	<i>ἔφαγον</i>	<i>am mâncat,</i>
<i>πασχω</i>	<i>παθ</i>	<i>ἔπαθον</i>	<i>am suferit,</i>
<i>ἐρχομαι</i>	<i>ἔλθ</i>	<i>ἦλθον</i>	<i>am venit,</i>
<i>φέρω</i>	<i>ἐνεγκ</i>	<i>ἤνεγκον</i>	<i>am adus,</i>

11.3. Aoristul atematic

Este tratat în multe manuale ca aorist 2, dar are un caracter complementar. Aoristul radical primește terminațiile direct la rădăcina verbală, folosind paradigma - ν, - ζ, - [-], - μεν, - τε, - σαν.

ἔ + rădăcina aorist + terminații specifice aorist 3

Paradigma aceasta se întâlnește la modul indicativ și la modul optativ, diateza pasivă. Unul din verbele reprezentative este *γινωσκω*.

ἐγνων	ἐγνωμεν
ἐγνωσ	ἐγνωτε
ἐγνω	ἐγνωσαν ¹⁶

Un alt verb din aceeași categorie este φαينو,

ἐφανην	ἐφανομεν
ἐφανης	ἐφανετε
ἐφαναη	ἐφανοσαν

Printre verbele care urmează această paradigmă sunt ἐδυν (δυνω), construcțiile cu - εβην (- βαινω), unele verbe în - μι, de exemplu ἔστην (ἴστημι: ἔστην, ἔστης, ἔστη, etc.),¹⁷ formele de aorist pasiv (atât ale verbelor care folosesc la pasiv θη, ex. ἐλυθην - din λυω, cât și cele care nu folosesc θ ci doar -η, aproximativ 30 de verbe din NT, de exemplu ἐγραφην, din γραφω).¹⁸

¹⁶ Terminația σα - de la plural persoana 3 nu are legătură cu terminația σα - de la aorist 1. Formele principale ale lui γιγνωσκω sunt: γιγνωσκω, γνωσομαι, ἐγνων, ἐγνωκα, ἐγνωσμαι, ἐγνωσθην, γνωσθησομαι.

¹⁷ Formele de aorist intransitiv ('cuasi-pasiv'), ne-tematic, funcționează adesea ca alternative medii-pasive față de aoristele cauzative ale formelor la diateza activă, în - σα (cf. ἴστημι/ἔστησα: ἴσταμαι / ἔστην; φαينو / ἔφηνα: φαινομαι / ἐφανην, cf. B.W. Powers, *Learn To Read the Greek New Testament*, Zonderan, secțiunile 6.53; 7.7, 10.27-10.29, și apendice C3).

¹⁸ Paradigma este urmată și de verbele la mai-mult-ca-perfect, diateza pasivă, de exemplu ἐλελυκειν - din λυω, sau ἦδειν - din οἶδα.

11.4. Aoristul mixt

În limba greacă *koine* terminația în **σα**, caracteristică aoristului 1, a influențat considerabil și verbele neregulate care folosesc aoristul 2. Unele au preluat aceste terminații de tip - **α** în locul celor de imperfect, ca formă alternativă, la indicativ, diateza activă, fără să folosească, însă, și **σ** intermediar. Astfel de construcții dovedesc o anumită ambiguitate, caracterul tranzitoriu, popular, al limbii grecești *koine*. De ex.: **λεγω**, eu zic, folosește aor. 2, **εἶπον**, dar și forma mixtă **εἶπα**; **λειπω**, eu las, folosește aor. 2, **ἔλιπον**, dar și forma **ἔλιπα**.

οὐκ ἔστιν γεγραμμενον ἐν τῷ νομῷ ὑμῶν ὅτι ἐγὼ εἶπα θεοὶ ἔστε;

nu este scris în legea voastră ‘eu am zis, sunteți dumnezei?’
(In. 10:34b)

μη θαυμασης ὅτι εἶπον σοι, δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἀνωθεν.
nu te mira că ți-am zis ‘trebuie să vă nașteți de sus’. (In. 3:7)

ἐγὼ δε εἶπα τις εἶ κυριε, ὁ δε κυριος εἶπεν ἐγὼ εἶμι Ἰησοῦς ὃν συ διωκεις

Eu am zis, cine ești, Doamne, iar Domnul a zis, eu sunt Isus pe care tu îl prigonești (Fapte 16:15)

11.5. Exerciții

Vocabular:

ἀμην - amin, adevărat,
ἀνοιγω - deschid,
ἀποθνησκω - mor,
ἀναβαινω - sui
βαπτω - cufund,

ἀνεμος, ὁ - vânt,
ἀπαγχω - spânzur,
ἄρτος, ὁ - pâine,
βιβλιον, το - carte mică,
βιος, ὁ - viață (biologică),

βουλομαι - doresc,	δεομαι - cer,
διακονος, ὁ - slujitor,	ἕως - până când, până la,
δαίμονιον, το - demon,	διαβολος, ὁ - diavol,
ἡλιος, ὁ - soare,	θησαυρος, ὁ - comoară,
Ἱερουσαλημ, ἡ - Ierusalim,	καθαριζω - curăț,
καρπος, ὁ - rod, fruct,	καταλαμβάνω - obține, apuc
καθημαι - șed	καταβαίνω - cobor
καταρτιζω - unesc,	λειπω - (îmi) lipsește
κατευθυνω - îndrept,	μελω - am grijă (de cineva),
μετανοια, ἡ - pocăință,	νεφέλη, ἡ - nor,
νυμφη, ἡ - mireasă,	οἶκια, ἡ - casă,
ὄμβρος, ὁ - ploaie,	προσευχη, ἡ - rugăciune,
συμβουλευω - mă sfătuiesc,	ἐπιθυμια, ἡ - poftă,
καταλυω - distrug,	κλινω - aplec, înclin
κοπτω - tai,	κτιζω - creez, zidesc, construiesc
λεπρος, ὁ - lepros,	μαχομαι - lupt,
μεριζω - despart,	ὀφειλω - datorez, trebuie,
ὀφθαλμος, ὁ - ochi,	παρακλητος, ὁ - mângâietor, avocat,
παραλαμβάνω - primesc,	πειραζω - ispitesc, testez,
πλοιον, το - barcă, corabie,	πλυνω - mă spăl,
παρουσια, ἡ - venire,	παρρησια, ἡ - îndrăzneală,
ποτε - când, de când,	πριν - înainte,
προλαμβάνω - grăbesc,	συκη, ἡ - smochin,
τοπος, ὁ - loc,	τυφλος, ὁ - orb,
φιλια, ἡ - prietenie,	ὑποστρεφω - mă întorc,
ὑποτασσω - mă supun,	φευγω - fug,
φυλασσω - păzesc,	ψευδομαι - mint, înșel
χωρα, ἡ - regiune.	

1. Traduceți în limba română:

1. οἱ τυφλοι ἤκουσαν τὴν φωνὴν τοῦ Ἰησοῦ καὶ ὁ κύριος ἔθεραπευσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν.

2. ὅτε οἱ μαθηταὶ οὐκ ἔξεβαλον τὰ δαιμονία, ὁ κυριὸς εἰσηγάγεν τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν ἔρημον.
3. Ἰησοῦς ἦλθε ἐκ τοῦ ἱεροῦ καὶ εἰσεπορευθὴ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πέτρος.
4. συνηγαγετε τοὺς δούλους καὶ ἀνεγνωτε τὸ βιβλίον.
5. οἱ νεανίαι ἔφαγον ἄρτον καὶ καρπούς ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς νυμφῆς.
6. εἶδομεν τὸν τόπον ὅπου ὁ Μεσσίας ἀπεθάνε.
7. οἱ ἄνθρωποι ἔσχον παρρησίαν καὶ ἐκήρυξαν τὸ εὐαγγέλιον ἐν τῷ ἱερῷ.
8. οἱ μαθηταὶ τοῦ κυρίου ἔδοξασαν τὸν Θεὸν καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἰησοῦν Χριστόν.
9. πάλιν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ ἀποστολοὶ ἐπορευθῆσαν παρὰ τὴν θαλάσσαν τῆς Γαλιλαίας.
10. Ἰησοῦς ὑπεστρεψε ἐκ Ἱερουσαλὴμ συν τοῖς ἀποστόλοις καὶ εἰσεπορευθὴ πάλιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

2. Traduceți în limba greacă:

1. Isus le-a spus încă odată: adevărat, adevărat vă spun că Eu sunt viața.
2. Voi mergeți pe drumul rău, dar acum ați crezut în Domnul.

3. Leproșii au mers în oraș pentru că apostolii predicau cu îndrăzneală.
4. În ceasul acela noi am cunoscut că Isus este Fiul lui Dumnezeu.
5. Când omul lui Dumnezeu a despărțit marea, poporul a intrat în țara făgăduințelor.
6. Când templul a fost curățit, Isus a predicat acolo împotriva ipocriților.
7. Fiii lui Zebedei s-au sfătuit și s-au întors spre Isus.
8. Am văzut, am scris și am predicat așa cum am auzit.

12. DIATEZELE MEDIE ȘI PASIVĂ

În comparație cu diateza activă, diatezele medie și pasivă oferă un plus de nuanțe exprimării și sunt foarte des folosite în limba greacă. La aceste diateze verbele folosesc două seturi de terminații, primare și secundare.

12.1. Terminații generale

a) *Timpurile principale* (prezent, perfect, viitor) folosesc terminații primare (paradigma morfologică în - αι):

- μαι,	- μεθα
- σαι,	- σθε
- ται,	- νται.

Când se adaugă vocalele de legătură (ο, ε), apare contractia în η, și terminațiile arată un pic diferit:

- ομαι,	- ομεθα
- η (εσαι),	- εσθε
- εται,	- ονται.

b) *Timpurile secundare* (imperfect, aorist, și mai-mult-ca-perfectul) folosesc la diatezele medie și pasivă terminații secundare (paradigma morfologică în - ο):

- μην,	- μεθα
- σο,	- σθε
- το,	- ντο

care, cu vocalele de legătură arată astfel (*cf.* contractia în ου):

- ομην,	- ομεθα
- ου (din εσο) -	- εσθε
- ετο,	- οντο.

12.1.1. Diateza medie

În general, modul de formare al diatezei medii urmează schema următoare:

răd. prezent + terminații principale (în αι) sau secundare (în ο)

Ca aplicație, *diateza medie* a verbului λυω conjugat la prezent și viitor:

λυομαι - mă dezleg	λυσομαι	- mă voi dezlega
λυη - te dezlegi	λυση	- te vei dezlega
λυεται - se dezleagă	λυσεται	- se va dezlega
λυομεθα - ne dezlegăm	λυσομεθα	- ne vom dezlega
λυεσθε - vă dezlegați	λυσεσθε	- vă veți dezlega
λυονται - se dezleagă	λυσονται	- se vor dezlega

12.1.2. Diateza pasivă

În cazul *diatezei pasive* apare și marca specifică a pasivului, θ sau θη.

răd. prezent + [θη] + term. principale (în αι) sau secundare (în ο)

La multe verbe, printre care și λυω, marca pasivului, θη, nu apare la timpul prezent, dar este izibilă la timpul viitor:

λυομαι - sunt dezlegat	λυθησομαι	- voi fi dezlegat
λυη - ești dezlegat	λυθηση	- vei fi dezlegat
λυεται - este dezlegat	λυθησεται	- a fi dezlegat
λυομεθα - suntem dezlegați	λυθησομεθα	- vom fi dezlegați
λυεσθε - sunteți dezlegați	λυθησεσθε	- veți fi dezlegați
λυονται - sunt dezlegați	λυθησονται	- vor fi dezlegați

Verbul λυω are aceeași formă la prezent pentru diatezele medie și pasivă. Acest fenomen se întâmplă și în cazul altor verbe (ori timpuri).

ἐλυομην	- mă dezlegam	ἐλυομεθα	- ne dezlegam
ἐλυσου	- te dezlegai	ἐλυεσθε	- vă dezlegați
ἐλυετο	- se dezlega	ἐλυνοντο	- se dezlegau

Verbul ἄκουω are și el aceleași forme la diateza medie și pasivă:

ἤκουομην	- eu mă auzeam	ἤκουομεθα	- noi ne auzeam
ἤκουου	- tu te auzai	ἤκουεσθε	- voi vă auzeați
ἤκουετο	- el se auzea	ἤκουοντο	- ei se auzeau

12.1.3. Aoristul mediu și pasiv

Diferențele dintre diateza medie și pasivă se observă mai ușor la aorist. Rolul legăturilor ο și ε este luat de grupurile σα și θη:

- σαμην,	- σαμεθα
- σω (σασο)	- σασθε
- σατο,	- σαντο.

În cazul diatezei pasive, -θη ia rolul lui -σα, și se obține o paradigmă de tip aorist 2:

- θην,	- θημεν
- θης,	- θητε
- θη,	- θησαν

D. medie

ἐλυσαμην	- m-am dezlegat	ἐλυσαμεθα	- ne-am dezlegat
ἐλυσω	- te-ai dezlegat	ἐλυσασθε	- v-ați dezlegat
ἐλυσατο	- s-a dezlegat	ἐλυσαντο	- s-au dezlegat

D. pasivă

ἔλυθην	- am fost dezlegat	ἔλυθημεν	- am fost dezlegați
ἔλυθης	- ai fost dezlegat	ἔλυθητε	- ați fost dezlegați
ἔλυθη	- a fost dezlegat	ἔλυθησαν	- au fost dezlegați

În ce privește verbul ἀκούω el devine ἤκουσα, respectiv, ἤκουσθην.

D. medie

ἤκουσαμην	- m-am auzit	ἤκουσαμεθα	- ne-am auzit
ἤκουσω	- te-ai auzit	ἤκουσασθε	- v-ați auzit
ἤκουσατο	- s-a auzit	ἤκουσαντο	- s-au auzit

D. pasivă

ἤκουσθην	- am fost auzit	ἤκουσθημεν	- am fost auziți
ἤκουσθης	- ai fost auzit	ἤκουσθητε	- ați fost auziți
ἤκουσθη	- a fost auzit	ἤκουσθησαν	- au fost auziți

Interacția dintre rădăcină și terminații, la pasiv mai ales, se exprimă cel mai ades prin păstrarea grupării -θη, deși, uneori, aceasta poate dispărea, făcând loc paradigmei simple în -η:

1) κ, γ, χ + θην = χθην

	<i>D. medie</i>	<i>D. pasivă</i>
(1) διωκω	ἔδιωξαμην	ἔδιωχθην
(2) διδασκω	ἔδίδαξαμην	ἔδίδαχθην
(3) κηρυσσω	ἔκηρυξαμην	ἔκηρυχθην

2) π, β, φ + θην = θην (excepție, φ + θην = φην)

(1) γραφω	ἔγραψαμην	ἔγραψην (aor.2)
(2) βλεπω	ἔβλεψαμην	ἔβλεψην
Ex: ἔγραφην,	ἔγραφημεν	
ἔγραφης,	ἔγραφητε	
ἔγραφη,	ἔγραφησά	

3) τ, δ, θ + θην = σθην

(1) πειθω	ἐπεισαμην	ἐπεισθην
(2) κοπτω	ἐκοψαμην	ἐκοπην (aor.2)
(3) ἄπτω	ἤψαμην	-----

4) ζ, ξ, σ, ψ + θην = σθην

(1) βαπτίζω	ἐβαπτισαμην	ἐβαπτισθην
(2) δοξάζω	ἐδοξασαμην	ἐδοξασθην
(3) ἐλπίζω	ἤλπισαμην	-----

5) λ, μ, ν, ρ + σ, θην. La diateza medie, ca și la diateza activă, interacția λ, μ, ν, ρ + σ duce la lungirea compensatorie a vocalei din rădăcină: μενω - μειναμην. Pentru pasiv, interacția λ, μ, ν, ρ + θην duce la următoarele rezultate:

a) ν + θην = <u>θην</u>	<i>D. medie</i>	<i>D. pasivă</i>
(1) κρινω	ἐκριναμην	ἐκριθην
(2) μενω	ἐμειναμην	-----

b) λ, ρ + θην = λην, respectiv ρην (ρθην), etc.

(1) θελω	ἠθελησαμην	-----
(2) ἀποστελλω	ἀπεστείλαμην	ἀπεσταλην (aor.2)
(3) αἶρω	ἤραμην	ἦρθην

c) μ + θην = se adaugă η înainte de θη:
 (1) νεμω ἐνειμαμην - μηθην:
 ἐνεμηθην

Verbele la aorist 2, au aceeași formă la diatezele medie și pasivă. În cazul lui λειπω:

ἐλιπομην ἐλιπομεθα

ἐλπιου	ἐλιπεσθε
ἐλιπετο	ἐλιποντο

12.2. Diatezele medie și pasivă ale verbelor deponente.

Categoria verbelor deponente cuprinde verbele care folosesc la unele timpuri forme de diateză medie dar cu înțeles activ.¹⁹ De exemplu, verbul ἐρχομαι (a merge, a veni):

ex.: - εὐθως λεγετε ὅτι ὄμβρος ἔρχεται, και γινεται οὕτως
îndată ziceți ‘vine ploaia’, și așa se întâmplă. (Lc. 12:54)

Unele verbe sunt deponente doar la un anumit timp. De exemplu, verbul a fi, εἶμι este nedeponent la prezent dar este deponent la viitor ἔσομαι, ἔση, ἔσται, ἔσομεθα, etc. Unele verbe deponente nu folosesc aoristul mediu, ci aoristul pasiv cu înțeles activ sau mediu. De exemplu, πορευομαι = eu merg (deponent) folosește aoristul pasiv ἐπορευθην = m-am dus, cu înțeles activ și mediu (πορευομαι nu are formă aorist mediu).

Alte verbe deponente admit o formă de aorist la diateza medie dar și un aorist pasiv, și amândouă au sens activ. De exemplu, ἀποκρινομαι, a răspunde, are o formă de aorist mediu, ἀποκριναμην, dar și o formă de aorist pasiv ἀποκριθην, amândouă înseamnând ‘am răspuns’. La fel,

¹⁹ Aplicabilitatea categoriei ‘deponent’ la limba greacă, este pusă de unii autori sub semnul întrebării. Categoria vine din limba latină și nu există termen echivalent în greacă. O altă obiecție este că verbele deponente nu și-au ‘depus’, în greacă, nici o formă activă în timp ce păstrează, totuși, sensul activ, ci la diateza medie fiind, exprimă o nuanță de acțiune care nu poate fi tradusă în altă limbă decât prin diateza activă (C.W. Conrad, J.T. Pennington, etc.).

γινομαι, a deveni, are aorist mediu, ἐγενομην, și unul pasiv, ἐγενηθην, amândouă cu sensul ‘am devenit’.

13. VERBELE DE CONTRACȚIE

O categorie aparte de verbe de conjugarea în - ω sunt verbele de contracție, care prezintă pe scară largă acest fenomen al contracției din cauza unei particularități: rădăcina lor se termină în ω precedat de vocalele ε, ο, α, adică εω, οω, αω, cf. φιλεω, πληρωω, τιμαω, ceea ce în conjugare crează contextul multor modificări de diftongi.

13.1. *Descriere și reguli generale de conjugare*

Contractia este un fenomen dinamic, supus preferințelor vorbitorilor unei limbi și nu era folosită de toate dialectele limbii grecești în același fel. De exemplu, dialectul attic folosea în mod intens contractia, mai mult decât celelalte dialecte, pe când dialectul ionic apela foarte puțin la ea (cf. manuscrisele lui Herodot, unde se pot întâlni des formele εε, εη, necontrase). Uneori chiar și regulile de contracție erau diferite:

a. Diftongii εο, εω, εου rămân diftongi deschiși în dialectul attic, dar nu în celelalte. În dialectul ionic, de exemplu, εου se contractă în ευ, ca în exemplele: σεο – σευ (al tău), φιλεουσι – φιλευσι (ei iubesc).

b. În dialectele doric și aeolic, αο, αω, se contractă în α lung. Astfel, χωραων - χωραων (al țărilor, gen. plural), γελαοντι – γελαντι (ei râd), etc.

c. În dialectul doric, αε se contractă în η; αη în η; αει, αηι în ηι ca în νικαε – νικη (victorie), ὄραηι și ὄραει – ὄρει.

d. Tot în dialectul doric, εε devine ε, iar οε, οο devin ω. Astfel, din φιλεετω – φιλητω, și din δηλοετε – δηλωτε, iar din ἵπποο – ἵπω.

În ce privește dialectul koine, bazat pe dialectul attic, se pot observa altfel de reguli de contracție, deși există și asemănări. La prezent persoana 1, diftongii εω, αω, οω, din φιλεω, πληρωω, τιμαω, devin

ω, după modelul: φιλω, πληρω, τιμω, Vocalele ε, ο, α interacționează cu terminațiile conform următoarelor reguli de contragere, ducând la prelungirea compensatorie a vocalei de legătură:

Terminație		ε	η	ει	η	ο	ω	ου	οι	α
voc. răd.	α	α	α	α	α	ω	ω	ω	ω	α
	ε	ει	η	ει	η	ου	ω	ου	οι	η
	Ο	ου	ω	οι	οι	ου	ω	ου	οι	ω

13.2. Paradigme

La timpurile care utilizează sufixe cum sunt σ, κ (viitorul, aoristul, perfectul) apare și o lungire a vocalelor finale ale rădăcinii ε – η, ο – ω:

Dicționar	Prezent	Viitor	Aorist
φιλεω	φιλω	φιλησω	ἐφιλησα
πληρωω	πληρω	πληρωσω.	ἐπληρωσα
τιμαω	τιμω	τιμησω	ἐτιμησα

Există, însă, excepții cum ar fi καλεω, καλεσω, ἐκαλεσα, unde înainte de σ este ε. În plus, la prezentul infinitiv, diateza activă, verbele în α se contractă din α+ειν în αν în loc de αν. Similar, verbele în ο se contractă din ο + ειν la ουν, în loc de οιν. Un alt exemplu este ζωω, a trăi, care în contracție are sunetul η nu α.

ζω	ζωμεν,
ζης	ζητε
ζη	ζωσιν

Terminațiile se aseamănă cu cele ale subjunctivului prezent. Prezentul infinitiv, diateza activă, al lui ζωω, este, astfel, ζην, nu ζαειν. Ὄραω, verb neregulat, devine la viitor ὄψομαι, iar la aorist εἶδον. Ca paradigme pot fi folosite τιμαω, φιλεω, πληρωω:

Prezent indicativ, d. activă		Prezent indicativ, d. medie și pasivă	
τιμω	(τιμαω)	τιμωμαι	(τιμαομαι)
τιμας	(τιμαεις)	τιμα	(τιμαη - τιμαεσαι)
τιμα	(τιμαει)	τιματα	(τιμαεται)
τιμωμεν	(τιμαομεν)	τιμωμεθα	(τιμαομεθα)
τιματε	(τιμαετε)	τιμασθε	(τιμαεσθε)
τιμωσι	(τιμαουσι)	τιμωνται	(τιμαονται)

Imperfect indicativ, d. activă		Imperfect indicativ, d. medie / activă	
ἐτιμων	(ἐτιμαον)	ἐτιμωμην	(ἐτιμαομην)
ἐτιμα	(ἐτιμαεις)	ἐτιμω	(ἐτιμαεσο)
ἐτιμα	(ἐτιμαει)	ἐτιματο	(ἐτιμαετο)
ἐτιμωμεν	(ἐτιμαομεν)	ἐτιμωμεθα	(ἐτιμαομεθα)
ἐτιματε	(ἐτιμαετε)	ἐτιμασθε	(ἐτιμαεσθε)
ἐτιμων	(ἐτιμαον)	ἐτιμωντο	(ἐτιμαοντο)

Prezent indicativ, d. activă		Prezent indicativ, d. medie / pasivă	
φιλω	(φιλεω)	φιλουμαι	(φιλεομαι)
φιλεις	(φιλεεις)	φιλη	(φιληη - φιλεεσαι)
φιλει	(φιλεει)	φιλειται	(φιλεεται)
φιλουμεν	(φιλεομεν)	φιλουμεθα	(φιλεομεθα)
φιλειτε	(φιλεετε)	φιλεισθε	(φιλεεσθε)
φιλουσι	(φιλεουσι)	φιλουνται	(φιλεονται)

Prezent indicativ, d. activă		Prezent indicativ, d. medie / pasivă	
πληρω	(πληρωω)	πληρουμαι	(πληροομαι)
πληροις	(πληροεις)	πληροι	(πληροη - πληροεσαι)
πληροι	(πληροει)	πληρουται	(πληροεται)

πληρουμεν (πληροομεν)	πληρουμεθα (πληροομεθα)
πληρουτε (πληροετε)	πληρουσθε (πληροεσθε)
πληρουσι (πληροουσι)	πληρουνται (πληροονται)

Exemple de verbe de contracție cu rădăcina în α :

ἀγαπαω	- iubesc	βοαω	- strig, țip
γενναω	- nasc	διρωταω	- învăț prin întrebări
ἔρωταω	- întreb	ζαω	- trăiesc
κοπιαω	- muncesc	νικαω	- cuceresc
ὄραω	- văd	οἶδα	- știu, cunosc ²⁰

²⁰ Verbul οἶδα este o formă de perfect a verbului εἶδω, ὄραω, a vedea, care are înțeles de prezent. Rădăcina greacă este *id*: εἶδ - οἶδ - ἰδ, de unde vin și ‘a vedea’, ‘vedere’, ‘video’, etc.). Înțelesul este acela de ‘a vedea’ (primar), ‘a înțelege, a cunoaște, a ști’, ‘a recepta’, (secundar); substantivele înrudite sunt εἰδησις care înseamnă ‘cunoaștere’, procesul de cunoaștere, și εἰδημα care înseamnă ‘cunoștință’. La indicativ prez. οἶδα se conjugă astfel: οἶδα, οἶσθα, οἶδεν, ἴσμεν, ἴστε, ἴσμεν, dar în NT (koine) are și forma οἶδα, οἶδας, οἶδα, οἶδαμεν, οἶδατε, οἶδασιν. care l-ar putea integra formal în paradigma verbelor de contracție (Iuda 1:10, Apoc. 2:2, In. 13:17, 1 In. 5:19, 2 Tim. 1:15, etc.). La viitor are formele: εἰσομαι, εἰση, εἰσεται, εἰσομεθα, εἰσεσθε, εἰσονται dar și forma εἰδησω, εἰδησεις, εἰδησει, εἰδησομεν, εἰδησετε, εἰδησετε, ἐδησουσιν. La mai multe timpuri și moduri (mai ales imperativ prezent și viitor indicativ) οἶδα se aseamănă până la identitate cu conjugarea verbului εἶμι. De exemplu, la imperativ prezent, εἶμι: εἰσθι, ἔστω, ἔστε, ἔστων, ἔστωσαν, ὄντων, și οἶδα: εἰσθι, εἰστω, εἰστε, εἰστων, εἰστωσαν (cf. N. Marinone și F. Guala, *Complete Handbook of Greek Verbs*, Cambridge, MA: Schoenhoff's Foreign Books, Inc.; Balme și Lawall, *Athenaze*, vol. 2, pp. 180-181). O tratare mai completă a lui οἶδα, urmărind mai ales conjugările la prezent, include și următoarele forme:

indicativ prezent:	οἶδα, οἶσθα, οἶδεν, ἴσμεν, ἴστε, ἴσασιν
indicativ imperfect:	ἦδη ἦδειν, ἦδησθα ἦδεις, ἦδει, ἦσμεν ἦδεμεν,

πεινω	- flămânzesc	πλαναω	- înșel, amăgesc
προσδοκαω	- aștept	τιμαω	- onorez, cinstesc

Exemple de verbe de contracție cu rădăcină în ε:

ἀναχωπεω	- mă retrag	ἄσθενεω	- mă îmbolnăvesc
γαμεω	- mă căsătoresc	δεω	- leg
δοκεω	- îmi pare	ἐλεεω	- am milă
ἐπικαλεω	- chem,	ὕλογεω	- binecuvântezi
εὐνοεω	- mă împrietenesc,	εὐχαριστεω	- mulțumesc
ζητεω	- caut	θεωρεω	- privesc ca spectator
φωνεω	- chem afară	καλεω	- chem (pe cineva)
κρατεω	- mă apuc (agăț)	λυπεω	- sufăr
λαλεω	- vorbesc	μαρτυρεω	- mărturisesc
μισεω	- urăsc	παρακαλεω	- implor (încurajez)
περιπατεω	- [mă] plimb	ποιεω	- fac, realizez
προσκυνεω	- mă închin	συμπαθεω	- compătimesc
τελεω	- sfârșesc,	τηρεω	- păstrez
φιλεω	- sunt prieten (sau 'iubesc' în sens general)		

Exemple de verbe de contracție cu rădăcină în ο:

δηλω	- arăt, explic	εὐοδοω	- reușesc în călătorie
------	----------------	--------	------------------------

	ἦστε ἦδετε, ἦσαν ἦδεσαν
subjonctiv prezent:	εἶδω, εἶδης, εἶδη, εἶδωμεν, εἶδητε, εἶδωσι
optativ prezent:	εἶδειν, εἶδειης, εἶδειη, εἶδειμεν, εἶδειτε, εἶδειεν
imperativ prezent:	ἴσθι, ἴστε
infinitiv prezent:	εἶδεναι
participiu prezent:	εἶδως, εἶδονια, εἶδος.

πληρωω	- umplu	σταυρωω	- răstignesc, crucific
τελειωω	- împlinesc, desăvârșesc	φανεροω	- mă arăt, clarific
		ύψωω	- înalț

S-ar putea da și câteva exemple mai distractive de conjugare a verbelor de contracție. Astfel, ἀγαπαω a fost folosit în următoarele încercări de traducere a unui imn evanghelic foarte cunoscut:

ὁ Ἰησοῦς με ἀγαπα
ὅτι γραφή κηρυσσει
παιδία εἰσιν αὐτῷ
ἀσθηνοῦσι δυναται

Ἰησοῦς μ' ἀγαπα τουτ' οἶδα
τα γαρ βιβλια μοι λεγει
τα τεκνια αὐτῷ ἔστιν
ἀστηνη, σθενης

ναι, Ἰησοῦς ἀγαπα
ναι, Ἰησοῦς ἀγαπα
ναι, Ἰησοῦς ἀγαπα
ἡ γραφή κηρυσσει.²¹

ναι, Ἰησοῦς μ' ἀγαπα
ναι, Ἰησοῦς μ' ἀγαπα
ναι, Ἰησοῦς μ' ἀγαπα
τα γαρ βιβλια μοι λεγει.²²

²¹ Text de B. Mounce, <http://www.teknia.com/public/pdf/JesusLovesMe.pdf>, martie, 2004. varianta românească: „Isus, știi, mă iubește, Biblia-mi spune mie, Copilașii la El in, Cei mici Lui îi aparțin. Da, mă iubește, Da, mă iubește, Da, mă iubește, Da! - Biblia-mi spune așa.”

²² Text de Barry Hofstetter.

13.2. *Exerciții:*

1. Identificați verbele de contractie din următoarele texte și analizați-le:

ὅτε οὖν ἤρισθησαν λεγει τῷ Σιμωνι Πητρῷ ὁ Ἰησοῦς: Σιμων Ἰωαννου, ἀγαπᾶς με πλεον τουτων; λεγει αὐτῷ: ναι, κυριε, συ οἶδας ὅτι φιλω σε. λεγει αὐτῷ: βοσκε τα ἄρνια μου. λεγει αὐτῷ παλιν δευτερον: Σιμων Ἰωαννου, ἀγαπᾶς με; λεγει αὐτῷ: ναι, κυριε, συ οἶδας ὅτι φιλω σε. λεγει αὐτῷ: ποιμαινε τα προβατα μου. λεγει αὐτῷ το τριτον: Σιμων Ἰωαννου, φιλεις με; ἐλυπηθη ὁ Πητρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ το τριτον: φιλεις με και λεγει αὐτῷ: κυριε, παντα συ οἶδας, συ γινωσκεις ὅτι φιλω σε. λεγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς: βοσκε τα προβατα μου. ἀμην ἀμην λεγω σοι, ὅτε ἦς νεωτερος, ἐζωννυες σεαυτον και περιεπατεις ὅπου ἤθελες: ὅταν δε γηρασης, ἐκτενεις τας χειρας σου, και ἄλλος σε ζωσει και οἴσει ὅπου οὐ θελει. (Ioan 21:15-18).

14. PERFECT ȘI CHIAR MAI MULT (ACȚIUNEA CU EFECT)

Ioan 19:3, ὁ Ἰησοῦς εἶπεν **τετελεσται...**
 Isus a zis ‘S-a sfârșit...’

Timpurile perfect și mai-mult-ca-perfect au un rol important în exegeza biblică pentru că ele oferă o informație complexă despre acțiune, reprezentând o acțiune trecută și încheiată, dar cu efecte care continuă în timp.

14.1. Timpul perfect

Definiție. Verbul la timpul perfect exprimă o acțiune trecută, încheiată, al cărei rezultat continuă și în prezent. Fiind un timp principal, alături de prezent și viitor, perfectul utilizează terminațiile principale la diateza medie și pasivă, în timp ce la diateza activă are terminații de tip secundar, caracteristice, înrudite cu terminațiile aoristului 1. Semnele distinctive ale perfectului sunt (1) dublarea sunetului inițial, (2) prezența lui κ la diateza activă și a terminațiilor de tip ‘ α ’, adică a terminațiilor globale de tip $\kappa\alpha$.

(1) *Dublarea sunetului inițial al rădăcinii: $r + \varepsilon + r\acute{a}d$*

În mod caracteristic, dublarea sunetului inițial al rădăcinii (reduplicare) cuprinde între cele două sunete augmentul ε specific timpurilor trecute. Dacă verbul începe cu o consoană, dublarea ei a prinde la mijloc augmentul:

$\lambda\omega$ devine $\lambda\varepsilon\lambda\upsilon\kappa\alpha$ (a dezlega).
 $\pi\iota\sigma\tau\epsilon\upsilon\omega$ devine $\pi\varepsilon\pi\iota\sigma\tau\epsilon\upsilon\kappa\alpha$ (a crede).
 $\sigma\omega\zeta\omega$ devine $\sigma\varepsilon\sigma\omega\kappa\alpha$ (a mântui), etc.

Dacă verbul începe cu o vocală sau diftong, dublarea are ca rezultat lungirea silabei inițiale și contracția lui ε :

ἀγαπαω devine ἠγαπηκα (a iubi).
 ἀίτεω devine ἠήτηκα (a cere).
 ἐπιζω devine ἠλπικα (a spera); etc.

În cazul în care rădăcina verbului începe cu două consoane, prin dublare se adaugă prefixul ε la rădăcina perfectului:

γινωσκω devine ἐγνωκα (a cunoaște, răd. γνω-).
 γραφω devine γεγραφα (a scrie, răd. γραφ-).
 κλινω devine κεκλικα (a apleca, a se întoarce, răd. κλιν-).

Dacă rădăcina verbului începe cu una din consoanele mute, dublarea se va face cu varianta tare a categoriei respective ; guturala χ a fi dublată de κ, labiala φ cu π, dentala θ cu τ:

χαρίζομαι devine κεχαρισμαι (a se bucura).
 φιλεω devine πεφιληκα, (a iubi).
 θεραπευω devine τεθεραπευμαι (a vindeca), etc.

În cazul rădăcinilor care încep cu ρ se adaugă augmentul ε și se dublează ρ:

ῥαντιζω devine ἐρραντικα (a stropi).
 ῥιπτω devine ἐρριμμαι (perf. pasiv, a arunca, a împrăstia).
 ῥιζωω, ῥιζοομαι devine ἐρρικα (a înrădăcina)

(2) *Terminațiile de tipul ‘κα’ sunt specifice timpului perfect la diateza activă, modul indicati: r + ε + răd. + term. ‘κα’*

O caracteristică importantă a perfectului activ, modul indicativ, este că terminațiile de tip primar (principal) sunt legate de rădăcina verbului prin grupul κα, de exemplu: λελυκα, κεκλικα, πεπιστευκα, σεσωκα, etc (asemănător cu funcția grupului σα la aorist 1). De fapt, este vorba de

o consoană caracteristică de legătură, anume κ , și de terminații în α de tip aorist. Unele verbe nu folosesc, totuși, această legătură nici la diateza activă, și, în schimb, au un așa numit ‘perfect 2’ (cf. analogia cu aoristul 2): $\acute{\alpha}\kappa\eta\kappa\alpha$ pentru $\acute{\alpha}\kappa\omicron\upsilon\omega$ și $\gamma\epsilon\gamma\omicron\nu\alpha$ pentru $\gamma\iota\nu\omicron\mu\alpha\iota$. În aceste cazuri, vocala α continuă să fie prezentă, la fel ca și dublarea consoanei inițiale. Consoana κ interacționează cu rădăcina verbului într-un mod asemănător cu cel în care verbul interacționează cu σ la aorist 1 și la viitor:

1) Dacă rădăcina verbului se termină în vocală lungă (ori diftong), se adaugă sufixul κ la rădăcină, fără nici o altă schimbare:

$\lambda\upsilon\omega$ devine $\lambda\epsilon\lambda\upsilon\kappa\alpha$,
 $\pi\iota\sigma\tau\epsilon\upsilon\omega$ devine $\pi\epsilon\pi\iota\sigma\tau\epsilon\upsilon\kappa\alpha$; etc.

Dacă rădăcina verbului se termină într-o vocală scurtă (cf. verbele de contracție), aceasta se transformă în vocală lungă înaintea sufixului κ :

$\gamma\epsilon\nu\nu\alpha\omega$ devine $\gamma\epsilon\gamma\epsilon\nu\nu\eta\kappa\alpha$, (a naște),
 $\phi\iota\lambda\epsilon\omega$ devine $\pi\epsilon\phi\iota\lambda\eta\kappa\alpha$ (a iubi).
 $\pi\lambda\eta\rho\omega$ devine $\pi\epsilon\pi\lambda\eta\rho\omega\kappa\alpha$ (a umple),
 $\tau\eta\rho\epsilon\omega$ devine $\tau\epsilon\tau\eta\rho\eta\kappa\alpha$ (a păzi, a ține),
 $\lambda\alpha\lambda\epsilon\omega$ devine $\lambda\epsilon\lambda\alpha\lambda\eta\kappa\alpha$ (a vorbi),

Urmăriți și discutați următorul exemplu:

$\acute{\epsilon}\alpha\nu \tau\alpha\varsigma \acute{\epsilon}\nu\tau\omicron\lambda\alpha\varsigma \mu\omicron\upsilon \tau\eta\rho\eta\sigma\eta\tau\epsilon, \mu\epsilon\nu\epsilon\iota\tau\epsilon \acute{\epsilon}\nu \tau\eta \acute{\alpha}\gamma\alpha\pi\eta \mu\omicron\upsilon, \kappa\alpha\theta\omega\varsigma \acute{\epsilon}\gamma\omega \tau\alpha\varsigma \acute{\epsilon}\nu\tau\omicron\lambda\alpha\varsigma \tau\omicron\upsilon \pi\alpha\tau\rho\varsigma \mu\omicron\upsilon \tau\epsilon\tau\eta\rho\eta\kappa\alpha \kappa\alpha\iota \mu\epsilon\nu\omega \acute{\alpha}\upsilon\tau\omicron\upsilon \acute{\epsilon}\nu \tau\eta \acute{\alpha}\gamma\alpha\pi\eta. \tau\alpha\upsilon\tau\alpha \lambda\epsilon\lambda\alpha\lambda\eta\kappa\alpha \acute{\upsilon}\mu\iota\nu \acute{\iota}\nu\alpha \acute{\eta} \chi\alpha\rho\alpha \acute{\eta} \acute{\epsilon}\mu\eta \acute{\epsilon}\nu \acute{\upsilon}\mu\iota\nu \acute{\eta} \kappa\alpha\iota \acute{\eta} \chi\alpha\rho\alpha \acute{\upsilon}\mu\omega\nu \pi\lambda\eta\rho\omicron\theta\eta. (In. 15:10-11).$

Dacă veți păzi poruncile mele, veți rămâne în dragostea mea, așa cum și eu am păzit poruncile tatălui meu și rămân în dragostea lui. Vă spun acestea ca bucuria mea [să fie] în voi și bucuria voastră să abunde.

Există, însă, și excepții:

δεω devine δεδεκα (nu δεδηκα) (a lega).

τελεω devine τετελεκα nu τετεληκα (a finaliza, a desăvârși).

2) Dacă rădăcina se termină în τ, δ, θ, acestea cad înaintea lui κ:

πιπτω devine πεπτωκα (a cădea).

ἐλπίζω (cu rădăcina ἐλπιδ-) devine ἤλπικα (a spera, a nădăjdui).

πειθω devine πεπεισμαι (perf. pasiv. a convinge).

La diatezele pasivă și medie, timpul perfect al paradigmei λυω se formează astfel:

prima literă dublată + ᾶ + răd. prezent + κ + term. în α (cf. aorist)

D. activă

λελυκα - dezlegai

λελυκαμεν - dezlegarăm

λελυκας - dezlegași

λελυκατε - dezlegarăți

λελυκε(ν)

- dezlega λελυκασι - dezlegară

Diatezele medie și pasivă au o paradigmă fără κ și folosesc alte terminații:

prima literă dublată + ᾶ + răd. prezent + term. primare (în ᾿αί)

D. medie

λελυμαι - mă dezlegai

λελυμεθα - ne dezlegarăm

λελυσαι - te dezlegași

λελυσθε - vă dezlegarăți

λελυται - se dezlegă

λελυνται - se dezlegară

D. pasivă

λελυμαι - fui dezlegat λελυμεθα - furăm dezlegați
 λελυσαι - fuseși dezlegat λελυσθε - furăți dezlegați
 λελυται - fuse dezlegat λελυνται - fură dezlegați

Interacția dintre rădăcina verbului și terminațiile primare (mediu-pasiv) ia diverse forme la diateza medie și pasivă. Se poate observa că terminațiile perfectului se adaugă direct la rădăcină fără vocale de legătură. Ca urmare, dacă rădăcina se termină în vocală, ea se lungeste în diftongul înrudit:

τηρεω devine τετηρημαι (a păzi).
 καλεω devine κεκλημαι (a chema).

La fel, dacă rădăcina verbului se termină într-o consoană, aceasta se poate schimba în diverse moduri: γραφω devine γεγραμμαι la persoana 1 sing. (înaintea lui μαι), dar la persoana 3 sing. se schimbă înaintea lui ται în γεγραπται.

14.2. Timpul mai-mult-ca-perfect

Timpul mai-mult-ca-perfect este un timp secundar și exprimă o acțiune încheiată care a fost urmată de efecte pe anumită perioadă de timp, în trecut, posibil și până în prezent. Ca și perfectul, mai-mult-ca-perfectul poate fi identificat prin dublarea sunetului inițial, prin folosirea sufixului κ la diateza activă, și printr-un set de terminații care folosesc diftongul ει:

Term. m.m.pf: - ειν, - εις, - ει, - ειμεν, - ειτε, - εισαν

Terminațiile secundare cu vocala de legătură ε alungită în diftongul ει. La diateza pasivă, semnele caracteristice sunt: dublarea și terminațiile secundare adăugate direct rădăcinii:

- μην, - σο, - το,
- μεθα, - σθε, - ντο.

Diateza activă

prima literă dublată + ἐ + răd. prez. + κ + term. în ει(aor., impf.)

λελυκειν- dezlegasem	λελυκειμεν	- dezlegaserăm
λελυκεις- dezlegaseși	λελυκειτε	- dezlegaserăți
λελυκει - dezlegase	λελυκεισαν	- dezlegaseră

Diatezele medie / pasivă

**prima literă dubla
tä + ἐ + răd. prezent + term. secundare (în ‘o)**

λελυμην - mă dezlegasem	λελυμεθα	- ne dezlegaserăm
λελυσο - te dezlegaseși	λελυσθε	- vă dezlegaserăți
λελυτο - se dezlegase	λελυντο	- se dezlegaseră

λελυμην - fusesem dezlegat	λελυμεθα-	fuseserăm dezlegați
λελυσο - fusesei dezlegat	λελυσθε	- fuseserăți dezlegați
λελυτο - fusesese dezlegat	λελυντο	- fuseseră dezlegați

Exemplu:

και οὐκ ἔπεσεν, τεθεμελιωτο γαρ ἐπι την πετραν - Mt. 7:25
și ea nu s-a prăbușit, căci fusesese întemeiată pe stâncă.

14.3. Exerciții:

Vocabular:

ἀγαπαω	- ἠγαπηκα	- iubii
αἶρω	- ἤρκα	- ridicai, distrusei
αἶτεω	- ἤτηκα	- cerui
ἄκουω	- ἄκηκοα, pf.2	- auzii
ἄμαρτανω	- ἠμαρτηκα	- păcătuii
βαλλω	- βεβληκα	- arunca
βαπτίζω	- βεβαπτισμαι	- fui botezat, mă botezai
γενναω	- γεγεννηκα	- născui
γινομαι	- γεγονα, pf.2	- devenii
γινωσκω	- ἐγνωκα	- cunoscu
γραφω	- γεγραφα	- scrisei
δεω	- δεδεκα	- legai
ἐλπίζω	- ἠλπικα	- sperai
ἐρχομαι	- ἐληλυθα, pf.2	- venii
ἔχω	- ἔσχηκα	- avui
θεραπευω	- τεθεραπευμαι	- fui vindecat
καλεω	- κεκληκα	- chemai
κλινω	- κεκλικα	- aplecai
κρινω	- κεκρικα	- judecai
λαλεω	- λελαληκα	- vorbii
λεγω	- εἶρηκα	- spusei, zisei
λυω	- λελυκα	- dezlegai
μενω	- μεμενηκα	- rămăsei
μισεω	- μεμισηκα	- urâi
ὄραω	- ἔωρακα	- văzui
πειθω	- πεποιθα, pf.2	- coninsei
περιπατεω	- περιπεπατηκα	- mă plimbai
πινω	- πεπωκα	- băui

πιστευω	- πεπιστευκα	- crezui
πληρωω	- πεπληρωκα	- umplui
ῥαντιζω	- ῥρραντικα	- stropii
ῥιπτω	- ῥρριμμαι	- fui risipit
σωζω	- σεσωκα	- mântuui
τελεω	- τετελεκα	- sfârșii, terminai
τηρεω	- τετηρηκα	- păzii

1. Traduceți următoarele texte și analizați verbele:

ἐγω γαρ ἤδη σπενδομαι, και ὁ καιρος της ἀναλυσεως μου ἐφεστηκεντον καλον ἀγωνα ἠγωνισμαι, τον δρομον τετελεκα, την πιστιν τετηρηκα. (2 Tim. 4:6-7).

πιστει πεποιηκεν το πασχα και την προσχυσιν του αίματος... (Er. 11:28)

ὁ ἦν ἀπ' ἀρχης, ὁ ἀκηκοαμεν, ὁ ἔωρακαμεν τοις ὀφθαλμοις ἡμων, ὁ ἔθεασαμεθα και αἱ χειρες ἡμων ἐψηλαφησαν περι του λογου της ζωης... ἀπαγγελλομεν και ὑμιν. και ταυτα γραφομεν ἡμεις ἵνα ἡ χαρα ἡμων ἡ πεπληρωμενη. (1 In. 1:1-4)

ἐαν εἶπωμεν ὅτι οὐχ ἡμαρτηκαμεν ψευστην ποιουμεν αὐτον και ὁ λογος αὐτου οὐκ ἔστιν ἐν ἡμιν. (1 In. 1:10)

και ἔμαρτυρησεν Ἰωαννης λεγων ὅτι τεθεαμαι το πνευμα καταβαινον ὡς περιστεραν ἐξ οὐρανου και ἔμεινεν ἐπ! αὐτον. (In. 1:32)

κἀγω ἔωρακα και μεμαρτυρηκα ὅτι οὗτος ἔστιν ὁ υἱος του θεου (In.1:34)

συ τετηρηκας τον καλον οἶνον ἕως ἄρτι. (In. 2:10)

ὁ Ἰησοῦς εἶπεν τετελεσται, και κλινας την κεφαλην παρεδωκεν το πνευμα. (In. 19:3)

Ευλογητος ὁ θεος, και πατηρ του κυριου ἡμων Ἰησου Χριστου ὁ κατα το πολυ αὐτου ἔλεος ἀναγεννησας ἡμας εἰς ἐλπιδα ζωσαν δι' ἀναστασεως Ἰησου Χριστου ἐκ νεκρων εἰς κληρονομιαν ἀφθαρτον και ἀμιαντον και ἀμαραντον, τετηρημενην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμας, τους ἐν δυναμει θεου φρουρουμενους δια πιστεως εἰς σωτηριαν ἑτοιμην ἀποκαλυφθηναι ἐν καιρῷ ἔσχατῳ. (1 Pet. 1:3-5)

ὡς οὖν παρελαβετε τον Χριστον Ἰησουν τον κυριον, ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε, ἔρριζωμενοι και ἐποικοδομουμενοι ἐν αὐτῷ και βεβαιουμενοι τη πιστει καθως ἐδιδαχθητε περισσευοντες ἐν εὐχαριστια. (Col. 2:6-7)

15. MODUL PARTICIPIU (ACȚIUNEA DE FUNDAL)

Col. 1.3-4 εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ πατρὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν
 Ἰησοῦ Χριστοῦ πάντοτε περὶ ὑμῶν
προσευχομενοι, ἀκουσαντες
 τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
 Mulțumim lui Dumnezeu Tatăl domnului nostru Isus
 Hristos întotdeauna când ne rugăm pentru voi,
 ca unii care au auzit despre credința voastră în Isus Hristos

15.1. Generalități

Participiul este modul verbului care exprimă o acțiune secundară, de fond, ori de tip complementar față de acțiunea principală, exprimând destinația, intenția, maniera, starea subiectului sau efectele suportate de acesta în timpul executării acțiunii principale. Practic, participiul este un adjectiv sau substantiv verbal (poate avea ambele roluri), având diateză, mod și timp, ca verb, și gen, număr și caz, ca adjectiv sau substantiv. Versatilitatea sa descriptivă în limba greacă este accentuată de faptul că admite timpuri cum sunt prezentul, viitorul, aoristul, perfectul care conțin informații calitative asupra stării descrise (continue, momentane, efect):

- 1) Participiul prezent descrie o acțiune simultană cu cea a verbului principal (predicat).
- 2) Participiul aorist descrie o acțiune de moment, limitată în timp, anterioară acțiunii verbului principal (predicatul).
- 3) Participiul viitor descrie o acțiune momentană, ulterioară acțiunii verbului principal.
- 4) Participiul perfect descrie un efect al unei acțiuni trecute, încheiate, anterioare acțiunii din verbul principal.

15.2. Paradigmele temporale ale participiului

În general, participiul urmează următorul algoritm: rădăcina verbului este urmată de o grupare care comunică informație de timp și gen, apoi de un grup de litere care indică diateza și de terminații substantivale care indică și ele diateza și genul.

Rădăcina + grup. timp / gen + grup. diateză + term. diateză / gen

15.2.1. Participiul prezent

La prezent, diateza activă, genul masculin și neutru urmează paradigma declinării a 3a iar genul feminin, paradigma declinării 1 (formula 3 - οντ, 1 - ουσ, 3 - οντ):

m, n: răd. prezent + οντ + terminații declinarea 3
f: răd. prezent + ουσ + terminații declinarea 1 - α impur

Nom.	λυων	λυουσα	λυον
Ac.	λυοντα	λυουσαν	λυον
Gen.	λυοντος	λυουσης	λυοντος
Dat.	λυοντι	λυουση	λυοντι

Nom.	λυοντες	λυουσαι	λυοντα
Ac.	λυοντας	λυουσας	λυοντα
Gen.	λυοντων	λυουσων	λυοντων
Dat.	λυουσι(ν)	λυουσαις	λυουσι(ν)

Diateza medie are drept caracteristică grupul - μεν, și terminațiile la prezent sunt cele de declinarea 2a (m., n.) și de declinarea 1a (f.-η), paradigma μεν + 2, 1- η, 2):

răd. prezent + [o] μεν + terminațiile declinărilor 2, 1- η, 2

	M.	F.	N.
Nom.	λυομενος	λυομενη	λυομενον
Ac.	λυομενον	λυομενην	λυομενον
Gen.	λυομενου	λυομενης	λυομενου
Dat.	λυομενω	λυομενη	λυομενω
Nom.	λυομενοι	λυομεναι	λυομενα
Ac.	λυομενους	λυομενας	λυομενα
Gen.	λυομενων	λυομενων	λυομενων
Dat.	λυομενοις	λυομεναις	λυομενοις

Diateza pasivă, timpul prezent al lui λυω ('fiind dezlegat'; 'cel care este dezlegat', etc.) are aceeași formă ca *diateza medie*.

Observație: Participiul verbului εἶμι ('fiind'; 'cel care este') furnizează terminațiile participiilor tuturor verbelor. Participiul plasează subiectul într-o stare anume de 'ființare', undeva în fundalul acțiunii principale:

Nom.	ὄν	οὐσα	ὄν
Ac.	ὄντα	οὐσαν	ὄν
Gen.	ὄντος	οὐσης	ὄντος
Dat.	ὄντι	οὐση	ὄντι
Nom.	ὄντες	οὐσαι	ὄντα
Ac.	ὄντας	οὐσας	ὄντα
Gen.	ὄντων	οὐσων	ὄντων
Dat.	οὐσι(ν)	οὐσαις	οὐσι(ν)

15.2.2. Participiul aorist

Terminațiile participiului aorist 1 (regulat) folosesc grupul caracteristic σα. La diateza activă, participiile de genul masculin și neutru au

forme de decl. 3a, iar cele de genul feminin - de declinarea 1, α impur (3 - $\sigma\alpha\nu\tau$, 1 - $\sigma\alpha\sigma$, 3 - $\sigma\alpha\nu\tau$, se poate observa paralelismul cu declinările de la prezent 3 - $\omicron\nu\tau$, 1 - $\omicron\upsilon\sigma\alpha$, 3 - $\omicron\nu\tau$).

m, n : răd. prezent + $\sigma\alpha$ + $\nu\tau$ + terminații declinarea 3a
f : răd. prezent + $\sigma\alpha$ + σ + terminații declinarea 1 - α impur

Nom.	λυσας	λυσασα	λυσαν
Ac.	λυσαντα	λυσασαν	λυσαν
Gen.	λυσαντος	λυσασης	λυσαντος
Dat.	λυσαντι	λυσαση	λυσαντι

Nom.	λυσαντες	λυσασαι	λυσαντα
Ac.	λυσαντας	λυσασας	λυσαντα
Gen.	λυσαντων	λυσασων	λυσαντων
Dat.	λυσασι(ν)	λυσασαις	λυσασι(ν)

Exemple:

εὐλογητος ὁ θεος... (ὁ) ἀναγεννησας ἡμεις εἰς ἐλπιδα ζωσαν...
 binecuvântat [fie] Dumnezeu... care ne-a născut din nou / de sus, printr-o / la o nădejde vie (1 Pet. 1:3)

και ἐπεστρεψα βλεπειν την φωνην ἣτις ἐλαλει μετ' ἔμου, και ἐπιστρεψας εἶδον ἑπτα λυχνιας χρυσας
 și m-am întors să văd vocea care vorbea cu mine, și întorcându-mă am văzut șapte sfeșnice de aur (Apoc. 1:12)

La *diateza medie* participiile aoriste urmează regulile declinării a 2a, la genul masculin și neutru, și a 3a, la feminin, cu elementele de legătură $\sigma\alpha$ și $\mu\epsilon\nu$ înaintea terminațiilor.

răd. prezent + $\sigma\alpha$ + $\mu\epsilon\nu$ + terminațiile declinării 2, 1 - η , 2

Nom.	λυσαμενος	λυσαμενη	λυσαμενον
Ac.	λυσαμενον	λυσαμενην	λυσαμενον
Gen.	λυσομενου	λυσαμενης	λυσαμενου
Dat.	λυσαμενω	λυσαμενη	λυσαμενω

Nom.	λυσαμενοι	λυσαμεναι	λυσαμενα
Ac.	λυσαμενους	λυσαμενας	λυσαμενα
Gen.	λυσαμενων	λυσαμενων	λυσαμενων
Dat.	λυσαμενοις	λυσαμεναις	λυσαμενοις

La *diateza pasivă* apare marca pasivului $\theta\eta$ ($\theta\epsilon$) sau $\theta\epsilon\iota$ (înainte de σ).

rădăcina prezent + $\theta\epsilon$ + $\nu\tau$ + terminațiile declinării 3
rădăcina prezent + $\theta\epsilon\iota$ + σ + terminațiile declinării 1 - α impur

Se poate observa paralelismul 3 - $\theta\epsilon\nu\tau$, 1 - $\theta\epsilon\iota\sigma\alpha$, 3 - $\theta\epsilon\nu\tau$, cu declinările de la prezent 3 - $\omicron\nu\tau$, 1 - $\omicron\upsilon\sigma\alpha$, 3 - $\omicron\nu\tau$.

Nom.	λυθεις	λυθειςα	λυθεν
Ac.	λυθεντα	λυθειςαν	λυθεν
Gen.	λυθεντος	λυθειςης	λυθεντος
Dat.	λυθεντι	λυθειςη	λυθεντι

Nom.	λυθεντες	λυθειςαι	λυθεντα
Ac.	λυθεντας	λυθειςας	λυθεντα
Gen.	λυθεντων	λυθειςων	λυθεντων
Dat.	λυθειςι(ν)	λυθειςαις	λυθειςι(ν)

Pentru *participiul aorist 2* se folosește rădăcina aor. 2 la care se adaugă terminațiile participiului aorist 1 (cf. $\lambda\epsilon\iota\pi\omega$ și $\acute{\alpha}\pi\omicron\sigma\tau\epsilon\lambda\lambda\omega$).

Diateza activă are paradigma **3 $\omicron\nu\tau$ -, 1 $\omicron\upsilon\sigma$ -, 3 $\omicron\nu\tau$ -**

Nom.	λιπων	λιπουσα	λιπον
Ac.	λιποντα	λιπουσαν	λιπον
Gen.	λιποντος	λιπουσης	λιποντος
Dat.	λιποντι	λιπουση	λιποντι

Nom.	λιποντες	λιπουσαι	λιποντα
Ac.	λιποντας	λιπουσας	λιποντα
Gen.	λιποντων	λιπουσων	λιποντων
Dat.	λιπουσι(ν)	λιπουσαις	λιπουσι(ν)

Diateza medie are paradigma **ῥᾱδᾱ́cinᾱ + [ο] μεν + 2, 1 η, 2**

Nom.	λιπομενος	λιπομενη	λιπομενον
Ac.	λιπομενον	λιπομενην	λιπομενον
Gen.	λιπομενου	λιπομενης	λιπομενου
Dat.	λιπομενω	λιπομενη	λιπομενω

Nom.	λιπομενοι	λιπομεναι	λιπομενα
Ac.	λιπομενους	λιπομενας	λιπομενα
Gen.	λιπομενων	λιπομενων	λιπομενων
Dat.	λιπομενοις	λιπομεναις	λιπομενοις

Aoristul 2 pasiv al lui ἀποστελλω (‘fiind trimis’, cu un mesaj) urmează modelul 3-1-3, cu terminații de tip **3 - εντ, 1 - εις (α impur), 3 - εντ**

Nom.	ἀποσταλεις	ἀποσταλεια	ἀποσταλεν
Ac.	ἀποσταλεντα	ἀποσταλειςαν	ἀποσταλεν
Gen.	ἀποσταλεντος	ἀποσταλειςης	ἀποσταλεντος
Dat.	ἀποσταλεντι	ἀποσταλειςη	ἀποσταλεντι

Nom.	ἀποσταλεντες	ἀποσταλειςαι	ἀποσταλεντα
Ac.	ἀποσταλεντας	ἀποσταλειςας	ἀποσταλεντα

Gen. ἀποσταλεντων ἀποσταλειςων ἀποσταλεντων
 Dat. ἀποσταλεισι(v) ἀποσταλειςαις ἀποσταλεισι(v)

Exemple:

οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεὸς πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυναμῶς καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ. Μὴ οὖν ἐπαισχυνθῆς το μαρτυριον του κυριου ἡμων μηδε ἔμε τον δεσμιον αὐτου, ἀλλὰ συγκακοπαθησον τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ δυνάμιν θεου, του σωσαντος ἡμας καὶ καλεσαντος κλησει ἅγια, οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἡμων, ἀλλὰ κατ' ἴδιαν προθεσιν καὶ χάριν, τὴν δοθεισαν ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ προ χρόνων αἰώνιων, φανερωθεισαν δε νυν δια τῆς ἐπιφανείας του σωτηρος ἡμων Ἰησοῦ Χριστου, καταργησαντος μεν τον θανατον, φωτισαντος δε ζωνη καὶ ἀφθαρσιαν δια του εὐαγγελιου, εἰς ὃ ἐτέθη ἐγὼ κηρυξ καὶ ἀποστολος καὶ διδασκαλος ἔθνων (2 Tim. 1:7-11).

15.2.3. Participiul viitor

Participiul viitor folosește o paradigmă ușor de reținut:

răd. prezent + [σ] + terminații diatezelor activă, medie, pasivă

Diateza activă, are paradigma **3 - οντ -, 1 - ουσ- α impur, 3 - οντ**

Nom.	λυσων	λυσουσα	λυσον
Ac.	λυσοντα	λυσουσαν	λυσον
Gen.	λυσοντος	λυσουσης	λυσοντος
Dat.	λυσοντι	λυσουση	λυσοντι

Nom.	λυσοντες	λυσουσαι	λυσοντα
Ac.	λυσοντας	λυσουσας	λυσοντα
Gen.	λυσοντων	λυσουσων	λυσοντων
Dat.	λυσουσι(v)	λυσουσαις	λυσουσι(v)

Diateza medie urmează paradigma 2, 1-η, 2.

răd. prezent + σ + ομεν + terminațiile declinării 2, 1 - η, 2

Nom.	λυσομενος	λυσομενη	λυσομενον
Ac.	λυσομενον	λυσομενην	λυσομενον
Gen.	λυσομενου	λυσομενης	λυσομενου
Dat.	λυσομενω	λυσομενη	λυσομενω

Nom.	λυσομενοι	λυσομεναι	λυσομενα
Ac.	λυσομενους	λυσομενας	λυσομενα
Gen.	λυσομενων	λυσομενων	λυσομενων
Dat.	λυσομενοις	λυσομεναις	λυσομενοις

Participiul viitor la *diateza pasivă* are cea mai ‘completă’ formulă:

răd. prezent + θη + σ + [ο]μεν + term. declinărilor 2, 1 - η, 2

Nom.	λυθησομενος	λυθησομενη	λυθησομενον
Ac.	λυθησομενον	λυθησομενην	λυθησομενον
Gen.	λυθησομενου	λυθησομενης	λυθησομενου
Dat.	λυθησομενω	λυθησομενη	λυθησομενω

Nom.	λυθησομενοι	λυθησομεναι	λυθησομενα
Ac.	λυθησομενους	λυθησομενας	λυθησομενα
Gen.	λυθησομενων	λυθησομενων	λυθησομενων
Dat.	λυθησομενοις	λυθησομεναις	λυθησομενοις

15.2.4. *Participiul perfect*

Participiul perfect, ca și aoristul, nu primește augment. La *diateza activă* apare κ intermediar și dublarea sunetului inițial **3 - οτ, 1 - υια, α pur, 3 - οτ** (se poate observa paralelismul cu declinările de la prezent 3 - οντ, 1 - ουσα, 3 - οντ).

dublare + ε + răd. prez. + κ + terminații declinare / gen

Nom.	λελυκως	λελυκκια	λελυκος
Ac.	λελυκοτα	λελυκκιαν	λελυκος
Gen.	λελυκοτος	λελυκκιας	λελυκοτος
Dat.	λελυκοτι	λελυκκια	λελυκοτι

Nom.	λελυκοτες	λελυκκιαι	λελυκοτα
Ac.	λελυκοτας	λελυκκιας	λελυκοτα
Gen.	λελυκοτων	λελυκκιων	λελυκοτων
Dat.	λελυκοσι(v)	λελυκκιαις	λελυκοσι(v)

La *diateza medie*, participiul perfect pierde consoana intermediară κ, dar păstrează dublarea: **dublare + ε + răd. + μεν + 2, 1-η, 2**

dublare + ε + răd. prezent + μεν + terminații declinarea 2 (m, n)
dublare + ε + răd. prezent + μεν + terminații declinarea 1-η (f)

Nom.	λελυμενος	λελυμενη	λελυμενον
Ac.	λελυμενον	λελυμενην	λελυμενον
Gen.	λελυμενου	λελυμενης	λελυμενου
Dat.	λελυμενω	λελυμενη	λελυμενω

Nom.	λελυμενοι	λελυμεναι	λελυμενα
Ac.	λελυμενους	λελυμενας	λελυμενα
Gen.	λελυμενων	λελυμενων	λελυμενων
Dat.	λελυμενοις	λελυμεναις	λελυμενοις

Unele verbe au la perfect o rădăcină neregulată, de exemplu:

γίνομαι,	γεγονως, - οτος
έρχομαι,	έληλυθως, - οτος
πειθω,	πεποιθως, - οτος

15.3. Utilizările participiului

Participiul poate fi folosit cu diverse determinări, de tip adjectival, adverbial, de tip genitiv absolut, și în construcții perifrastice.

1. Utilizarea participiului ca adjectiv

Când este folosit în poziție atributivă (cu articol), participiul determină un substantiv sau capătă el însuși valoare de substantiv, și are sens adjectival.

ex. δια την ἐλπίδα την ἀποκειμενην ὑμιν ἐν τοις οὐρανοῖς...
din pricina speranței (care vă este) păstrată vouă în ceruri...
(Col. 1:5)

ὁ μὴ τιμῶν τον υἱόν.

Cine (acela care) nu cinstește pe Fiul. (Ioan 5:23)

Participiul folosit cu rol de atribut sau substantiv este cel mai bine tradus prin locuțiunea ‘acela care...’ sau ‘acela ce...’, ‘cel care’, ‘cea care’, etc.

2. Utilizarea participiului ca adverb

Când este folosit în poziție predicativă (fără articol), participiul are sensul unui adverb. Astfel de participii se traduc printr-un adverb de timp, ‘când...’ sau ‘în timp ce...’ sau printr-o propoziție subordonată complementară, ori printr-un verb la gerunziu:

ex.: ἰδων δε τους ὄχλους ἀνεβη εἰς το ὄρος. (Mt. 5:1)

Când El a văzut mulțimile, s-a suit pe munte.

ἔδιδασκεν αὐτοὺς λεγῶν. (Mt. 5:2)

a început să-i învețe zicând.

3. Utilizarea participiului în construcții de tip genitiv absolut.

Participiul prezent sau aorist, la cazul genitiv, apare în limba greacă și într-o construcție specifică, urmat de un substantiv ori un pronume, care se află tot în cazul genitiv. Acest genitiv dublu se numește *genitiv absolut*, deoarece nu este într-o relație eidentă de acord gramatical cu verbul principal sau altă parte de vorbire, deși, semantic, caracterizează acțiunea principală, contextul în care se desfășoară această acțiune.

ptp. Gen + Gen

καὶ ἐκβλήθεντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κωφος. (Mt. 9:33)

și, după ce a fost scos dracul din el, mutul a vorbit.

(lit.: ‘și [fiind situația] scoaterii demonului, mutul vorbi.’)

ptp. Gen. + Gen.

χροניζοντος δε του νυμφιου ἐνυσταξαν πασαι και ἐκαθευδον.

fiindcă mirele întârzia, au ațipit toate, și au adormit. (Mt. 25:5)

(lit.: ‘[fiind situația] întârzierii, deci, a mirelui, au ațipit toate și au adormit’).

Gen. + ptp. Gen.

του δε Ἰησου γεννηθεντος ἐν Βηθλεεμ της Ἰουδαίας ἐν ἡμεραις Ἡρωδου του βασιλεως, ἰδου μαγοι ἀπο ἀναταλων παρεγενοντο εἰς Ἱεροσολυμα

După nașterea lui Isus în Betleemul Iudeii, în zilele regelui Irod, iată, niște magi din Răsărit au ajuns în Ierusalim... (Mt. 2:1)

(lit.: ‘[fiind situația] nașterii lui Isus în Betleemul Iudeii, în zilele lui Irod, împăratul, iată, magi din răsărit au sosit în Ierusalim’).

Așa cum s-a observat, genitivul absolut se poate traduce în mai multe feluri. Luând ca reper exemplul nr. 2, el poate fi tradus fie printr-un gerunziu (de exemplu, ‘întârziind mirele’, etc.), fie printr-o subordonată de timp (‘pe când mirele întârzia’), de mod (‘în situația în care mirele întârzia’) sau cauzală (‘fiindcă mirele întârzia’, ‘dat fiind că mirele întârzia’). Înțelesul expresiei nu comunică în mod expres o relație temporală sau cauzală, ca atare, ci indică nuanțat, genul de situație, de context în care are loc acțiunea principală.

4. *Utilizarea participiului în construcții perifrastice*

Construcția perifrastică este un caz special de predicat nominal constând din verbul copulativ a fi, εἶμι, sau a avea, ἔχω, și un participiu – ca nume predicativ. În general, construcția perifrastică tinde să indice o acțiune continuă.

(1) construcții perifrastice cu participiu prezent apar rar în NT.

καθως και ἐν παντι τῷ κοσμῷ ἔστιν καρποφοροῦμενον και ἀυξανόμενον (το εὐαγγελιον) (Col. 1:6)

după cum și este în toată lumea unde dă roade și crește.

(lit. ‘și, așa cum în toată lumea este, aducând roadă și crescând’

alternativ: ‘și după cum [face] în toată lumea, aduce roadă și crește în continuu’).

(2) construcții perifrastice cu imperfectul se întâlnesc des în NT.

και ἦν διδασκων το καθ’ ἡμεραν ἐν τῷ ἱερῷ. (Lc. 19:47)

și (Isus) învăța în toate zilele (pe norod) în Templu.

(lit. ‘și [Isus] era învățând în fiecare zi în Templu.’

alternativ: ‘și Isus își petrecea timpul în fiecare zi învățând în Templu’).

(3) construcții perifrastice cu viitorul

καὶ οἱ ἄστερες ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πιπτοντες.

(Mc. 13:25)

și stelele vor cădea din cer. (lit. ‘și astrele vor fi din cer căzând’)

(4) construcții perifrastice cu perfectul

a. Cu εἶμι la prezent + participiu perfect.

- τη γὰρ χαριτι ἔστε σεσωσμενοι. (Efes. 2:8)

căci prin har (ați fost și) sunteți mântuiți.

(lit. ‘căci prin har sunteți [în starea de a fi fost și de a continua să fiți] mântuiți.

alternativ: ‘căci prin har ați fost mântuiți și sunteți în [starea de] mântuire până azi’).

b. Cu imperfectul lui εἶμι + participiu perfect.

ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημενοι. (Mt.26:43)

pentru că li se îngreuiaseră ochii de somn.

(lit. ‘erau deci, ai lor ochi, îngreunați [de somn]’).

c. Cu viitorul lui εἶμι + participiu perfect.

ὅσα ἔαν δησητε ἐπι της γης ἔσται δεδεμενα ἐν οὐρανῳ
(Mt. 18:18)

orice veți lega pe pământ, va fi legat în cer.

(lit. ‘orice - dacă veți lega ceva pe pământ, va [fi] legat în ceruri’).

15.4. Exerciții

Vocabular:

ἀρπαζω - apuc, răpesc	ἀφίημι - las, părăsesc
ἀνατρεπω - răstorn	ἀμνος, ὁ - miel
ἀδικία, ἡ - nelegiuire	αἷμα, το - sânge
ἴδιος-α-ον - propriu	λυκος, ὁ - lup
δει - trebuie	διδωμι - eu dau
δew - leg	μονογενής,-ες, ὁ, ἡ - singur născut
ἐκχεω - vărs	ἐμβλεπω - privesc, consider
ἐπαυριον - mâine	ἴδε - iată, uite
Ἰωαννης, ὁ - Ioan	κερμα,-ματος, το - bani
κολλυβιστής, ὁ - monedă	σχοινιον, το - funie
τραπεζα, ἡ - masă	φραγγελιον, το - bici, flagel
βασιλικός,-η - funcționar	ἤκω - eu vin
ἴομαι - vindec	Ἰουδαία - Iudea
Μωυσης, ὁ - Moise	ὄφεις, ὄφεως, ὁ - șarpe
μισθωτός, ὁ - cel angajat,	σκορπιζω - răspândesc, împrăștii
μελλω - voi fi	πριν - înainte
σημειον, το - semn	τερας, το - minune
κοινωνία, ἡ - părtașie	ὁμολογεω - mă mărturisesc
πλαναω - înșel	ψευστής,-ου, ὁ - mincinos
οὐδεις, -μια, -ν - nimeni,	ὑψωω - înalț

1. Traduceți textele următoare, identificați participiile și analizați-le:

εὐλογητός ὁ θεός και πατήρ του κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁκατα το πολυ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννησας ἡμας εἰς ἐλπίδα ζωσαν δι' ἀναστασεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρων, εἰς κληρονομίαν ἀφθαρτον και ἀμιαντον και ἀμαραντον, τετηρημενην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμας - τους ἐν δυναμει θεου

φρουρουμενους δια πιστεως εις σωτηριαν ετοιμην
 αποκαλυφθεναι εν καιρω εσχατω. (1 Pet. 1:3-5).

ταδε λεγει ο κρατων τους επτα αστερας εν τη δεξια αυτου, ο
 περιπατων εν μεσω των επτα λυχνιων των χρυσων... τω
 νικωντι δωσω αυτω φαγειν εκ του ξυλου της ζωης ο εστιν εν
 τω παραδεισω του θεου. (Αποκ. 2:1, 7b).

και μεταβας εκαιθεν ο Ιησους ηλθεν παρα την θαλασσαν της
 Γαλιλαιας, και αναβας εις το ορος εκαθητο εκει. (Mt. 15:20)
 και ελθων ο Ιησους απο του ιερου επορευετο, και προσηλτον
 οι μαθηται αυτου επιδειξαι αυτω τας οικοδομας του ιερου.
 (Mt. 24:1)

ο μη αγαπων μενει εν τω θανατω. πας ο μισων τον αδελφον
 αυτου ανθρωποκτονος εστιν, και οιδατε οτι πας
 ανθρωποκτονος ουκ εχει ζωνη αιωνιον εν αυτω μενουσαν. (1
 In.3:14-15)

ο λεγων οτι εγνωκα αυτον και τας εντολας αυτου μη τηρων,
 ψευστης εστιν και εν τουτω η αληθεια ουκ εστιν. (1 In. 2:4).

και αυτη εστιν η νικη η νικησασα τον κοσμον, η πιστις υμων
 (1 In. 5:4)

τη γαρ χαριτι εστε σεσωσμενοι δια πιστεως: και τουτο ουκ εξ
 υμων, θεου το δωρον: ουκ εξ εργαων, ινα μη τις καυχησηται.
 αυτου γαρ εσμεν ποιημα κτισθεντες εν Χριστω Ιησους επι
 εργασις αγαθις οις προητοιμασεν ο Θεος, ινα εν αυτοις περιπα-
 τησωμεν. (Ef. 2:8-10)

αρα ουν ουκετι εστε ξενοι και παροικοι αλλα εστε συμπολιται
 των αγιων και οικειοι του θεου, εποικοδομηθηντες επι τω
 θεμελιω των αποστολων και προφητων, οντος ακρογωνιου
 αυτου Χριστου Ιησου εν ω πασα οικοδομη συναρμολογουμενη

εὐξει εἰς ναὸν ἅγιον ἐν κυριῷ. (Ef. 2:19-21)

ἐστὶν δε πιστις ἐλπίζομενων ὑποστασις, πραγμάτων ἐλεγχος οὐ βλεπομένων. (Ef. 11:1)

λεγετε μοι, οἱ ὑπο νομὸν θελοντες εἶναι, τὸν νομὸν οὐκ ἀκούετε- (Gal.4:21)

ὅτι ὁ σπειρῶν εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθορὰν, ὁ δεσπειρῶν εἰς τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πνεύματος θερίσει ζωὴν αἰώνιον. (Gal. 6:8)

ὄν ἡμεῖς καταγγελλομέν νουθετοῦντες πάντα ἄνθρωπον καὶ διδασκόντες πάντα ἄνθρωπον ἐν πασῇ σοφίᾳ ἵνα παραστήσω-
μεν πάντα ἄνθρωπον τελειὸν ἐν Χριστῷ: εἰς ὃ καὶ κοπιῶ ἀγωνιζόμενος κατὰ τὴν ἐνεργεῖαν αὐτοῦ τὴν ἐνεργοῦμένην ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει. (Col. 1:28-29)

ὥς οὖν παρελάβετε τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν κύριον, ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε, ἐρριζωμένοι καὶ ἐποικοδομούμενοι ἐν αὐτῷ καὶ βεβαιούμενοι τῇ πίστει καθὼς ἐδιδάχθητε, περισσεύοντες ἐν εὐχαριστίᾳ. (Col. 2:6-7).

τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ, προσευχομένοι ἅμα καὶ περὶ ἡμῶν ἵνα ὁ θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου. (Col. 4:2-3).

καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν, ἄνθρωπε, ἀφεωντα σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. (Luca 3:20).

ἰδὼν δε τοὺς ὄχλους ἀνεβῆ εἰς τὸ ὄρος, καὶ καθισάντος αὐτοῦ προσήλθαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ: καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λεγῶν: (Mat. 5:1).

16. MODUL SUBJONCTIV (ACȚIUNEA SUGERATĂ)

Col. 1:28, ὅν ἡμεῖς καταγγελλομεν νουθετοῦντες παντα ἄνθρωπον και διδασκοντες παντα ἄνθρωπον ἐν παση σοφια, ἵνα **παραστησωμεν** παντα ἄνθρωπον τελειον ἐν Χριστῳ:
Pe El îl vestim noi îndemnând pe toți oamenii, învățând pe toți oamenii în toată înțelepciunea, ca să îi înfățișăm pe toți oamenii desăvârșiți în Hristos.

Tit 1:5 Τουτου χαριν ἀπελιπον σε ἐν Κρητη, ἵνα τα λειποντα **ἐπιδιορθωση** και **καταστηση** κατα πολιν πρεσβυτερους
De aceea te-am lăsat în Creta, ca să pui în ordine ce a mai rămas și să așezi în fiecare cetate prezbiteri.

Subjonctivul este unul din cele trei moduri virtuale din limba greacă (subjonctiv, imperativ, optativ), și comunică o acțiune posibilă, sugerată, contemplată teoretic ca realizabilă (acțiuni volitive și prospective).

16.1. Paradigmele temporale ale subjonctivului

În dialectul koine, modul subjonctiv folosește cu precădere două timpuri, prezentul și aoristul. Există și timpul perfect, construit în manieră compusă, cu ajutorul participiilor perfecte și a verbului εἶμι, dar acesta este folosit rar în NT. Valoarea temporală a prezentului și aoristului subjonctiv este redusă, dominantă fiind valoarea lor de aspect: de acțiune momentană – pentru aorist, și de acțiune continuă, respectiv – pentru prezent. Se poate observa că la subjonctiv prezent, verbul care dă terminațiile standard este verbul εἶμι. Acestea reprezintă un adevărat indicator al subjonctivului, mai ales vocalele

tematice ε și ο, care apar în formă lungă, η și ω, respectiv eta cu iota subscris la persoana a doua și a treia singular, ης și η.

Subjonctiv prezent

Prezent	ὦ - să fiu	ὦμεν - să fim	εἶμι <i>oferă</i>
Activ	ἦ΄ς - să fii	ἦτε - să fiți	<i>terminațiile</i>
	ἦ΄ - să fie	ὦσι(ν) - să fie	<i>standard pentru</i>
			<i>subjonctiv</i>
			<i>prezent</i>

D. activă

λυω	- să dezleg	λυομεν	- să dezlegăm
λυης	- să dezlegi	λυητε	- să dezlegați
λυη	- să dezlege	λυωσι(ν)	- să dezlege

D. medie

λυωμαι	- să mă dezleg	λυομεθα	- să ne dezlegăm
λυη	- să te dezlegi	λυησθε	- să vă dezlegați
λυηται	- să se dezlege	λυωνται	- să se dezlege

D. pasivă

λυωμαι	- să fiu dezlegat	λυομεθα	- să fim dezlegați
λυη	- să fii dezlegat	λυησθε	- să fiți dezlegați
λυηται	- să fie dezlegat	λυωνται	- să fie dezlegați

Semnul caracteristic al subjonctivului este prezența unor vocale de legătură prelungite, η și ω, η. Unele forme ale conjugării se aseamănă cu cele ale altor moduri și distincția se poate face doar cu ajutorul contextului: astfel, persoana 1 sing., prez. indic., d. activă, are aceeași formă cu subjonctivul prezent, persoana 1, d. activă; persoanele 2 și 3 sing., prez. indic., d. medie și pasivă, sunt la fel cu persoanele 2 și 3 sing., subjonctiv prez., d. activă.

Subjonctiv aorist

Subjonctivul aorist folosește aceeași rădăcină utilizată și de aoristul indicativ (1 sau 2). Nepurtând informație temporală, aoristul subjonctiv nu are augment ε. Tot din acest motiv aoristul mediu primește terminații principale, deși e timp secundar. El se traduce la fel cu subjonctivul prezent, diferența fiind de aspect – prezentul e continuu, aoristul este punctual.

Subj. aorist 1 activ	răd. + σ + term. subjonctiv (subj. εἶμι)
mediu răd. + σ + term. principale	
pasiv răd. + θ + term. subjonctiv (subj. εἶμι)	

D. activă

λυσω	- să dezleg	λυσωμεν	- să dezlegăm
λυσης	- să dezlegi	λυσητε	- să dezlegați
λυση	- să dezlege	λυσωσι(ν)	- să dezlege

D. medie

λυσωμαι	- să mă dezleg	λυσωμεθα	- să ne dezlegăm
λυση	- să te dezlegi	λυσησθε	- să vă dezlegați
λυσηται	- să se dezlege	λυσωνται	- să se dezlege

D. pasivă. Subj. aorist pasiv are terminații active (prez. subj. εἶμι) și se poate observa asemănarea cu aoristul activ, cu o singură deosebire – în loc de σ este θ:

λυθω	- să fiu dezlegat	λυθωμεν	- (noi) să fim dezlegați
λυθης	- să fii dezlegat	λυθητε	- (voi) să fiți dezlegați
λυθη	- să fie dezlegat	λυθωσι(ν)	- (ei) să fie dezlegați

Pentru aoristul 2, se pot urmări paradigmele verbelor λειπω și ἀποστελλω. Terminațiile sunt aceleași ca la aorist 1, dar rădăcina este rădăcină de aorist 2 și lipsește marca σ, respectiv, θ.

D. activă, λειπω

λειπω	- să părăsesc	λειπωμεν	- să părăsim
λιπης	- să părăsești	λιπητε	- să părășiți
λιπη	- să părăsească	λειπωσι(v)	- să părăsească

D. medie, λειπω

λειπωμαι	- să-mi părăsesc	λειπωμεθα	- să ne părăsească
λιπη	- să-ți părăsești	λιπησθε	- să vă părășiți
λιπηται	- să-și părăsească	λειπωνται(v)	- să își părăsească

D. pasivă, ἀποστελλω

ἀποσταλω	- să fiu trimis	ἀποσταλωμεν	- să fim trimiși
ἀποσταλης	- să fii trimis	ἀποσταλητε	- să fiți trimiși
ἀποσταλη	- să fie trimis	ἀποσταλωσι(v)	- să fie trimiși

Subjonctiv perfect

Subjonctivul perfect se formează la diateza activă cu ajutorul reduplicării, conține marca diatezei active κ, și folosește terminațiile în temă lungă – adică formele de subjonctiv ale verbului a fi, εἶμι. La diateza medie / pasivă se folosește o formă perifrastică, compusă din participiul perfect al verbului de conjugat, diateza medie / pasivă, și subjonctivul verbului εἶμι.

D. activă

λελυκω	- să fi dezlegat	λελυκωμεν	- să fi dezlegat
λελυκης	- să fi dezlegat	λελυκητε	- să fi dezlegat
λελυκη	- să fi dezlegat	λελυκωσι(v)	- să fi dezlegat

D. medie-pasivă

λελυμενος ὦ	- să mă fi dezlegat, să fi fost dezlegat
λελυμενος ης	- să te fi dezlegat, să fi fost dezlegat
λελυμενος η	- să se fi dezlegat, să fi fost dezlegat
λελυμενοι ὦμεν	- să ne fi dezlegat, să fi fost dezlegați
λελυμενοι ἦτε	- să vă fi dezlegat, să fi fost dezlegați
λελυμενοι ὧσι	- să se fi dezlegat, să fi fost dezlegați

16.2. Utilizările subjonctivului

Subjonctivul este utilizat uneori cu înțeles de imperativ (sfaturi, porunci, interdicții), alteori apare în subordonate condiționale unde exprimă îndoiala, condiția, posibilitatea, scopul:

1) *subjonctivul cu sens exhortativ* (de îndemn)

ἀγαπητοι, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους (1In. 4:7)

prea-iubiților, să ne iubim unii pe alții.

2) *subjonctivul cu sens de interdicție* (cu μη, fiind o acțiune posibilă, nu de moment, reală)

...καὶ μη εἰσενεγκῆς ἡμᾶς εἰς πειρασμον. (Mt. 6:13)

și [să] nu ne duci în ispită [test].

3) *subjonctivul cu sens interogativ*, deliberativ

τι οὖν ποιησῶμεν– (Lc. 3:10)

atunci, ce [trebuie] să facem?

4) *subjonctivul cu sens de viitor negativ emfatic*. οὐ și μη se combină pentru a exprima o negație categorică cu acțiune în viitor.

μη κρινετε, καὶ οὐ μη κριθητε: (Lc. 6:37)

nu judecați - și nicidecum nu veți fi judecați!

5) *subjonctivul de scop* este introdus de conjuncția ἵνα (ca să, să) care adesea funcționează ca un indicator al subjonctivului:

ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζῶην ἔχωσιν καὶ περισσὸν ἔχωσιν (In. 10:10)

Eu am venit ca [oile] să aibă viață, și din belșug să o aibă.

6) *subjonctivul și enunțarea posibilității* este introdusă cu conjuncția εἰν (dacă, în caz că):

εἰν μόνον ἀψῶμαι τοῦ ἱματιοῦ αὐτοῦ, σωθησομαι. (Mt. 9:21)

dacă măcar mă voi atinge de haina Lui, voi fi salvată (vindecată).

7) *subjonctivul în construcții condiționale, în general.* Subjonctivul este cerut de următoarele conjuncții: εἰν (dacă, [doar] de), εἰ (dacă, în caz că), ἵνα (ca să, să, încât), ὡς (așa ca să), ὅπως (astfel încât), în anumite construcții condiționale, conform următoarelor tipuri de argument:

<i>tip consecință</i>	<i>protasis (condiție)</i>	<i>apodosis (consecință)</i>
1. consec. reală	εἰ cu indicativ	orice timp / mod
2. consec. ipotetică	εἰ cu <i>subjonctiv</i>	ὅν cu indicativ
3. situație ipotetică	εἰν cu <i>subjonctiv</i>	orice timp / mod
4. situație posibilă	εἰ cu optativ	ὅν cu optativ

a. *argumentul consecinței reale.*

εἰ poate fi tradus prin ‘dacă’ sau ‘fiindcă, pentru că, întrucât’:

εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἶπε ἵνα οἱ λιθοὶ οὗτοι ἄρτοι γενῶνται.

(Mt. 4:3)

Dacă ești Fiul lui Dumnezeu, spune ca aceste pietre să se facă pâini!

b. *argumentul consecinței ipotetice, în contrast cu realitatea.*

Utilizează numai modul indicativ dar numai cu timpurile secundare, cum ar fi imperfectul, aoristul sau mai-mult-ca-perfectul, atât în protasis cât și în apodosis.

κυριε, εἰ ἢς ὡδε οὐκ ἂν μου ἀπεθάνεν ὁ ἀδελφος. (In. 11:32)

Doamne, dacă ai fi fost aici, nu murea fratele meu.

c. argumentul situației ipotetice.

Indică îndoiala dar și posibilitatea împlinirii. Protasis-ul începe cu ἔαν urmat de subjonctiv.

ἔαν δε ἀποθάνῃ ὁ ἀνήρ, κατηγορεῖται ἀπο τοῦ νομοῦ ἀνδρός.
(Rom. 7:2)

în caz că moare bărbatul, [soția] este dezlegată de legea bărbatului.

ἔαν εἰπῶμεν ὅτι ἁμαρτιαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν
(1 In. 1:8)

dacă spunem că nu avem păcat, ne mințim singuri.

d. argumentul viitorului posibil.

Utilizează numai modul optativ atât în protasis cât și în apodosis și are un grad mai mic de certitudine. Nu există nici un exemplu complet în NT.

ἀλλ' εἰ καὶ πασχοῖτε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι (1 Pt. 3:14).
dar dacă ați suferi pentru neprihănire, fericiți [ați fi].

16.3. Exerciții

1. Traduceți textele următoare și discutați semnificația verbelor la subjonctiv:

ταυτα δε γεγραπται ινα πιστευ[σ]ητε²³ οτι Ἰησους ἐστιν ὁ Χριστος ὁ υἱος του θεου και ινα πιστευοντες ζων ἔχητε ἐν τῷ ὀνοματι αὐτου. (In. 20:31)

και ἐρχονται σαδδουκαιοι προς αὐτον, οἵτινες λεγουσιν ἀναστασιν μη εἶναι, και ἐπηρωτων αὐτον λεγοντες, διδασκαλε, Μωϋσης ἐγραψεν ἡμιν ὅτι ἐαν τινος ἀδελφος ἀποθानη και καταλιπη γυναικα και μη ἄφη τεκνον, ινα λαβη ὁ ἀδελφος αὐτου την γυναικα και ἐξαναστηση σπερμα τῷ ἀδελφῷ αὐτου. (Mc. 12:18-19).

και ἐπηρωτησεν τις αὐτον ἀρχων λεγων, διδασκαλε ἀγαθε, τι ποιησας ζων αἰωνιον κληρονομησω; εἶπεν δε αὐτῷ ὁ Ἰησους, τι με λεγεις ἀγατον— οὐδεις ἀγαθος εἰ μη εἰς ὁ θεος. τας ἐντολας οἶδας· μη μοιχευσης, μη φονευσης, μη κλεψης, μη ψευδομαρτυρησης, τιμα τον πατερα σου και την μητερα. (Lc. 18: 18-19).

ἐαν ὁμολογωμεν τας ἁμαρτίας ἡμων πιστος ἐστιν και δικαιος ινα ἄφη ἡμιν τας ἁμαρτίας και καθαριση ἡμας ἀπο παση ἀδικια. ἐαν εἰπωμεν ὅτι οὐχ ἡμαρτηκαμεν, ψευστην ποιουμεν αὐτον και ὁ λογος αὐτου οὐκ ἐστιν ἐν ἡμιν. (1 In. 1:9-10)

²³ Discutați semnificațiile celor două variante de manuscris, πιστευητε, πιστευσητε.

τουτου χαριν ἀπελιπον σε ἐν Κρητη ἵνα τα λειποντα ἐπιδιορθωση και καταστησης κατα πολιν πρεβυτερους ὡς ἐγω σοι διεταξαμην εἰ τις εστιν ἀνεγκλητος, μιας γυναικος ἀνηρ, τεκνα ἔχων πιστα, μη ἐν κατηγορια ἀσωτιας ἢ ἀνυποτακτα.²⁴
(Tit 1:5-6)

²⁴ E. Nestle, K. Aland, B. Aland, & Universität Münster. Institut für Neutestamentliche Textforschung, *Novum Testamentum Graece*. Nestle-Aland (27. Aufl., rev.), Stuttgart: Deutsche Bibelstiftung, 1993 (c1979).

17. MODUL IMPERATIV (MODUL PORUNCII)

Mt. 3:8, **ποιησατε** οὖν καρπον ἄξιον της μετανοιας.
Faceți, acum, roadă vrednică de pocăință!

Tit 2:1 σὺ οὖν, τεκνον μου, **ἐνδυναμου** ἐν τη χαριτι τη ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
Tu, așadar, copilul meu, întărește-te în harul care este în Hristos Isus

Ca mod virtual, modul imperativ comunică porunci, interdicții, cereri, cărora li se poate da curs sau nu. Ca și în cazul subjonctivului, modul imperativ are trei timpuri: timpul prezent, aorist și timpul perfect.

17.1. Paradigmele temporale ale imperativului

Imperativ prezent

La prezent, imperativul comunică o poruncă privitoare la o acțiune care trebuie începută și continuată. Dacă se folosește negația μη, imperativul prezent înseamnă oprirea unei acțiuni care s-a desfășurat până atunci.

παντοτε χαιρετε, ἀδιαλειπτως προσευχεσθε (1 Tes.5:16-17)
bucurați-vă întotdeauna, rugați-vă neîncetat.
μη ἀγαπατε τον κοσμον (1 Ioan 2:15)
nu iubiți lumea...

Imperativ prezent, diateza activă

Impv. prezent activ (acțiune continuă):		ε + terminații	
- ε, -ς, -θι	- ετε	- χ	- τε
- ετω	- ετωσαν	- τω	- τωσαν
	- οντων		- ντων

λυε - dezleagă λυετε²⁵ - dezlegați
 λυετω - dezlege λυετωσαν - dezlege (λυοντων)

μη γραφε ὁ βασιλευς των Ἰουδαιων
 ‘nu scrie ‘regele iudeilor’! (In 19:21)

Pentru verbul a fi, εἶμι, la prezent, diateza activă, imperativul ia forma următoare (εἶμι nu are forme de aorist):

ἴσθι - fii ἔστε - fiți
 ἔστω - fie ἔστωσαν - fie (ὄντων, ἔστων)

Imperativ prezent, diateza medie

Impv. prezent mediu (acțiune continuă):		ε + terminații	
- εσο (ου)	- εσθε	- x	- σθε
- εσθω	- εσθωσαν (εσθων)	- σθω	- σθωσαν
			- σθων

λυου - dezleagă-te λυεσθε - dezlegați-vă
 λυεσθω - dezleagă-se λυεσθωσαν - dezleagă-se
 (λυεσθων)

²⁵ Se poate observa că, abstracție făcând de accent, pers. 2 plural este la fel în cazul modului infinitiv sau imperativ. Distincția se face în context.

Imperativ prezent, diateza pasivă

Prezentul la diateza pasivă folosește aceleași terminații ca cel mediu:

λουου	- fii dezlegat	λυεσθε	- fiți dezlegați
λυεσθω	- fie dezlegat	λυεσθωσαν	- fie dezlegați

Exemplu:

Λοιπον, ἀδελφοι, χαιρετε, καταρτιζεσθε, παρακαλεισθε, το αυτο φρονειτε, ειρηνευετε, και ο θεος της αγαπης και ειρηνης εσται μεθ' υμων. Ασπασασθε αλληλους εν αγιω φιληματι. Ασπαζονται υμας οι αγιοι παντες. (2 Cor. 13:11)

Διο λεγει· εγειρε, ο καθευδων και αναστα εκ των νεκρων, και επιφασει σοι ο Χριστος. Βλεπετε ουν ακριβως πως περιπατειτε μη ως ασοφοι αλλ' ως σοφοι. εξαγοραζομενοι τον καιρον, οτι αι ημεραι πονηραι εισιν. Δια τουτο μη γινεσθε αφρονες, αλλα συνιετε τι το θελημα του κυριου. και μη μεθυσκεσθε οινω, εν ω εστιν ασωτια, αλλα πληρουσθε εν πνευματι. (Efes. 5:14-18)

Imperativ aorist

Prin contrast, imperativul aorist comunică o acțiune urgentă, care trebuie să se întâmple în prezentul narațiunii (momentul poruncii):

νεκρωσατε ουν τα μελη τα επι της γης. (Col. 3:5)
 omorâți [acum] mădulele voastre cele de pe pământ;
 πιστευσον επι τον κυριον Ιησουν και σωθησι συ
 (Fap. 16:31)
 crede [acum] în Domnul Isus, și vei fi mântuit tu.

Imperativ aorist, diateza activă.**Impv. aorist 1, activ (acțiune momentană): σα + terminații**

- σον	- σατε	- χ	- τε
- σατω	- σατωσαν	- τω	- τωσαν

λυσον - dezleagă λυσατε - dezlegați
 λυσατω - dezlege λυσατωσαν - dezlege (λυσαντων)

καταβατω νυν απο του σταυρου
 - să coboare acum de pe cruce! (Mt.27:42)²⁶

λυσατε και φερετε
 – dezlegați-l și aduceți-l (Mc. 11:2)

Φαρισαιε τυφλε, καθαρισον πρωτον το εντος του ποτηριου
 – fariseule orb, curăță mai întâi interiorul paharului! (Mt. 23:26)

**Impv. aorist 2, diateza activă (acțiune momentană),
 Persoana a 2a are terminații de prezent !**

- ε	- ετε	- χ	- τε
- ετω	- ετωσαν	- τω	- τωσαν

λιπε - părăsește λιπετε - părăsiți
 λιπετω - părăsească λιπετωσαν - părăsească

Pentru comparație, se poate nota că la imperativ prezent verbul λειπω are următoarele forme:

²⁶ καταβατω vine de la καταβαινω - a coborî.

λειπε - părăsește λειπετε - părăsiți
 λειπετω - părăsească λειπετωσαν - părăsească

Imperativ aorist, diateza medie

Impv. aorist 1, d. medie (acțiune momentană): σα + terminații			
- σαι	- σασθε	- αι	- σθε
- σασθω - σασθωσαν (σασθων)		- σθω	- σθωσαν
			- σθων

λυσαι - dezleagă-te λυσασθε - dezlegați-vă
 λυσασθω - dezleagă-se λυσασθωσαν - dezleagă-se
 (λυσασθων)

Aoristul 2 folosește terminațiile prezentului mediu:

λιπου - părăsește-te λιπεσθε - părăsiți-vă
 λιπεσθω - părăsească-se λιπεσθωσαν - părăsească-se

Impv. aorist 1 pasiv (acțiune momentană) :			
θη + terminații			
- θητι	- θητε	- χ	- τε
- θητω - θητωσαν (θηντων)		- τω	- τωσαν

λυθητι - fii dezlegat λυθητε - fiți dezlegați
 λυθητω - fie dezlegat λυθητωσαν - fie dezlegați
 (λυθεντων)

Exemplu:

σταυρωθητω - să fie crucificat! (Mt. 27:23), σταυρω - a crucifica.

Εἰ ἔχετε πιστιν ὡς κοκκον σιναπεως, ἐλεγετε ἂν τη συκαμινω

ταυτη ἐκριζωθητι και φυτευθητι ἐν τη θαλασση · και ὑπηκουσεν ἂν ὑμιν. (Luca 17:5b-6)

Dacă aveți credință cât un bob de muștar, spuneți sicomorului acestuia „fii dezlădăcinat și fii plantat în mare!” și vă va asculta!

În cazul aoristului 2, ne putem folosi de paradigma lui λαμβανω:

Diateza activă Diateza medie / pasivă

λαβε

λαβου

λαβετω

λαβεςθω

λαβετε

λαβεςθε

λαβετωσαν

λαβεςθωσαν

Exemple:

ἀναθεμα ἔστω ...
să fie anatema!

(Gal. 1:8)

ἔστω δε ὁ λογος ὑμων ναι ναι, οὐ οὐ
cuvântul vostru să fie da, da; nu, nu.

(Mt. 5:37)

Imperativul perfect

Este de format cu ajutorul participiului perfect.²⁷ La diateza activă are formă perifrastică, folosind participiul perfect activ al verbului de conjugat și imperativul prezent verbului a fi, εἶμι. La diatezele medie / pasivă se folosește rădăcina participiului perfect activ, fără particula caracteristică κ, și terminațiile imperativului la diateza medie / pasivă.

²⁷ Imperativul la timpul perfect apare de patru ori în Noul Testament: πεφίμωσο din φιμωω în Marcu 4:39, ἔρρωσθε din ῥωννυμι în Faptele Apostolilor 15:29 și ἴστε din οἶδα în Efeseni 5:5 și Iacov 1:19.

D. activă

Se folosesc formele perfectului activ ale verbului de conjugat, la nominativ, singular și plural, masculin, feminin și neutru:

λελυκως	λελυκυια	λελυκος
λελυκοτες	λελυκυιαι	λελυκοτα

Se obține, astfel:

λελυκως ἴσθι	- să fi dezlegat, tu
λελυκως ἔστω	- să fi dezlegat, el
λελυκοτες ἔστε	- să fi dezlegat, voi
λελυκοτες ἔστων	- să fi dezlegat, ei
λελυκοτες ὄντων	- să fi dezlegat, ei

D. activă

Se formează plecând de la rădăcina participiului perfect, fără – κ, la care se adaugă terminațiile medii ale imperativului:

λελυσο	- să te fi dezlegat, să fi fost dezlegat
λελυσθω	- să se fi dezlegat, să fi fost dezlegat
λελυσθε	- să vă fi dezlegat, să fi fost dezlegați
λελυσθων-	- să se fi dezlegat, să fi fost dezlegați

17.2. Utilizările imperativului.

1) imperativul cu sens de îndemn, ca o poruncă pozitivă.

ἀγαπατε τους ἐχθρους ὑμων... (Mt.5:44)

iubiți pe dușmanii voștri...

2) imperativul cu sens de interdicție, ca poruncă negativă.

οἱ ἄνδρες, ἀγαπατε τας γυναικας και μη πικραινεσθε προς αυτας.

soților, iubiți-vă nevestele, și nu țineți necaz pe ele. (Col.3:19).

3) imperativul cu sens de cerere.

προσθεσ ἡμιν πιστιν (Lc. 17:5)

mărește-ne credința.

4) imperativul cu sens de permisiune (persoana a treia).

ἐλθετω ἡ βασιλεια σου: (Mt.6:10)

ie împărăția Ta;

τεκνια, μηδεις πλανατω υμας: (1 Ioan 3:7)

copilașilor, nimeni să nu vă înșele.

Tabel recapitulativ cu conjugarea verbului λω la imperativ

	Prezent	1 Aorist	Traducerea
D. Activă			
2 Sg	λυε	λυσου	Dezleagă!
3 Sg	λυετω	λυσατω	Să dezlege!
2 Pl	λυετε	λυσατε	Dezlegați!
3 Pl	λυετωσαν	λυσατωσαγ	Să dezlege!
D. Medie			
2 Sg	λυου	λυσαι	Dezleagă-te!
3 Sg	λυεσθω	λυσασθω	Să se dezlege!
2 Pl	λυεσθε	λυσασθε	Dezlegați-vă!
3 Pl	λυεσθωσαγ	λυσασθωσαγ	Să se dezlege!
D. Pasivă			
2 Sg	λυου	λυθητι	Fii dezlegat!
3 Sg	λυεσθω	λυθητω	Să fie dezlegat!
2 Pl	λυεσθε	λυθητε	Fiți dezlegați!
3 Pl	λυεσθωσαγ	λυθητωσαγ	Să fie dezlegați!

17.3. Exerciții:

1. Traduceți următoarele propoziții, analizați verbele și discutați semnificația imperativului:

μεινατε ἐν ἐμοι, κἀγω ἐν ὑμιν (Ioan 15:4)

μνημονευετε του λογου οὐ ἐγω εἶπον ὑμιν... (Ioan 15:20).

ἐφη αὐτῷ ὁ κυριος αὐτου, εὐ δουλε αγαθε και πιστε, ἐπι ὀλιγα ἢς πιστος, ἐπι πολλων σε κατασθεσω: εἰσελθη εἰς την χαραν του κυριου σου. (Mt. 25:21).

οἱ ἄνδρες, ἀγαπατε τας γυναικας καθως και ὁ Χριστος ἠγαπησεν την ἐκκλησιαν και ἑαυτον παρεδωκεν ὑπερ αὐτης (Ef. 5:25).

κηρυξον τον λογον, ἐπιστηθι εὐκαιρωσ - ἀκαιρωσ, ἐλεγξον, ἐπιτιμησον, παρακαλεσον, εν παση μακροτυμια και διδαχη. (2 Tim. 4:2).

γρηγορειτε, στηκετε ἐν τη πιστει, ἀνδριζεσθε, κραταιουσθε. παντα ὑμων ἐν ἀγαπη γινεσθω (1 Cor. 16:13-14).

μη οὖν τις ὑμας κρινετω ἐν βρωσει και ἐν ποσει ἢ ἐν μερει ἢ νεομηνιας ἢ σαββατων (Col. 2 :16).

2. Analizați imperativele din Matei 6:9-13 (rugăciunea domnească Tatăl Nostru).

⁹ οὕτως οὖν προσευχεσθε ὑμεῖς:

Πατερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς:

ἁγιασθητω το ὄνομα σου:
¹⁰ ἔλθετω ἡ βασιλεια σου:
 γενηθητω το θελημα σου,
 ὡς ἐν οὐρανων και ἐπι γης:
¹¹ τον ἄρτον ἡμων τον ἐπιουσιον δος ἡμιν σημερον:
¹² και ἀφες ἡμιν τα ὀφειληματα ἡμων,
 ὡς και ἡμεις ἀφηκαμεν τοις ὀφειλεταις ἡμων:
¹³ και μη εἰσενεγκης ἡμας εἰς πειρασμον,
 ἀλλα ῥυσαι ἡμας ἀπο του πονηρου.

3. Analizați următoarele verbe:

1. ἔρχεσθε
2. ἀκολουθεῖ
3. ἔρχου
4. ἴδε
5. ποιησατε
6. φερετε
7. ἀρατε
8. ποισειτε
9. λυσατε
10. δος
11. ὑπαγε

12. φωνησου

13. ελθε

14. μη πιστευε

15. ιδετε

16. μη φαγε

17. θεασασθε

18. πορευου

19. μη περιπατει

20. ου μη αμαρτανε

18. MODUL OPTATIV (MODUL DORINȚEI)

Modul optativ exprimă o acțiune dorită, contemplată ca posibilă. Optativul folosește mai multe timpuri: timpul prezent, viitor, aorist și perfect. În NT optativul apare rar (cca. 67 ori, spre deosebire, de exemplu, de *Septuaginta* unde apare de 559 de ori), și doar la aorist și prezent, de exemplu, în expresia apostolului Pavel: μη γενοιτο, ‘de nu s-ar întâmpla!’, tradusă cu ‘nicidecum!’ ‘imposibil!’ sau cu ‘departe de mine gândul acesta!’, etc.

18.1. Paradigmele temporale ale optativului

La optativul prezent și viitor, verbele folosesc scheme asemănătoare. Sunetele specifice ale optativului sunt diftongii intermediari οι - la prezent, viitor, și perfect (κ + οι), și diftongul αι - la aorist. Dintr-un alt punct de vedere, caracteristică optativului este prezența vocalei ι, iota, atașată la vocala de legătură dintre rădăcină și terminațiile propriu-zise ale timpurilor (ο, ε, α).

Optativ prezent: rădăcină prezent + οι + terminații
Optativ viitor: rădăcină prezent + σ + οι + terminații

Optativul prezent

D. activă – *timpul prezent*

λυοιμι - aș dezlega
 λυοις - ai dezlega
 λυοι - ar dezlega

λυοιμεν - am dezlega
 λυοιτε - ați dezlega
 λυοιεν - ar dezlega

Optativul viitor

D. activă – *timpul viitor* – se obține prin adăugarea unui σ:

λυσοιμι	- aș dezlega	λυσοιμεν	- am dezlega
λυσοις	- ai dezlega	λυσοιτε	- ați dezlega
λυσοι	- ar dezlega	λυσοιεν	- ar dezlega

Se poate observa, la optativ prezent și viitor, reminiscența terminațiilor vechi, înrudite cu cele ale conjugării în - μι: - μι, - ς, - χ. La diateza medie (*mi-aș dezlega*, sau *m-aș dezlega*) și pasivă (*aș fi dezlegat*), are formă similară imperfectului:

D. medie / pasivă

diftong de legătură - οι

λυοιμην	λυοιμεθα
λυοιοι	λυοισθε
λυοιτο	λυοιντο

Optativul aorist

La aoristul 1, optativ, de exemplu, aoristul verbului λυω se observă trei forme, conform celor trei diateze **σ plus diftongul οι**

Aor. 1, tematic	+	σ	+	terminații principale în ι*	(d. activă)
rădăcină	+	σ	+	terminații secundare în ι*	(d. medie)
Aor. atematic	+	θε	+	terminații principale în ιη*	(d. pasivă)

D. activă

λυσαιμι	- aș fi dezlegat	λυσαιμεν	- am fi dezlegat
λυσαις	- ai fi dezlegat	λυσαιτε	- ați fi dezlegat
λυσαι	- ar fi dezlegat	λυσαιεν	- ar fi dezlegat
(λυσειε)		(λυσειαν)	

D. medie

λυσαιμην	- m-aș fi dezlegat	λυσαιμεθα-	ne-am fi dezlegat
λυσαιο	- te-ai fi dezlegat	λυσαισθε	- v-ați fi dezlegat
λυσαιτο	- s-ar fi dezlegat	λυσαιντο	- s-ar fi dezlegat

D. pasivă

λυθειην	- aș fi fost dezlegat	λυθειημεν	- am fi fost dezlegați
λυθειης	- ai fi fost dezlegat	λυθειητε	- ați fi fost dezlegați
λυθειη	- ar fi fost dezlegat	λυθειησαν	- ar fi fost dezlegați

Pentru verbele de tip aorist 2 putem folosi paradigma lui λαμβανω, cu rădăcina aoristă, λαβ:

Diateza activă

λαβοιμι
λαβοις
λαβοι

λαβοιμεν
λαβοιτε
λαβοιεν

Diateza medie / pasivă

λαβοιμην
λαβοιο
λαβοιτο

λαβοιμεθα
λαβοισθε
λαβοιντο

Optativul perfect

Pentru *timpul perfect*, diateza activă, optativul folosește dublarea consoanei inițiale, consoana marcă a perfectului - κ, și terminațiile prezentului (cf. paradigma λυω):

λελυκοιμι
λελυκοις
λελυκοι

λελυκοιμεν
λελυκοισθε
λελυκοιεν

Optativul prezent	εἶην - aş fi	εἶημεν - am fi
al lui εἶμι	εἶης - ai fi	εἶητε - ați fi
	εἶη - ar fi	εἶησαν - ar fi

Marca optativului este dată de prezența terminațiilor în ι și ιη. Iota, ι - apare la verbele care urmează paradigma lui λυω (adică, verbe care utilizează vocale de legătură ο, ε), iar grupul iota - eta, ιη - la celelalte verbe. Ca și subjonctivul și imperativul, nici optativul nu utilizează augmentul ἔ la aorist.

18.2. Utilizările optativului

1) optativul cu sens volitiv în rugăciuni, cereri oficiale sau dorințe.

ὁ δε κυριος κατευθυναι ὑμων τας καρδιας εἰς την ἀγαπην
de v-ar îndrepta Domnul inimile spre dragostea, etc... (2 Tes.3:5)

εἶπεν δε Μαριαμ: ἰδου ἡ δουλη κυριου: γενοιτο μοι κατα το
ῤημα σου. (Luca 1:38).

Maria a zis: iată, roaba domnului! Facă-mi-se după cuvântul tău!

2) optativul cu sens potențial, în comunicarea unor posibilități imaginare (cu ἂν).

το τι ἂν θελοι καλεισθαι αὐτο. (Lc. 1:62)
cum ar dori ca el să fie numit.

3) optativul cu sens deliberativ, în întrebări indirecte.

διελογιζετο ποταπος ειη ο ασπασμος ουτος. (Lc. 1:29)
se întreba ce fel de salut ar fi acesta.

4) optativul cu sens condițional, conform tipului 4 de construcții condiționale (cf. lecția despre subjonctiv). Ori protasis-ul ori apodosis-ul vor fi la modul optativ, dar nu amândouă în același timp.

κρειπτον γαρ αγαθοποιουντας ει θελοι το θελημα του Θεου,
πασχειν η κακοποιουντας.

mai bine, deci, să suferiți ca făcători de bine, dacă așa ar rea voia lui Dumnezeu, decât ca făcători de rău! (1 Pt.3:17)

αλλ' ει και πασχοιτε δια δικαιοσυνην, μακαριοι (1 Pt. 3:14).
dar dacă ați suferi pentru neprihănire, fericiți [ați fi, ori să fiți]!

19. MODUL INFINITIV (ACȚIUNEA CA REFERINȚĂ)

Infinitivul este modul denumirii unei acțiuni, al menționării ei ca scop sau consecință, ca obiect al acțiunii principale din comunicare. Un verb la infinitiv are și caracteristici de substantiv, declinându-se după gen, număr, și persoană.

19.1. Paradigmele temporale ale infinitivului

Timpurile prezent și aorist ale modului infinitiv nu se deosebesc prin informație temporală ci prin aspectul sau calitatea acțiunii: în general, prezentul comunică ideea unei acțiuni continue, pe când aoristul o acțiune punctiformă, momentană. Infinitivul posedă mai multe timpuri (prezent, aorist, perfect) dar apare doar sub formă de persoană a 3a, singular (și poate fi, uneori, confundat cu forme verbale de persoana a 3a, singular, la prezent sau la aorist, diateza activă și pasivă). Ca exemple, se vor studia infinitivele verbelor λυω și εἶμι:

Infinitiv prezent

Prezent (acțiune continuă)

D. activă - λυειν - a dezlega **term: - ειν**

D. medie - λυεσθαι - a se dezlega

D. pasivă - λυεσθαι - a fi dezlegat

D. activă - εἶναι - a fi **term: - ναι, - σθαι**

Exemple:

παρεκαλεσα σε προσμειναι ἐν Ἐφεσῶ πορευομενος εἰς Μακεδονιαν, ἵνα παραγγειλης τισιν μη ἑτεροδιδασκαλειν μηδε προσεχειν μυθοις και γενεαλογιαις ἀπεραντοις.

Te-am rugat să rămâi în Efes, când am plecat în Macedonia, ca să

poruncești unora să nu dea învățături străine nici să nu se țină de mituri și genealogii fără sfârșit. (1 Tim. 1:3-4)

Παρακαλω οὖν πρωτον παντων ποιεισθαι δεησεις
Te îndemn acum, înainte de toate, să faci cereri... (1 Tim 2:1)

Infinitiv aorist

Aorist 1 (acțiune instantanee)

D. activă - λυσαι - a dezlega

D. medie - λυσασθαι - a se dezlega

D. pasivă - λυθηναι - a fi dezlegat **term: - σαι, - σθαι**

Exemple:

Χριστος Ἰησους ἦλθεν εἰς τον κοσμον ἁμαρτωλους σωσαι.
Hristos Isus a venit în lume ca să mântuie pe păcătoși. (1 Tim. 1:15)

θεου, ὃς παντας ἀνθρωπους θελει σωθηναι
Dumnezeu, care dorește ca toți oamenii să fie mântuiți, (1 Tim. 2.4)

Aorist 2 (acțiune instantanee)

D. activă - λιπειν - a părăsi

D. medie - λιπεσθαι - a se părăsi

D. pasivă - λιπηναι - a fi părăsi

Infinitiv viitor

Viitor (acțiune viitoare, nedeterminată)

D. activă - λυσειν - a dezlega **term: - σειν**

D. medie - λυσεσθαι - a se dezlega

D. pasivă - λυθησεσθαι - a fi dezlegat

D. activă - ἔσεσθαι - a fi

Infinitiv perfect

Perfect (acțiune mixtă: punctiformă dar cu efecte de durată)

D. activă - λελυκεναι - a fi dezlegat

Modelul diatezei active este $\boxed{\mathbf{r + \epsilon + r\acute{a}d + \kappa\epsilon\nu\alpha\iota}}$

D. medie - λελυσθαι - a se fi dezlegat

D. pasivă - λελυσθαι - a fi fost dezlegat

Modelul diatezei medii / pasive este $\boxed{\mathbf{r + \epsilon + r\acute{a}d + \sigma\theta\alpha\iota}}$

Tabel recapitulativ: terminațiile infinitivului

	Prezent	I Aorist	II Aorist	Perfect
Activ	ειγ	σαι	ειγ	ναι
Mediu	εσθαι	σασθαι	εσθαι	σθαι
Pasiv	εσθαι	θηναι	ηναι	σθαι

19.2. Utilizările infinitivului

Utilizarea infinitivului pune în evidență cele două valori ale sale, valoarea substantivală și cea verbală:

1) *Infinitivul cu rol substantival* (cu articol)

Când este folosit ca substantiv articulat infinitivul poate avea rol sintactic de subiect, de complement direct, sau poate apare în poziție:

(1) ca subiect al unui verb personal
 το γαρ θελειν παρακειται μοι, το δε κατεργαζεσθαι το
 καλον ου̅ (Rom. 7:18)
 căci reea [voința de bine] o am, dar facerea binelui – nu!

(2) sub forma unui complement direct
 και̅ εξητουν̅ αυ̅τον κρατησαι. (Mc.12:12)
 și ei căutau a-L prinde.

(3) în apozitie
 τουτο γαρ̅ ε̅στιν θελημα του θεου, ο̅ αγιασμος̅ υ̅μων,
 απεχεσθαι̅ υ̅μας̅ απο̅ της̅ πορνειας̅ (1 Tes.4:3)
 căci aceasta este voia lui Dumnezeu, sfințirea voastră, ferirea
 voastră de destrăbălare (curie).

2) *Infinitivul cu rol verbal*

Când infinitivul apare în propoziții și are un rol verbal, el determină, ca și în cazurile anterioare, un verb principal și definește o subordonată de mod (de scop, de cauză, temporală):

(1) infinitivul ca scop al acțiunii unui verb personal.
 και̅ η̅λθομεν̅ προσκυνησαι̅ αυ̅τω̅ (Mt.2:2)
 și am venit [spre] a ne închina Lui.

(2) pentru a indica rezultatul acțiunii.
 ευ̅δοωθησομαι̅...̅ ε̅λθειν̅ προς̅ υ̅μας̅. (Rom.1:10)
 să-mi fie dată favoarea... de a veni la voi.

(3) pentru a indica o cauză a acțiunii.
 ε̅ξαντειλεν̅ δια̅ το̅ μη̅ ε̅χειν̅ βαθος̅ γης̅ (Mt.13: 5)
 a răsărit din pricină că nu avea [de a nu avea] pământ adânc.

(4) în expresii temporale.

-1. infinitiv cu *πριν* pentru a indica anterioritatea.

ὁ ἥλιος μεταστραθησεται εἰς σκοτος... πριν ἔλθειν ἡμεραν κυριου. (Far.2:20)

Soarele se va preface în întuneric... înainte de a veni ziua Domnului.

-2. infinitiv utilizat cu ἐν τῷ pentru a indica simultaneitate.

ἐν δε τῷ πορευεσθαι ἐγενετο αὐτον ἐγγιζειν (Far.9:3)

Dar pe când călătorea, s-a întâmplat că se apropia ...

-3. infinitiv cu μετὰ τοῦ indicând posterioritate.

οἷς και παρεστησεν ἑαυτον ζωντατα μετὰ το παθειν αὐτον
și lor li s-a înfățișat însuși, iu, după pătimirea Sa. (Far. 1:3).

3) *Infinitivul cu rol de complement sau atribut*

(1) cu substantive.

ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσιαν τεκνα θεου γενεσθαι (Ioan 1:12)

le-a dat lor dreptul copii ai lui Dumnezeu a deveni.

(2) cu adjective.

οὐ οὐκ εἶμι ἱκανος κυψας λυσαι (Mc. 1:7)

nu sunt vrednic a-I dezlega încălțăminte.

(3) cu verbe (mai ales βουλομαι, θελω, μελλω, εὐδοκεω, δοκιμαζω, πειραζω, ἀρχομαι, δυναμαι, care cer complement).

εἰ γαρ κατα σαρκα ζητε μελλετε ἀποθνησκειν. (Rom. 8:13)

căci, dacă potrivit cărnii [firii] trăiți – veți ajunge a muri.

19.3. Exerciții

1. Analizați următoarele verbe:

1. γενεσθαι
2. βαπτίζειν
3. ἐξελθειν
4. εἶναι
5. φωνησαι
6. γινωσκειν
7. ποιειν
8. γεννηθηναι
9. λαμβανειν
10. αὐξανειν
11. πειν
12. προσκυνειν
13. φαγειν
14. γεγονεναι

15. θεριζειγ
16. μειναι
17. αποθνησκειγ
18. αποθανειγ
19. αραι
20. πιστευσαι
21. πορευσθαι
22. ακουειγ
23. αγαγειγ
24. εργαζεσθαι
25. λαλειγ
26. πεποιηκεναι

20. PRONUMELE

Pronumele este partea de vorbire care ține locul unui substantiv într-o comunicare, și se acordă în gen, număr și caz cu substantivul desemnat. Ele se pot întâlni într-un număr variat de tipuri, cum ar fi pronumele personale, demonstrative, interogative, posesive, etc.

20.1. Pronumele personale

Pronumele personale țin locul unor persoane. La persoana a 1a și a 2a, singular, $\acute{\epsilon}\gamma\omega$ (eu) și $\sigma\upsilon$ (tu), și, respectiv, plural, $\acute{\eta}\mu\epsilon\iota\varsigma$ și $\acute{\upsilon}\mu\epsilon\iota\varsigma$ (noi, voi) ele se declină conform declinării a 3a, în timp ce la persoana a 3a ($\alpha\acute{\upsilon}\tau\omicron\varsigma$, $\alpha\acute{\upsilon}\tau\eta$, $\alpha\acute{\upsilon}\tau\omicron$) urmează regulile declinării a 1a și a 2a (paradigma 2-1 η -2). Pentru persoana 1a și a 2a avem:

Nom.	$\acute{\epsilon}\gamma\omega$	- eu	$\sigma\upsilon$	- tu
Ac.	$\acute{\epsilon}\mu\epsilon$, $\mu\epsilon$	- pe mine, mă	$\sigma\epsilon$	- pe tine
Gen.	$\acute{\epsilon}\mu\omicron\upsilon$, $\mu\omicron\upsilon$	- al meu	$\sigma\omicron\upsilon$	- al tău
Dat	$\acute{\epsilon}\mu\omicron\iota$, $\mu\omicron\iota$	- mie	$\sigma\omicron\iota$	- ție

Nom.	$\acute{\eta}\mu\epsilon\iota\varsigma$	- noi	$\acute{\upsilon}\mu\epsilon\iota\varsigma$	- voi
Ac.	$\acute{\eta}\mu\alpha\varsigma$	- pe noi, ne	$\acute{\upsilon}\mu\alpha\varsigma$	- pe voi, vă
Gen.	$\acute{\eta}\mu\omicron\nu$	- al nostru	$\acute{\upsilon}\mu\omicron\nu$	- al vostru
Dat.	$\acute{\eta}\mu\iota\nu$	- nouă	$\acute{\upsilon}\mu\iota\nu$	- vouă

Formele scurte $\mu\epsilon$, $\mu\omicron\upsilon$, $\mu\omicron\iota$, și respectiv, $\sigma\epsilon$, $\sigma\omicron\upsilon$, $\sigma\omicron\iota$ pot fi pronunțate legat, împreună cu verbul determinat, și în acest caz își pierd accentul propriu. Pentru persoana a treia, pronumele personal $\alpha\acute{\upsilon}\tau\omicron\varsigma$, $\alpha\acute{\upsilon}\tau\eta$, $\alpha\acute{\upsilon}\tau\omicron$ (el, ea, el – n) se declină după cum urmează:

Nom.	$\alpha\acute{\upsilon}\tau\omicron\varsigma$	$\alpha\acute{\upsilon}\tau\eta$	$\alpha\acute{\upsilon}\tau\omicron$
Ac.	$\alpha\acute{\upsilon}\tau\omicron\nu$	$\alpha\acute{\upsilon}\tau\eta\nu$	$\alpha\acute{\upsilon}\tau\omicron$
Gen.	$\alpha\acute{\upsilon}\tau\omicron\upsilon$	$\alpha\acute{\upsilon}\tau\eta\varsigma$	$\alpha\acute{\upsilon}\tau\omicron\upsilon$

Dat.	αὐτῶ	αὐτῆ	αὐτῶ
Nom.	αὐτοὶ	αὐταὶ	αὐτὰ
Ac.	αὐτοὺς	αὐτάς	αὐτὰ
Gen.	αὐτῶν	αὐτῶν	αὐτῶν
Dat.	αὐτοῖς	αὐταῖς	αὐτοῖς

Pronumele personal de persoana a 3a poate avea înțeles reflexiv sau demonstrativ, de întărire a identității subiectului:

αὐτός ἐγὼ λέγω - eu însumi vorbesc;
 αὐτοῦ τοῦ ἀποστολοῦ - a apostolului însuși;
 ὁ ἀδελφός ὁ αὐτός - același frate.

Poziția adjectivului pronominal decide traducerea:

ὁ αὐτός ἄνθρωπος - același om,
 ὁ ἄνθρωπος αὐτός - omul însuși.

20.2. Pronumele demonstrative

Există două tipuri de pronume demonstrative: de apropiere - οὗτος, αὕτη, τουτο - și de depărtare - ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο. Deseori au sens de pronume personal (el, ea), sau apar ca adjective demonstrative.

ὁ λογὸς οὗτος = acest cuvânt (cuvântul acesta)
 sau οὗτος ὁ λογὸς = acest cuvânt (cuvântul acesta)

ἐκεῖνη ἡ ἡμέρα = acea zi (ziua aceea).
 sau ἡ ἡμέρα ἐκεῖνη = acea zi (ziua aceea).

Când sunt folosite fără substantiv (singure), vor avea sensul, conform genului gramatical, οὗτος = acesta; αὕτη = aceasta; τουτο = acesta. Declinarea lor se poate observa în tabelul de jos (paradigma 2, 1-η, 2):

Nom.	οὗτος	αὕτη	τουτο
Ac.	τουτον	ταυτην	τουτο
Gen.	τουτου	ταυτης	τουτου
Dat.	τουτω	ταυτη	τουτω

Nom.	οὔτοι	αὐται	ταυτα
Ac.	τουτους	ταυτας	ταυτα
Gen.	τουτων	τουτων	τουτων
Dat.	τουτοις	ταυταις	τουτοις

Nom.	ἐκεινος	ἐκεινη	ἐκεινο
Ac.	ἐκεινον	ἐκεινην	ἐκεινο
Gen.	ἐκεινου	ἐκεινης	ἐκεινου
Dat.	ἐκεινω	ἐκεινη	ἐκεινω

Nom.	ἐκεινοι	ἐκειναι	ἐκεινα
Ac.	ἐκεινους	ἐκεινας	ἐκεινα
Gen.	ἐκεινων	ἐκεινων	ἐκεινων
Dat.	ἐκεινοις	ἐκειναις	ἐκεινοις

Alături de αὗτος, -η,-ο, ἐκεινος, -η, -ο, se traduce adesea în NT ca pronume personal, ‘el’, ‘ea’. În anumite situații, acest sens are o importanță teologică deosebită, de exemplu, în cazul înțelegerii naturii personale a Duhului Sfânt, în Ioan 14:26. În acest pasaj ἐκεινος aduce sublinierea că Duhul Sfânt (το πνευμα το ἅγιον, neutru), care este numit apărătorul și încurajatorul nostru (ὁ παρακλητος, masculin) nu este înțeles de Isus ca o forță neutră ci ca o persoană (ἐκεινος, el: masculin), anume a treia persoană din Sfânta Treime, Cel Care va veni să îi învețe pe ucenici:

ὁ δε παρακλητος, το πνευμα το ἅγιον ὁ πεμψει ὁ πατηρ ἐν τῷ ὀνοματι μου ἐκεινος ὑμας διδαξει παντα και ὑπομνησει ὑμας παντα ἃ εἶπον ὑμιν ἐγω

iar Mângâietorul, Duhul cel Sfânt pe care îl va trimite Tatăl în numele Meu, El (Acela) vă va învăța toate și vă va aduce aminte toate câte vi le-am spus Eu. (In. 14:26).

20.3. Pronumele relativ

Pronumele relativ - ὅς, ἣ, ὅ (care, ce) are forme distincte pentru cele trei genuri. Ele nu trebuie confundate cu articolul hotărât de care se deosebește prin faptul că primește accent, dar și prin faptul că există o anumită inversiune: - ὅς - pentru masculin (articol hotărât ὁ), ἣ - pentru feminin (articol hotărât, ἡ), și ὅ - pentru neutru (articol hotărât, το).

Nom.	ὅς	ἣ	ὅ	οἱ	αἱ	ἃ
Ac.	ὄν	ἣν	ὄ	οὓς	ἄς	ἄ
Gen.	οὗ	ἣς	οὗ	ῶν	ῶν	ῶν
Dat.	ᾧ	ἣ	ᾧ	οἷς	αἷς	οἷς

Atunci când determinantul pronumelui relativ nu este prezent, pronumele relativ trebuie tradus cu echivalentul genului: ὅς = el, cel care; ἣ = ea, cea care; ὅ = el (neutru), cel care; οἱ = ei, cei care; αἱ = ele, cele care; ἃ = ei / ele (neutru) cele care.

Cu flexibilitatea sa, pronumele relativ conferă multă exactitate comunicării. Un exemplu este Mt. 1:16, unde ἐξ ἣς, ‘din care, este la genul feminin, indicând-o pe Maria ca singur părinte pământesc al lui Isus (informație care se pierde în românește).

20.4. Pronumele interogativ și pronumele nehotărât

În limba greacă pronumele nehotărâte sunt *τις, τι* (*cine, ce*; sau *cineva, ceva*). Cele două tipuri de pronume, interogativ și nehotărât, se deosebesc prin accent: pronumele interogative au accent ascuțit (*τις, τις, etc.*), iar cele nehotărâte, nu au accent (*τις, τι, etc.*).

	M.\F.	N.
Nom	τις	τι
Ac.	τινα	τι
Gen.	τινος	τινος
Dat.	τινι	τινι
Nom.	τινες	τινα
Ac.	τινας	τινα
Gen.	τινων	τινων
Dat.	τισι(v)	τισι(v)

Exemple:

και υστερησαντος οινου λεγει η μητηρ του Ιησου προς αυτον οινον ουκ εχουσιν. και λεγει αυτη ο Ιησους: τις εμοι και σοι, γυναι ουπω ηκει η ωρα μου. (Ioan 2:3-4)

Și, terminându-se vinul, zice mama lui Isus către El: Nu mai au vin. Și îi zice Isus: Ce [ne este?] mie și ție, femeie? Nu a venit ceasul meu...

και τινες των Φαρισαιων απο του οχλου ειπαν προς αυτον, Διδασκαλε, επιτιμησον τοις μαθηταις σου. (Luca 19:39)

Și unii dintre fariseii din mulțime i-au zis, Învățătorule, ceartă-ți ucenicii.

βλεπετε μη τις υμας εσται ο συλαγωγων δια της φιλοσοφιας και κενης απατης κατα την παραδοσιν των ανθρωπων, κατα τα στοιχεια του κοσμου και ου κατα Χριστον. (Coloseni 2:8)

Vedeți ca nici unul dintre voi să nu fie înșelat prin filosofii și vorbe goale după tradiția oamenilor, după principiile lumii și nu după Hristos.

τη γαρ χαριτι ἐστε σεσωσμενοι δια πιστεως. και τουτο οὐκ ἐξ ὑμων, θεου το δωρον, οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μη τις καυχησηται.

Căci prin har sunteți mântuiți, prin credință, și aceasta nu [este] de la voi - [ci] darul lui Dumnezeu, nu prin fapte, ca să nu se laude cineva. (Efeseni 2:8-9)

εἰ τις οὖν παρακλησις ἐν Χριστῷ, εἰ τι παραμυθιον ἀγαπης, εἰ τις κοινωνια πνευματος, εἰ τις σπλαγχνα και οἰκτιρμοι, πληρωσατε μου την χαραν ἵνα το αὐτο φρονητε, την αυτην ἀγαπην ἔχοντες, συμψυχοι, το ἐν φρονουντες. (Filipeni 2:1-2)

Acum, dacă [aveți] vreo mângâiere în Hristos, dacă [aveți] vreo încurajare a dragostei, dacă [aveți] vreo părtașie a Duhului, dacă [aveți] vreo înduioșare sau milă, [faceți-mi] deplină bucuria așa ca să vă gândiți la același lucru, având aceeași dragoste, într-un suflet, cugetând ca unul.

Limba greacă folosește și forme compuse ale pronumelor relative și demonstrative, cum ar fi:

pronumele relative nedefinite - ὅστις, ἥτις, ὅτι (oricine, oricare).

pronumele corelative cantitative - ὅσος, ὅση, ὅσον (cât de mult, -ă).

pronumele relative calitative - ὅποιος, ὅποια, ὅποιον (niște).

Alte pronume interogative, compuse, sunt:

pronumele int. cantitativ - πηλικος, πηλικη, πηλικον = cât de mare

pronumele int. cantitativ - ποσος, ποση, ποσον = cât, câți; câtă, câte

pronumele int. calitativ - ποταπος, ποταπη, ποταπον = ce fel de

(cf. ποιος)

pronumele int. calitativ - ποιος, ποια, ποιον = ce fel de

Exemple:

ἴδετε ποταπὴν ἀγαπὴν δέδωκεν ἡμῖν ὁ πατήρ, ἵνα τέκνα θεοῦ κληθώμεν, καὶ ἔσμεν. διὰ τοῦτο ὁ κόσμος οὐ γινώσκει ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἔγνω αὐτόν. (1 Ioan 3:1)

Vedeți ce mare dragoste ne-a dat nouă tatăl, ca să ne numim copiii ai lui Dumnezeu – și suntem. Și de aceea lumea nu ne cunoaște: pentru că nu l-a cunoscut [nici] pe El.

Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ λέγει αὐτῷ εἰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ: διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ λιθοὶ καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί. (Marcu 13:1)

Și, ieșind El din Templu, îi spune unul din ucenicii lui: învățătorule, uite ce mai pietre și ce mai clădiri!

În ce privește pronumele nehotărât, el se traduce cu ‘un / o’, ‘cineva’, ‘un anume’, ‘o anume’, etc., de exemplu:

τοῦτο λέγει τις - cineva zice așa (aceasta)

ἄνθρωπος τις τοῦτο λέγει – un anume om zice așa (aceasta)

20.5. Pronumele de reciprocitate.

Pronumele reciproc ἀλλήλων reprezintă o dublare a lui ἄλλος (altul) și înseamnă ‘unul altuia’, ‘unul pe altul’, și are trei forme în NT:

Nom. -----

Ac. - ἀλλήλους

Gen. - ἀλλήλων

Dat. - ἀλλήλοις (m) / ἀλλήλαις (f).

Exemple:

και ἐφοβηθησαν φοβον μεγαν και ἔλεγον προς αλληλους τις ἄρα οὗτος ἔστιν ὅτι και ὁ ἄνεμος και ἡ θαλασσα ὑπακουει αὐτῷ;

și au fost cuprinși [înspăimântați] de o mare frică și au zis unii către alții, cine este acesta, pe care și vântul și marea Îl ascultă? (Mc. 4:41)

ὑποτασσομενοι ἀλληλοις ἐν φοβῳ Χριστου

Supunându-vă unii altora în frica lui Hristos (Ef. 5:21)

20.6. Pronumele reflexiv

Pronumele reflexiv arată că subiectul acționează asupra sa însuși (ceea ce este posibil doar în cazurile acuzativ, genitiv, dativ).

Pers. 1a: ἑμαυτον, ἑμαυτην (însuși, însămi),
ἑαυτους, ἑαυτας (însine, însene)

	M.	F.	M.	F.
Ac.	ἑμαυτον	ἑμαυτην	ἑαυτους	ἑαυτας
Gen.	ἑμαυτου	ἑμαυτης	ἑαυτων	ἑαυτων
Dat.	ἑμαυτῳ	ἑμαυτη	ἑαυτοις	ἑαυταις

Pers. 2a: σεαυτον, σεαυτην (tu însuși, însăți; voi însivă, însevă)

Ac.	σεαυτον	σεαυτην	ἑαυτους	ἑαυτας
Gen.	σεαυτου	σεαυτης	ἑαυτων	ἑαυτων
Dat.	σεαυτῳ	σεαυτη	ἑαυτοις	ἑαυταις

Pers. 3a: ἑαυτον, ἑαυτην (ἴnsuḡi, ἴnsāḡi; ἴnḡiḡi, ἴnseḡi)

Ac.	ἑαυτον	ἑαυτην	ἑαυτους	ἑαυτας
Gen.	ἑαυτου	ἑαυτης	ἑαυτων	ἑαυτων
Dat.	ἑαυτω	ἑαυτη	ἑαυτοις	ἑαυταις

Uneori, acest pronume poate apare în formă contrasă, αὐτου, αὐτης, pentru ἑαυτου, ἑαυτης, ceea ce duce, uneori, la confundarea sa cu pronumele personal.

ὁ ἄνθρωπος αὐτος λεγει τουτο - omul ἴnsuḡi zice aceasta.

ὁ ανθρωπος βαλλει αὐτον εἰς την θαλασσαν - omul se aruncă [el] ἴnsuḡi în mare.

Alteori, pronumele ἑαυτον poate fi folosit cu sens reciproc, ca în exemplu: λεγοντες προς ἑαυτους - vorbeau între ei (unii către alḡii), (Cf. Mc. 10:26; 16:3).

20.7. Pronumele posesiv

Pronumele posesive se acordă cu substantivele determinate în gen, număr și caz ca și când ar fi adjective. Uneori se cheamă adjective posesive.

Pers. 1a	ἔμος	ἔμη	ἔμον
Pers. 2a	σος	ση	σον
Pers. 3a	ἴδιος	ἴδια	ἴδιον

Pers. 1a	ἡμετερος	ἡμετερα	ἡμετερον
Pers. 2a	ὕμετερος	ὕμετερα	ὕμετερον
Pers. 3a	ἴδιοι	ἴδια	ἴδια

20.8. Pronumele corelativ demonstrativ

Pronumele corelativ demonstrativ are formele - τοιούτος, τοιαύτη, τοιούτο. Termenul are forță calitativă și se poate traduce ‘[în] acest fel, astfel’. Se declină ca ούτος, αύτη, τουτο.

20.9. Pronumele negativ

Pronumele negativ se construiește cu ajutorul adverbelor negative ού și μη, care se adaugă la numeralele ‘unu, feminin, masculin și neutru, la singular, είς, μια, έν. ούδεις, ούδεις și se obține ούδεμια, ούδεν sau μηδεις, μηδεμια, μηδεν (nimeni, nimic). Cele formate cu ού se folosesc, în general, cu modul indicativ, iar cele formate cu μη, μηδεις, etc., se folosesc cu celelalte moduri. Se declină doar la singular.

Nom.	ούδεις	ούδεμια	ούδεν
Ac.	ούδενα	ούδεμιαν	ούδεν
Gen.	ούδενος	ούδεμιας	ούδενος
Dat.	ούδενι	ούδεμια	ούδενι

Nom.	μηδεις	μηδεμια	μηδεν
Ac.	μηδενα	μηδεμιαν	μηδεν
Gen.	μηδενος	μηδεμιας	μηδενος
Dat.	μηδενι	μηδεμια	μηδενι

Nom.	είς	μια	έν
Ac.	ένα	μιαν	έν
Gen.	ένος	μιας	ένος
Dat.	ένι	μια	ένι

20.10. Exerciții

Vocabular:

ἀλαζονεια, ἡ - mândrie	ἐπιθυμία, ἡ - poftă
ξενος,-η,-ον - străin,-ă	παραγω - trec, a trece
πιστις,-εως, ἡ - credință,	σπλαγχνον, το - intestine, compasiune
ἀγιαζω - sfințesc	αἶρω - eu ridic, scot
ἀποκαλυπτω - dezvălui,	βασταζω - port, a purta
Γαλιλαια, ἡ - Galilea	δικαιοσυνη, ἡ - neprihănire, dreptate
ἐγγιζω - mă apropii	ἐνδύω - mă îmbrac
ἐπιστολη, ἡ - scrisoare	ἤδη - deja
Ἰορδανης, ὁ - Iordan	Κανα, ἡ - Cana
κἀγω, κἀγω - și eu	νιπτω - mă spăl
ὅπως - cum	παλιν - iar, mai departe
παραβολη, ἡ - parabolă,	πειθω - conving
ποθεν - de unde	πυρα, ἡ - foc
σοφια, ἡ - înțelepciune	τοτε - atunci
φαινω - luminez, strălucesc	χαρα, ἡ - bucurie
ὧδε - aici	

1. Traduceți în limba română:

- ὁ ἀποστολος αὐτος εὐαγγελιζει νεανιας και βαπτιζει αὐτους.
- ἐγω οὐ βαπτιζω τους νεκρους ἀλλα συ βαπτιζεις τους νεκρους.
- ἐκεινη ἡ ἀδελφη οὐκ ἔχει την εἰρηνην του Θεου ἐν καρδια αὐτης γαρ ἀμαρτανει ἐν τη γλωσση αὐτης.

4. ὁ πιστος ὁ ἀποστολος ἐτοιμάζει ταυτην την ἐκκλησιαν ἐν Κανα ὑπερ ἐκεινου προφητου και των μαθητων αὐτου.

5. ὁ ἀδελφος οὗτος διδασκει ὑμας και ἡμας περι του λογου ζωης

6. ἡμεις ἀναγινωσκομεν ταχεως και καλως δε ὑμεις οὐκ ἀναγινωσκετε οὕτως.

7. ἐκεινος υἱος ἐστι νεανιας ἀγαθος, πιστος και ἀγαπητος.

8. ἡ ὁδος του Χριστου ἐστιν ἡ ὁδος εἰρηνης και χαρας ἐν τουτω κοσμῳ.

9. νυν ἐσμεν τεκνα του Θεου του ἀληθινου και οὕτως ἀδελφοι και ἀδελφαι του κυριου του αὐτου.

2. Traduceți în limba greacă:

1. Domnul aduce viață oamenilor răi din lume.

2. Acel bărbat rămâne în păcatul lui.

3. Evanghelia și viața sunt daruri de la Dumnezeu cel drept.

4. Dumnezeu este unul, și acum aduce pace credincioaselor lui.

5. Când Isus îi înfață pe profeți, ucenicii buni botează tinerii în râu.

6. Astfel noi vedem puterea lui Dumnezeu însuși și suntem fericiți.

21. CONJUGAREA VERBELOR ÎN - ΜΙ

21.1. Generalități

Spre deosebire de conjugarea în -ω, tematică, în limba greacă exista și conjugarea în -μι, atematică. În Noul Testament cinci verbe în -μι apar mai frecvent, anume: εἶμι (sunt), δίδωμι (dau), ἵστημι (stau - în picioare), ἵημι (trimit) și τιθημι (pun). ἵημι apare doar în compuși, cum sunt ἀφίημι (trimit, iert, permit, părăsesc) și συνιημι (aduc împreună, pricep, înțeleg). În general, verbele care apar în NT, din această categorie, dimpreună cu rădăcina lor, sunt:

ἀμφιεννυμι,	ἐ	- a se îmbrăca ²⁸
ἀπολλυμι,	ὄλ	- a distruge, a ruina
δεικνυμι	δεικ	- a arăta
δίδωμι,	δο	- a da
δυναμαι,	δυνα	- a putea, a fi în stare
εἶμι	ἔσ	- a fi, a exista
(εἶμι)	(ι)	(- a merge). ²⁹
ἐκπεταννυμι	πετα	- a răspândi
ἐπισταμαι	στα	- a înțelege, a ști
ζωννυμι	ζω	- a înconjura, a încinge
ἵημι	ἴ	- a trimite
ἵστημι	στα	- a pune,

²⁸ Lista e prezentată în W. Mueller, *Gramatical Aids for Students of New Testament Greek*, Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1972, p. 48.

²⁹ Unii comentatori afirmă că, de exemplu, în Ioan 7:34, 36, avem acest înțeles al verbului. În alte locuri din NT, el apare în compuși cu - απι, - ει, - ει, - εξ, - επ, - συν.

καθημαι	ἥ	- a sta, a se așeza
καταγνυμι	ἄγ	- a frânge
κειμαι	κει	- a sta întins
κεραννυμι	κερα	- a amesteca
κιχρημι	χρα	- a împrumuta (cuiiva)
κορεννυμι	κορε	- a (se) sătura
κρεμαμαι	κρεμα	- a atârna, a suspenda
(κρεμαννυμι	κρεμα	- a atârna, a suspenda)
μιγνυμι	μιγ	- a amesteca
ὀμνυμι	ὀμ	- a jura, a face legământ
ὀνινημι	ὀνα	- a fi folositor
πηγνυμι	παγ	- a zidi, a repara
πιμπλημι	πλα	- a umple
πιμπρημι	πρα	- a arde (febră), a se umfla
ῥηγνυμι	ῥαγ	- a rupe, a sparge
ῥωννυμι	ῥω	- a face puternic, a întări
σβεννυμι	σβε	- a stinge
στρωννυμι	στρω	- a împrăștia
τιθημι	θη	- a pune, a așeza
φημι	φα	- a zice, a afirma

Unele din verbele acestea în – μι au și forme echivalente în – ω, în NT, de exemplu: ὀμνυμι - ὀμνω, στρωννυμι - στρωννω, μειγνυμι - μειγνω (μιγνυμι).

21.2. Paradigmele temporale și modale ale verbelor în - μι

Terminațiile verbelor în -μι se aseamănă cu cele ale verbelor în -ω mai puțin la timpurile prezent și aorist. La prezent, imperfect și aorist 2, verbele în - μι nu folosesc vocalele de legătură ο / ε înaintea terminațiilor. De asemeni, în conjugare, vocalele din rădăcină, ε, ο, α, apar adesea în varianta lor lungă η, ω, α.

O altă caracteristică a verbelor în - μι este faptul că și la prezent și imperfect indicativ ele prezintă, din start, o dublare a primei consoane din rădăcină (dublare, reduplicare), nu numai la perfect și mai-mult-ca-perfectul. La prezent și imperfect vocala din mijloc este ι (iota). Dacă rădăcina începe cu o vocală, atunci iota, ι, se plasează înaintea rădăcinii, cu spirit aspru.

Verb	rădăcină	rădăcină prezent
τιθημι	θε	τιθε
διδωμι	δο	διδο
ἵστημι	στα	ἵστα
ἴημι	ἔ, ἦ	ἴη

La aorist 1, diateza activă, sunetele caracteristice nu sunt ‘σα’ ci ‘κα’ (cf. la perfect). Paradigmele importante sunt:

21.2.1. Modul indicativ

1) Indicativ prezent activ

διδωμι	ἵστημι	τιθημι	-ἴημι
διδως	ἵστης	τιθης	-ἴης
διδωσι(v)	ἵστησι(v)	τιθησι(v)	-ἴησι(v)
διδομεν	ἵσταμεν	τιθεμεν	-ἴημεν ³⁰
διδοτε	ἵστατε	τιθετε	-ἴετε
διδοασι(v)	ἵστασι(v)	τιθεασι(v)	-ἴασι(v)

2) Indicativ prezent mediu \ pasiv

διδομαι	ἵσταμαι	τιθεμαι	--
---------	---------	---------	----

³⁰ În Lc. 11:4 se întâlnește ἀφιομεν.

διδουσαι	ἴστασαι	τιθεσαι	--
διδουται	ἴσταται	τιθεται	- ἴεται

διδομεθα	ἴσταμεθα	τιθεμεθα	--
διδουσθε	ἴστασθε	τιθεσθε	--
διδονται	ἴστανται	τιθενται	- ἴενται

3) Indicativ imperfect activ

ἔδιδουν	(nu în NT)	ἔτιθην	- ἴον (ἦφιον)
ἔδιδους	--	ἔτιθεις	--
ἔδιδου	--	ἔτιθει	- ἴεν (ἦφιεν)

ἔδιδομεν	--	ἔτιθεμεν	--
ἔδιδουτε	--	ἔτιθετε	--
ἔδιδουσαν (ἔδιδουν)	--	ἔτιθεσαν	--

4) Indicativ imperfect mediu\pasiv

ἔδιδομην	ἴσταμην	ἔτιθεμην
ἔδιδουσο	ἴστασο	ἔτιθεσο
ἔδιδουτο	ἴστατο	ἔτιθετο
(ἔδιδετο)		

διδομεθα	ἴσταμεθα	ἔτιθεμεθα
διδουσθε	ἴστασθε	ἔτιθεσθε
διδονται	ἴσταντο	ἔτιθεντο

5) Indicativ aorist 1 și 2 activ

(aor.1)	(aor.2)	și	(aor.1)	(cf. perf.)	(aor.1)
ἔδωκα	ἔστην		ἔστησα	ἔστηκα	ἔθηκα
ἔδωκας	ἔστης		ἔστησας	ἔστηκας	ἔθηκας
ἔδωκε(ν)	ἔστη		ἔστησε	ἔστηκε	ἔθηκε(ν)

ἔδωκαμεν	ἔστημεν	ἔστησαμεν	ἔστηκαμεν	ἔθηκαμεν
----------	---------	-----------	-----------	----------

ἔδωκατε ἑστήτε ἑστήσατε ἑστήκατε ἑθήκατε
 ἔδωκαν ἑστήσαν ἑστήσαν ἑστήκαν ἑθήκαν
 (ἔδοσαν) ἑστεκεῖν, etc. la m.m.pf.

6) Indicativ aorist 2 mediū

ἔδομην	(nu în NT)	ἔθεμην
ἔδου	--	ἔθου
ἔδοτο	--	ἔθετο
(ἔδετο)		
ἔδομεθα	--	ἔθεμεθα
ἔδοσθε	--	ἔθεσθε
ἔδοντο	--	ἔθεντο

7) Indicativ aorist 1 pasiv

ἔδοθην	ἑσταθην	ἑτεθην
ἔδοθης	ἑσταθης	ἑτεθης
ἔδοθη	ἑσταθη	ἑτεθη
ἔδοθημεν	ἑσταθημεν	ἑτεθημεν
ἔδοθητε	ἑσταθητε	ἑτεθητε
ἔδοθησαν	ἑσταθησαν	ἑτεθησαν

21.2.2. Modul subjonctiv

Modul subjonctiv³¹ folosește doar timpurile prezent și aorist:

1) Subjonctiv prezent activ³²

διδω	(nu în NT)	τιθω
διδως	--	τιθης
διδω	--	τιθη
διδωμεν	--	τιθωμεν
διδωτε	--	τιθητε
διδωσι	--	τιθωσι

2) Subjonctiv aorist 2 activ

δω [δυω]	στω	θω
δως [δυης]	στης	θης
δω [etc.]	στη	θη
δωμεν	στωμεν	θωμεν
δωτε	στητε	θητε
δωσι	στωσι	θωσι

3) Subjonctiv aorist 2 mediu

(nu în NT)	(nu în NT)	θωμαι
--	--	θη
--	--	θηται
--	--	θωμεθα

³¹ În NT nu apar formele de condițional-optativ ale verbelor în - μι.

³² Subjonctivul prezent mediu \ pasiv nu este folosit în NT.

--	--	θησθε
--	--	θωνται

4) Subjonctiv aorist 2 pasiv

δοθω	σταθω	τεθω
δοθης	σταθης	τεθης
δοθη	σταθη	τεθη
δοθωμεν	σταθωμεν	τεθωμεν
δοθητε	σταθητε	τεθητε
δοθωσι	σταθωσι	τεθωσι

21.2.3. Modul imperativ

La modul imperativ verbele în -μι urmează următoarele paradigme:

1) Imperativ prezent activ

διδου	(nu în NT)	τιθει	- ἶες
διδοτω	--	τιθετω	- ἴετω
διδοτε	--	τιθετε	- ἴετε
διδοτωσαν	--	τιθετωσαν	- ἴετωσαν

2) Imperativ prezent mediu \ pasiv

--	--	τιθεσο
--	--	τιθεσθω
--	--	τιθεσθε
--	--	τιθεσθωσαν

3) Imperativ aorist activ

δος	στηθι	θες	- ἕς
δοτω	στητω	θετω	- ἔτω

δοτε	στητε	θετε	- έτε
δοτωσαν,	στητωσαν,	θετωσαν,	- έτωσαν
δοντων	σταντων	θεντων	

4) Imperativ aorist mediu

δου	(nu în NT)	θου
δοσθω	--	θεσθω
δοσθε	--	θεσθε
δοσθωσαν,	--	θεσθωσαν,
δοσθων	--	θεσθων

5) Imperativ aorist pasiv

δοθητι	σταθητι	τεθητι
δοθητω	σταθητω	τεθητω
δοθητε	σταθητε	τεθητε
δοθητωσαν	σταθητωσαν	τεθητωσαν

21.2.4. Modul Infinitiv

1) Infinitiv prezent

	D. activă	D. medie / pasivă
ἀφίημι	ἀφίεναι	ἀφείσθαι
δίδωμι	διδοναι	δίδοσθαι
εἶμι	εἶναι	-----
ἵστημι	ἵσταναι	ἵστασθαι
συνιημι	συνιεναι	συνιεσθαι
τιθημι	τιθεναι	τιθεσθαι

2) Infinitiv aorist

	D. activă	D. medie	D. pasivă
ἀφίημι	ἀφίεναι	-----	-----

διδωμι	δουναι	δοσθαι	δοθηναι
εἶμι	-----	-----	-----
ἴστημι	στηναι	-----	σταθηναι
συνιημι	συνειναι	-----	-----
τιθημι	θειναι	θεσθναι	τεθηναι

21.2.5. Modul Participiu

Participiile verbelor în - μι se conjungă la fel ca verbele în - ω.

1) Participiul prezent activ

M.	διδους	ἴστας	τιθεις	- ἱεις
F.	διδουσα	ἴστασα	τιθεισα	- ἱεισα
N.	διδον	ἴσταν	τιθεν	- ἱεν

2) Participiu prezent mediu \ pasiv

M.	διδομενος	ἴσταμενος	τιθεμενος	--
F.	διδομενη	ἴσταμενη	τιθεμενη	--
N.	διδομενον	ἴσταμενον	τιθεμενον	--

3) Participiu aorist activ

M.	δους	στας	θεις	- εἶς
F.	δουσα	στασα	θεισα	- εἶσα
N.	δον	σταν	θεν	- ἔν

4) Participiu aorist mediu

M.	δομενος	-----	θεμενος
F.	δομενη	-----	θεμενη
N.	δομενον	-----	θεμενον

5) Participiu aorist pasiv

M.	δοθεις	σταθεις	τεθεις
F.	δοθεισα	σταθεισα	τεθεισα
N.	δοθεν	σταθεν	τεθεν

21.2.6. *Formele principale ale verbelor în - μι*

<i>Prezent</i>	<i>Viitor</i>	<i>Aorist</i>	<i>Perfect</i>	<i>Prezent M/P</i>	<i>Aor. pasiv</i>
διδωμι	δωσω	ἔδωκα	δεδωκα	δεδομαι	ἔδοθην
ἴστημι	στησω	ἔστησα	ἔστηκα	ἔσταμαι	ἔσταθην
		ἔστην			
τιθημι	θησω	ἔθηκα	τεθεικα	τεθειμαι	ἔτεθην
-ῖημι	-ῖσω	-ῖκα	-εῖκα	-έωμαι	-έθην
συνιημι		συνησω	συνηκα		
ἄφιεμι	ἄφησω	ἄφηκα	ἄφεικα	ἄφειμαι	ἄφειθην
εἶμι	ἔσομαι	ἦμην*			
		(impf.)			

21.3. *Exerciții*

1. Analizați următoarele exemple:

ἐὰν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστός, ἐστὶν καὶ ἀδίκαιος, ἵνα ἄφῃ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας καὶ καθάριση ἡμᾶς ἀπο πάσης ἀδικίας (1 In. 1:9)

γίνου πιστός ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω σοὶ τὸν στέφανον τῆς ζωῆς (Apor. 2:10)

ἴδου δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπιῶν καὶ ἐπὶ πάσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήση (Lc. 10:19)

καὶ εἶπεν, ποῦ τεθεικάτε αὐτόν– λεγούσιν αὐτῷ, κυριε, ἐρχου καὶ ἴδε. (In. 11:37)

μητι ἐρχεται ὁ λυχνός ἵνα ὑπο τὸν μοδίον τεθῆ ἢ ὑπο τὴν κλινὴν– οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθῆ... (Mc. 4:21)

ANEXE

ANEXA 1: FORMELE PRINCIPALE ALE VERBELOR

prezent	viitor	aoarist A.	aoarist P.	perfect A.	perfect P.
ἄγγελλω	ἄγγελῶ	ἠγγεῖλα	ἠγγέλθην		ἠγγελεμαι
ἄγω	ἄξω	ἠγαγον	ἠχθην		ἠγμαι
αἶρω	ἄρῶ	ἠρα	ἠρθην	ἠρκα	ἠρμαι
αἰτέω	αἰτησῶ	ἠτησα		ἠτηκα	ἠτημαι
ἀκούω		ἠκουσα		ἠκηκα	
ἁμαρτανω	ἁμαρτησῶ	ἠμαρτοῦ ἠμαρτησα		ἠμαρτηκα	
ἀναβαίνω	ἀναβησομαι	ἀνέβην			
ἀνίστημι	ἀναστήσῶ	ἀνέστησα	ἀνεσταθην	ἀνέστηκα	ἀνέστημαι
ἀνοίγω	ἀνοίξω	ἠνέωξα	ἠνέχθην	ἀνέωγα	ἠνέωμαι
ἀπόλλυμι	ἀπολέσω	ἀπώλεσα		ἀπολώλεκα	
ἄρχω	ἄρξομαι	ἠρξαμην			
ἀφίημι	ἀφίησω	ἀφίηκα	ἀφίεθην	ἀφίεικα	ἀφίεώμαι
βαίνω	βησομαι	ἔβην		βέβηκα	
βάλλω	βαλῶ	ἔβαλον	ἐβληθην	βέβληκα	βέβλημαι
βούλομαι	βουλησομαι				ἐβουλησῶμαι
γαμέω	γαμησῶ	ἔγημα	ἐγαμηθην	γέγαμηκα	
γίνομαι	γενησομαι	ἐγενόμην	ἐγενηθην	γέγονα	γεγένημαι
γινώσκω	γνώσομαι	ἔγνων	ἐγνώσθην	ἔγνωκα	ἔγνωσμαι
γράφω	γράψω	ἔγραψα	ἐγράψην	ἔγραφα	ἔγραμμαι
δέχομαι	δέξομαι	ἐδεξαμην	ἐδεχθην	δέδεγμαι	
διδάσκω	διδάξω	ἔδίδαξα	ἐδίδαχθην		
δίδωμι	δώσω	ἔδωκα	ἐδόθην	δέδωκα	δέδομαι
δοκέω	δόξω	ἔδοξα			
διώκω	διώξω	ἔδίωξα	ἐδίωχθην		δεδίωμαι
δύναμαι	δυνησομαι	ἔδυναμην ἠδυναμην	ἠδυνασθην		
ἔγγιζω	ἔγγισῶ ἔγγιῶ	ἠγγισα		ἠγγικα	
ἐγείρω	ἐγερῶ	ἠγειρα	ἠγέρθην	ἐγρηγορα	ἐγηγερμαι
εἰμί	ἔσομαι	ἦμην ἱμ.φ.			
ἐλπίζω	ἐλπιδῶ	ἠλπισα		ἠλπικα	
έρχομαι	ελευσομαι	ἔλθον		ἔληλυθα	
ἔσθίω	φάγομαι	ἔφαγον			
εὐρίσκω	εὐρησῶ	εὐρον	εὐρέθην	εὐρηκα	
ἔχω	ἔξω	ἔσχον		ἔσχηκα	
θέλω	θελήσω	ἠθέλησα			
θνησκω	θανοῦμαι	ἔθανον		τέθνηκα	

present	viitor	aoarist A.	aoarist P.	perfect A.	perfect P.
ἴστημι	στήσω	ἔστησα	ἔσταθην	ἔστηκα	
καίω	καύσω	ἔκαυσα	ἔκαυθην		κέκαυμαι
καλέω	καλέσω	ἔκαλεσα	ἔκληθην	κέκληκα	κέκλημαι
κλίνω	κλινῶ	ἔκλινα	ἐκλίθην	κέκλικα	
κρίνω	κρινῶ	ἔκρινα	ἐκρίθην	κέκρικα	κέκριμαι
λαμβάνω	ληψομαι	ἔλαβον	ἔλημφθην	ἔιληφα	ἔιλημαι
λέγω	ἔρω	εἶπον	ἐρρεθην	εἶρηκα	εἶρημαι
λείπω	λείψω	ἔλιπον	ἔλειφην	ἔλειπιτα	ἔλειμιμαι
μανθάνω		ἔμαθον		μεμαθηκα	
μέλλω	μελλήσω	ἤμελλον			
οἶδα	εἶδησω	εἶδεν			
ὄραω	ὄψομαι	εἶδον	ὠθην	ἔώρακα ἔωρακα	
πάσχω		ἔπαθον		πέπονθα	
πίνω	πίομαι	ἔπιον			πέπωκα
πίπτω	πεσοῦμαι	ἔπεσον		πέπτωκα	
στέλλω	στελῶ	ἔστειλα	ἔσταλην	ἔσταλκα	ἔσταλμαι
στρέφω	στρέψω	ἔστρεψα	ἔστραθην		ἔστραμμαι
συναγώ	συναξῶ	συνηγαγον	συνηχθην		συνήγμαι
σώζω	σώσω	ἔσωσα	ἔσωθην	σέσωκα	σέσωσμαι
τάσσω	τάξω	ἔταξα	ἔταχθην	τέταχα	τέταγμαι
τελέω	τελῶ	ἔτέλεσα	ἔτελέσθην	τέτελεκα	τέτελεσμαι
τίθημι	θησω	ἔθηκα	ἔεθην	τέθεικα	τέθειμαι
ὑπάγω	ὑπάξω	ἤπηγαγον	ὑπηχθην		ὑπήγμαι
φαίνω	φανούμαι	ἔφανα	ἔφανην		
φέρω	οἶσω	ἤνεγκα	ἤνεχθην	ἔνηνοχα	
φεύγω	φευξομαι	ἔφυγον		πέφευγα	
φοβέομαι		ἔφοβηθην			
χαίρω	χαρησομαι	ἔχαρην			

ANEXA 2: ΛΥΩ, PARADIGMA VERBELOR ÎN -Ω

Timp Mod	Prezent A	prezent M/P	imperf. A	imperf. M/P	viitor A	viitor M
Indic.	λυω λυεις λυει	λυομαι λυη λυεται	ἐλυον ἐλυες ἐλυε	ἐλυομην ἐλυου ἐλυετο	λυσω λυσεις λυσει	λυσομαι λυση λυσεται
	λυομεν λυετε λυσουσιν	λυομεθα λυεσθε λυνονται	ἐλυομεν ἐλυετε ἐλυον	ἐλυομεθα ἐλυεσθε ελυντο	λυσομεν λυσετε λυσουσιν	λυσομεθα λυσεσθε λυσονται
Subj.	λυω λυης λυη	λυωμαι λυη λυηται				
	λυωμεν λυητε λυσωσιν	λυωμεθα λυησθε λυνονται				
Impv.	λυε λυετο	λυσου λυεσθω				
	λυετε λυετοσαν	λυεσθε λυεσθωσα ν				
Opt.	λυοιμι λυοις λυοι	λυοιμην λυοιο λυοιτο			λυσοιμι λυσοις λυσοι	λυσοιμην λυσοιο λυσοιτο
	λυοιμεν λυοιτε λυσοιεν	λυοιμεθα λυοισθε λυσοιντο			λυσοιμεν λυσοιτε λυσοιεν	λυσοιμεθα λυσοισθε λυσοιντο
Part.	λυων λυσουσα λυσον	λυομενος λυομενη λυομενον			λυσων λυσουσα λυσον	λυσομενος λυσομενη λυσομενον
Infjn.	λυειν	λυεσθαι			λυσειν	λυσεσθαι

Timp Mod	aorist1 A	aorist1 M	aorist3 P	aorist3 γινωσκω	aorist2 A λαμβανω	aorist2. M λαμβανω
Indic.	ἔλυσα ἔλυσας ἔλυσε ἔλυσάμεν ἔλυσάτε ἔλυσαν	ἔλυσάμην ἔλυσω ἔλυσάτο ἔλυσάμεθα ἔλυσάσθε ἔλυσαντο	ἔλυθην ἔλυθης ἔλυθη ἔλυθημεν ἔλυθητε ἔλυθησαν	ἔγνων ἔγnows ἔγνω ἔγνωνμεν ἔγνωτε ἔγνωσαν	ἔλαβον ἔλαβες ἔλαβε ἔλαβομεν ἔλαβετε ἔλαβον	ἔλαβομην ἔλαβου ἔλαβετο ἔλαβομεθα ἔλαβεσθε ἔλαβοντο
Subj.	λυσω λυσῆς λυσῆ λυσωμεν λυσῆτε λυσωσιν	λυσωμαι λυσῆ λυσῆται λυσωμεθα λυσῆσθε λυσωνται	λυθω λυθῆς λυθῆ λυθωμεν λυθῆτε λυθωσιν	γνω γnows γνω γνωνμεν γνωτε γνωσιν	λαβω λαβῆς λαβῆ λαβομεν λαβῆτε λαβωσιν	
Impv.	λυσον λυσάτο λυσάτε λυσάτωσαν	λυσαι λυσάσθω λυσάσθε λυσάσθωσαν	λυθητι λυθητω λυθητε λυθητωσαν	γνωθι γνωτω γνωτε γνοντων	λαβε λαβετω λαβετε λαβετωσαν	λαβου λαβεσθω λαβεστε λαβεσθωσαν
Opt.	λυσαιμι λυσαις λυσαι λυσαιμεν λυσαιτε λυσαιεν	λυσαιμην λυσαιο λυσαιτο λυσαιμεθα λυσαισθε λυσαιντο	λυθειην λυθειης λυθειη λυθειμεν λυθειτε λυθειεν	γνοιην γνοιης γνοιη γνοιημεν γνοιτε γνοιεν	λαβοιμι λαβοις λαβοι λαβοιμεν λαβοιτε λαβοιεν	λαβοιμην λαβοιο λαβοιτο λαβοιμεθα λαβοισθε λαβοιντο
Part.	λυσας λυσασα λυσαν	λυσάμενος λυσάμενη λυσάμενο ν	λυθεις λυθεισα λυθεν	γνους γνουσα γνον	λαβων λαβουσα λαβον	λαβομενος λαβομενη λαβομενον
Infin.	λυσαι	λυσασθαι	λυθηναι	γνωναι	λαβειν	λαβεσθαι

Time Mod	perfect A	perfect M/P	m.m.c. perfect A	m.m.c. perfect M/P
Indic.	λελυκα λελυκας λελυκε λελυκαμεν λελυκατε λελυκασιν	λελυμαι λελυσαι λελυται λελυμεθα λελυσθε λελυνται	λελυκειν λελυκεις λελυκει λελυκειμεν λελυκειτε λελυκεισαν	λελυμην λελυσο λελυτο λελυμεθα λελυσθε λελυντο
Subj.				
Impv.				
Opt.	λελυκοιμι λελυκοις λελυκοι λελυκοιμεν λελυκοιτε λελυκοιεν	λελυιμαι λελυισαι λελυιται λελυιμεθα λελυισθε λελυινται		
Part.	λελυκως λελυκυια λελυκος	λελυμενος λελυμενη λελυμενον		
Infin.	λελυκεναι	λελυσθαι		

ANEXA 3: REGULI GENERALE PENTRU ACCENTE

I. *Reguli generale*

1. În afara unor excepții, toate cuvintele grecești primesc câte un singur accent.³³
2. Accentul ascuțit poate să cadă pe ultima, penultima și pe antepenultima silabă; accentul circumflex poate să cadă doar pe ultima or pe penultima silabă; accentul grav poate să cadă doar pe ultima silabă a unui cuvânt.
3. Accentul circumflex nu poate fi aplicat unei silabe scurte.
4. Dacă ultima silabă este lungă atunci:
 - 4.1. antepenultima nu poate primi accent.
 - 4.2. penultima, dacă are accent, are unul ascuțit.
5. Dacă ultima este scurtă, atunci o penultimă lungă, dacă are accent, nu poate avea decât un accent circumflex.
6. Un accent ascuțit pe ultima silabă a unui cuvânt se schimbă într-unul grav când cuvântul este urmat, fără vreun semn de punctuație, de un alt cuvânt, accentuat ori nu, ori de un grup de cuvinte.

II. *Reguli pentru substantive*

1. Accentul pe substantive rămâne pe aceeași silabă ca la nominativ singular, fiind guvernat de regulile generale și permițând două reguli de excepție (nr. 5 și nr. 11).

³³ Cf. D.A. Carson, *Greek Accents. A Student's Manual*, Grand Rapids, MI: Baker Books, 1995, pp. 149-155.

2. Atât în prima cât și în a doua declinare, când ultima silabă primește accent ascuțit la nominativ singular, atunci are accent circumflex la dativ și genitiv, singular și plural, iar în rest păstrează accentul ascuțit.
3. Atât în prima cât și în a doua declinare, când ultima la nominativ singular are accent circumflex, accentul circumflex se păstrează pe ultima silabă la toate formele de singular.
4. Vocala α din ultima silabă la nominativ și acuzativ plural, pentru substantive neutre, este considerată întotdeauna scurtă.
5. Substantivele de declinarea întâi (numai) prezintă o excepție la genitiv plural: genitivul plural la declinarea întâi *trebuie* să aibă accent circumflex pe ultima silabă, indiferent ce accent are ori unde cade accentul la nominativ singular.
6. Vocala α în ultima silaba a tuturor substantivelor de declinarea întâi, la acuzativ plural, este întotdeauna considerată lungă.
7. Substantivele de declinarea întâi care se termină în α ori $\alpha\varsigma$, cu α în ultima silabă fiind lungă or scurtă la nominativ singular, aceasta rămâne la fel, respectiv lungă ori scurtă, vocativ și la acuzativ singular.
8. Vocala α din ultima silabă a subst. feminine de prima declinare este considerată lungă, la genitiv singular și la dativ singular.
9. Vocala α din vocativul subst. masculine de prima declinare este considerată scurtă, mai puțin cazul în care nominativul lor singular are o ultimă silabă lungă în $-\alpha\varsigma$, caz în care α la vocativ este lungă.
10. Ori de câte ori un α apare în silaba ultimă a acuzativului singular ori a acuzativului plural a substantivelor de declinarea a treia, acel α este scurt.
11. Substantivele monosilabice de declinarea a treia au în mod normal accent pe ultima la genitivul și dativul ambelor numere. La genitiv plural acest accent trebuie să fie circumflex; în rest este accent ascuțit.
12. Substantivele de declinarea a treia a căror rădăcină se termină în $-\alpha\upsilon\tau$ și a căror dativ plural are o penultimă care poate fi și lungă și scurtă, vor avea acea silabă lungă - dacă ea este accentuată.
13. Substantivele de declinarea a treia de tipul al doilea în $-\epsilon\varsigma$ respectă, în toate inflexiunile, mai puțin la nominativ / acuzativ

singular, regula 2 a participiilor (verbe). (În verbele de contracție, dacă cel puțin una din silabele contrase are accent, atunci silaba rezultantă este și ea accentuată).

13.1. dacă rezultanta este o penultimă sau antepenultimă, și este accentuată, atunci accentul ei respectă regulile generale.

13.2. dacă rezultanta este o ultimă și este accentuată, atunci accentul trebuie să fie circumflex.

14. Substantivele care se termina în - ις la nominativ singular și în - εως la genitiv singular constituie o excepție importantă de la regula generală 4.1, conform căreia, dacă ultima silabă este lungă atunci antepenultima nu poate primi accent. Această excepție are loc doar la genitiv singular și plural.

III. *Reguli pentru verbe*

1. Accentul verbelor regulate este regresiv, adică tinde să fie plasat cât mai în interior, spre antepenultima.

2. în verbele de contracție, dacă cel puțin una din silabele contrase are accent, atunci silaba rezultantă este și ea accentuată.

2.1. dacă rezultatul contragerii este o penultimă sau antepenultimă, și este accentuată, atunci accentul ei respectă regulile generale.

2.2. dacă rezultatul contragerii este o ultimă și este accentuată, atunci accentul trebuie să fie circumflex.

3. În verbele compuse accentul nu poate să depășească, în interior, augmentul.

4. Prezentul infinitiv în toate diatezele are accent regresiv.

5. Atunci când α se află pe ultima silabă la aorist 1, diateza activă sau la timpul perfect diateza activă, este întotdeauna scurt.

6. Aoristul 1 la modul infinitiv, diateza activă, primește accent pe penultima.

7. Verbele la imperativ aorist 2, persoana 2a, nu urmează regula recesiunii accentului.

8. La infinitiv aoristul 2 are accent circumflex pe ultima.

9. La viitor, diateza activă și medie, verbele lichide au aceleași accente ca și verbele în - εω la timpul prezent, diateza activă sau medie.

10. Aoristul 2 la imperativ, diateza medie, pers. 2, sing., are accent circumflex pe ultima ; iar aoristul 2 la infinitiv diateza medie, are accent pe penultima.

11. Perfectul la infinitiv, diateza activă și medie-pasivă, are accent pe penultima.

12. Aoristul pasiv la infinitiv are accent circumflex pe penultima.

13. La modul subjonctiv, aoristul 1 pasiv nu respectă regula accentului regresiv.

14. La verbele de contracție în - αω dacă silaba contrasă conține un α în centrul ei, sau un α, atunci silaba respectivă este lungă.

15. La verbele de contracție în - οω regula 2.2 are întâietate asupra excepției care spune că diftongi αι și οι sunt scurți, dacă se află în poziție finală.

16. La verbele în - μι, în NT, în afară de εἶμι (adică τιθημι, διδωμι, ἴστημι), se aplică următoarele excepții:

16.1 la subjonctiv activ, prezentul și aoristul 2 au întotdeauna accent circumflex pe vocala lungă.

16.2 prezentul infinitiv activ are accent ascuțit pe penultima.

16.3 la participiu, prezent activ și aorist 2, accentul nu este regresiv.

17. La toate verbele compuse cu o prepoziție, accentul nu poate cădea mai departe, în interior, decât la o silabă în spatele verbului propriu-zis.

IV. Reguli pentru adjective

1. Adjectivele de prima și a doua declinare respectă regulile de accentuare ale substantivelor de declinarea respectivă (1, 2, 4, 6).

2. Adjectivele de prima și a doua declinare care au rădăcină terminată în vocală ori în consoana ρ (și care, în consecință, au sufixul α la

feminin singular la toate cazurile), au α lung în silaba penultimă a tuturor formelor de singular feminin.

3. Adjectivele de declinare a treia adoptă regulile de accentuare, 1,4, și 10 de la substantive.

4. Adjectivele de declinare a treia de tipul 2 (în – ες) respectă regula 2 a verbelor (inclusiv 2.1 și 2.2), excepție făcând nominativul singular, feminin și masculin.

5. Adjectivele mixte, de declinare a 3a și a 1a, respectă în mod normal regula 3 (adjective), dar și regulile 11 și 12 de la substantive, la masculin și neutru. La genul feminin, însă, respectă regulile de accentuare a substantivelor de declinare 1.

6. Comparativele și superlativele în – τερος și – τωτος (care înlocuiesc ς-ul final la nominativ masculin, la declinările 1 și 2) respectă regulile 1 și 2 de la adjective.

7. Toate participiile de aorist 2, diateza activă, au aceleași accente ca formele corespunzătoare ale participiului prezent al lui εἶμι.

8. La modul participiu timpul prezent, mediu-pasiv, aorist 1 mediu, și aorist 2 mediu, precum și la prezentul verbului neregulat δυνάμει, accentul de pe participiu este regresiv. La participiul perfect, diateza medie și pasivă, însă, accentul cade întotdeauna pe penultima.

ANEXA 4: ÎMPĂRȚIREA PE SILABE³⁴

Numărul de silabe într-un cuvânt grec este dat de numărul de vocale sau de diftongi din acel cuvânt. De exemplu, ἄλθηεια se desparte ἄ-λη-θει-α.

Pronunția cuvintelor și împărțirea în silabe respectă următoarele reguli:

a. O consoană singură aflată între două vocale, într-un cuvânt, trece și formează silabă cu cea de a doua vocală: ἄ-γω, σο-φι-ζω.

b. Orice grup de consoane care poate fi folosit (sau întâlnit) la începutul unui cuvânt în limba greacă - dacă apare în alte cuvinte grecești va fi lăsat nedespărțit și va intra în silaba următoare (aici sunt incluse și grupele de consoane care încep cu μ sau ν sau μν, și care vor forma, și ele, silabă cu vocala următoare): τυ-πτω, ὀ-γδοος, ἄ-στρον, ἐ-ξθος, ἐ-θνος, λι-μνης.

c. Un grup de consoane care nu apar folosite la începerea unui cuvânt, vreodată, va fi despartit și va forma două silabe: ἄν-θος, ἐλ-πις, ἐρ-γμα. Consoanele duble vor fi și ele despartite în două silabe diferite: θαλατ-τα, θαλασ-σα.

d. Cuvintele compuse se despart în silabe la locul compunerii (la literele unde s-a făcut alăturarea): εἰσ-φερω, προσ-φερω, ἄν-αγω, εἰσ-αγω, συν-εχω (totuși, scriitorii antici scriau adesea și în felul acesta: ἄ-ναγω, εἰ-σαγω, προ-σελθε-ιν, ἐ-ξαγω, δυ-σαρεστος).

e. Litera sigma, σ, atunci când este urmată de una sau mai multe consoane, este fie atașată silabei anterioare (ἄ-ρις-τος), sau formează silabă împreună cu consoana următoare (ἄ-ρι-στος) (scriitorii antici nu erau consecvenți și există și împărțiri de felul: ἄ-ρις-στος).

³⁴ H. W. Smyth, *Greek Grammar (First Edition)*, Part 1 §§138-141, pp. 34-35.

f. Scriitorii antici combinau uneori cuvintele alăturate, formând silabe care indicau pronunția combinată nu împărțirea separată a fiecărui cuvânt: ἔκ τουτου era pronunțat și împărțit în silabe, sub forma: ἔ-κτου-του.

În expunerea lui Goetchius, principalele reguli pentru despărțirea în silabe sunt următoarele:³⁵

(a) O consoană singură, aflată între două vocale, va trece la silaba următoare, ca în exemplul: λυ-σο-με-θα.

(b) Orice grup de consoane care poate fi folosit la începutul unui cuvânt în limba greacă va trece la silaba următoare: πι-στευ-ο-μεν, ἄ-θλη-σις, μι-κρος, τι-κτω, κρυ-πτω.

(c) O consoană urmată de μ sau de ν va trece la silaba următoare, ca în exemplele: προ-γμα, μι-μνη-σκο-μαί.

(d) Celelalte grupări de consoane se divid trecând la silabe diferite: ἐλ-πις, ἐρ-χο-μαί.

(e) Cuvintele compuse se împart în silabe la punctul de compunere: εις-ηλ-θον, προσ-ερ-χε-ται.

³⁵ Goetchius, *The Language of the New Testament*, p. 318, n.2.

ANEXA 5: VOCABULAR SELECTIV

A

᾿Αβρααμ	- Avraam
ᾰβυσσοσ, ου	- abis, locuința morților, a demonilor
ᾰβαρησ, ου	- povară
ᾰββα	- tată (ebraism).
ᾰγαθοποιεω	- a face ce este bun, bine
ᾰγαθοσ, -ησ, -ον	- bun, -ă
ᾰγαθωσυνη, ησ	- bunătate, generozitate
ᾰγαλλιασισ, εωσ	- bucurie extremă, entuziașă
ᾰγαλλιαω,	- a se bucura (cu entuziasm)
ᾰγαμοσ, ου	- necăsătorit, -tă
ᾰγανακτεω	- a fi indignat, mânios
ᾰγανακτησισ, εωσ	- indignare
ᾰγαπαω	- a iubi
ᾰγαπη, ησ	- dragoste
ᾰγαπητοσ, -ή, -ον	- iubit, -ă
ᾰγγελια, ασ	- veste, mesaj, comandă (εὐαγγελιον)
ᾰγγελω	- a vesti, a spune
ᾰγιωσ, -α, -ον	- sfânt, -ă
ᾰγιαζω	- a sfinți
ᾰγιασμοσ, ου	- sfințire, consacrare, dedicare
ᾰγκαλη, ησ	- mână (braț)
ᾰγνιζω	- a purifica, a curăți
ᾰγνοεω	- a nu înțelege, a nu ști, a nu cunoaște
ᾰγοραζω	- a răscumpăra, a elibera
ᾰγορα, ασ	- piață
ᾰγω	- a conduce

ἀγωγή, ης	- a mod de viață, purtare
ἀγωνιζομαι	- a lupta, a se întrece în competiție
ἀδελφης, ης	- soră
ἀδελφος, ου	- frate
ἀδηλοτης, ητος	- nesiguranță
ἀδιαλειπτως	- constant, mereu
ἀδικια, ης	- nedreptate, încălcare de lege
ἀδικημα, τος	- vină, păcat
ἀδολος, ον	- pur, neamestecat
ᾄδω	- a cânta
ἀδυνατος, ον	- imposibil
ἄζυμος, ἦ, ου	- fără aluat, nedospit, -ă
ἄηρ, ερος	- văzduh, aer, atmosferă
ἀθετεω	- a respinge, a refuza, a ignora, a anula
ἀθλω	- a lupta într-o competiție, a concura
αἶμα, τος	- sânge
αἶρω	- a ridica, a scoate, a desființa, a distruge
αἶρεσις, εως	- alegere, erezie, sectă, partidă
αἶτεω	- a cere
αἶων, ος	- epocă
αἰωνιος, -ον	- etern,-ă, veșnic,-ă
αἰνιγμα, τος	- enigmatic, obscur, neclar
αἰσθανομαι	- a înțelege, a pătrunde rațiunea, sensul
αἰσθησις, εως	- înțelegere, rațiune
αἰσχος, ας, ον	- rușinos, necinstit, indecent
αἶτεω	- a cere
αἶτια, ας	- cauză, sursă, motiv
ἀκολουθεω	- a urma
ἀκουω	- a auzi
ἀκριβεια, ας	- exactitate, precizie
ἀλαζονεια, ας	- mândrie
ἄλλα	- dar
ἄλας	- sare (ἄλς, ἄλος)

ἀλλαχοθεν	- în altă parte
ἀλεκτωρ, ορος	- cocoș
ἀληθεια, ας	- adevăr
ἀληθης,-ες	- adevărat,-ă, cinstit,-tă
ἀληθινος,-η,-ον	- adevărat,-ă
ἀλληγορεω	- a alegoriza, a vorbi alegoric
ἀλιευω	- a pescui
ἀλλος,-α,-ον	- altul,-a (de același fel)
ἀλλοτριος,-α,-ον	- străin,-ă
ἀλογος, ον	- nerațional, sălbatic, necivilizat
ἀμα	- împreună; cu Dat. împreună cu
ἀμαρτανω	- a păcătui
ἀμαρτια, ας	- păcat
ἀμαρτωλος, ον	- păcătos
ἀμην	- amin, așa să fie
ἀμνος, ου	- miel
ἀν	- dacă
ἀνα	- prop cu Ac. în sus, între
ἀναβαινω	- a urca
ἀναγινωσκω	- a citi
ἀνατρεπω	- a răsturna
ἀναγκη, ης	- necesitate, neceaz, nevoie, limitare
ἀνιγμα, τος	- imagine obscură, neclară
ἀίρεομαι	- a alege, a prefera
ἀίρεσις, εως	- erezie, partidă
ἀίρω	- a ridica, a lua pe sus, a distruge
ἀίτεω	- a cere, a întreba
ἀκουω	- a auzi
ἀμαρτανω	- a păcătui
ἀναβαινω	- a urca, a merge în sus
ἀναλαμβάνω	- a ridica, a purta, a căra
ἀναλημψις, εως	- ridicare, înălțare, moarte
ἀναχωπεω	- a se retrage

ἀναζω	- a reveni la viață
ἀνεμος, ου	- vânt
ἀνιστημι	- a se ridica (din morți), a numi
ἀνηρ, ἀνδρος	- bărbat, soț
ἀνθρωποκτονος, ου	- ucigaș, asasin
ἀνθρωπος, ου	- om
ἀνοιγω	- a deschide
ἀνωθεν	- de sus, din nou
ἀντι	- prep. cu Gen. împotriva, în loc (de)
ἀνω	- sus, deasupra
ἀξιος,-α,-ον	- vrednic,-ă
ἀπαγω	- a [se] spânzura
ἀπαγω	- a conduce (în afară)
ἅπας, ἅπασα, ἅπαν	- tot (toată), întreg, întreagă
ἀπερχομαι	- a pleca
ἀπεχω	- a primi deplin
ἀπο	- prep cu Gen. de la, din
ἀποθνησκω	- a muri
ἀποκαλυπτω	- a face cunoscut
ἀποκειμαι	- a păstra, a rezerva
ἀποκρινομαι	- a răspunde
ἀπολλυμι	- a distruge, a pierde
ἀποστελλω	- a trimite
ἀποστολος, ου	- apostol
ἀπτω	- a atinge
ἀρπαζω	- a apuca, a prinde
ἄρτος, ου	- pâine
ἀρχη, ης	- început
ἀρχομαι	- a începe
ἀρχων,-οντος	- stăpânitor, conducător
ἀσθενεια, ας	- slăbiciune
ἀσθενεω	- a se îmbolnăvi
ἀσπασμος, ου	- salutare

ἄστηρ,-ερος, ου	- stea
αὐλή, ης	- staul
αὐτός,-ης,-ος	- pron. pers., 3 per. sg. - el, ea
ἄφιημι	- a lăsa, a părăsi
ἄφησις, εως	- iertare
ἄχρι(ς)	- Gen. până [când], în timp ce

B

βαθος,-ους, τος	- adâncime
βαθυσ,-εις, -υς	- adânc,-ă
βαλλω	- a arunca
βαινω	- a merge
βαπτίζω	- a boteza, a spăla
βαπτω	- a cufunda
βαρεω	- a împovăra, a copleși
βασιλεια, ή	- împărăție
βασιλευς,-εως, ό	- rege, suveran
βασιλικος,-ης,-ον	- funcționar împărătesc
βασταζω	- a purta
βδελυγμα, τος	- detestabil, spurcat
βεβαιος, α, ον	- ferm, confirmat, nezguduit
βιβλιον, τος	- carte mică
βια, ας	- forță, violență
βιος, ου	- viață (biologică)
βλεπω	- a vedea
βοαω	- a striga
βουλομαι	- a dori
βραβειον, ου	- premiu
βραβευω	- a arbitra, a judeca
βρωμα, τος	- hrană solidă, tare

βρωσις, εως	- hrană, mâncare, masă
βουλομαι	- a dori
βους, βοος	- bou, vacă

Γ

Γαλιλαια, ή	- Galilea
γαμεω	- a se căsători
γαμος, ου	- căsătorie, nuntă
γαρ	- căci, pentru
γαστηρ,-τρος	- matrice
γε	- cu siguranță, chiar
γενναω	- a da naștere
γενοσ,-ουσ, τοσ	- rasă, neam
γερων, οντοσ	- bătrân
γεωργεω	- a cultiva teren, a practica agricultura
γη, ησ	- pământ
γινομαι	- a deveni
γινωσκω	- a cunoaște
γλωσσα, ησ	- limbă
γνωσις, εως	- cunoaștere
γνωριζω	- a face cunoscut, a descoperi
γογγυζω	- a se plânge, a murmura
γονευς, εως	- părinte
γονυ, γονατοσ	- genunchi
γραμμα, ατοσ, τοσ	- literă
γραμματευς, εως	- copist, cărturar
γραφη, ησ	- scriere
γραφω	- a scrie
γρηγορεω	- a fi treaz, a veghea
γυνη, αικοσ	- femeie, soție

Δ

δαίμονιον, τος	- demon
δακνω	- a mușca
δακρυω	- a plânge
δε	- dar, însă, dimpotrivă
δεομαι	- a cere
δεχομαι	- a primi
δεω	- a lega
δει	- 3 pers. sg. δεω - trebuie
δειγμα, τος	- exemplu, avertizare
δευτε	- vino! (comandă)
δη	- cu adevărat
δηλος, η, ον	- evident
δηλωω	- a arăta, a face cunoscut
δια	- Gen.- prin, peste; Ac.- din cauză, datorită
διαβαινω	- a traversa
διαβαλλω	- a acuza
διαβολος, ου	- diavol
διαγινωσκω	- a analiza, a investiga, a decide
διαθηκη, ης	- testament
διακονεω	- a sluji, a servi
διακονος, ου	- slujitor (diacon)
διακρινω	- a ealua, a disputa, a ezita, a judeca
διαλογιζομαι	- a discuta, a argumenta
διαλεγομαι	- a disputa, a dezbate
διαμενω	- a sta, a rămâne, a continua
διαμαχομαι	- a protesta vehement
διαμεριζω	- a împărți
διανοιγω	- a deschinde mintea, a explica
διανοια, ας	- minte, intelect

διασπειρω	- a împrăști
διασπορα, ας	- diaspora, împrăștiere
διαφυγω	- a evada, a scăpa
διαφθειρω	- a se distruge, a se ruina, a decădea
διδασκαλος, ου	- învățător, dascăl
διδασκω	- a învăța, a preda
διδαχη, ης	- învățătură
διδωμι	- a da
δικαιος,-α,-ον	- drept / cinstit,-ă, neprihănit,-ă
δικαιοσυνη, ης	- neprihănire, dreptate, îndreptățire
δικαιοω	- a îndreptăți.
διερωταω	- a învăța prin întrebări
διωκω	- a persecuta, a urmări
καταδιωκω	- a persecuta, a urmări
δοκεω	- a părea, a crede, a gândi
δολιος,-α,-ον	- înșelător, -oare
δοξα, ης	- slavă, glorie
δοξαζω	- a slăi
δουλος, ου	- rob, sclav
δρακων, οντος	- balaur (diavolul)
δρομος, ου	- drum, curs, cale (a vieții)
δυναμαι	- a putea, a fi capabil
δωρον, ου	- dar, cadou

E

εαν	- dacă
εαω	- a permite, a îngădui
εαυτου, εαυτων	- pr. refl. 3 gen. - însuși, -săși; înșiși, -sele
εγγιζω	- a se apropia
εγγυς	- aproape
εγειρω	- a învia

ἔγω	- pron. pers., 1 sg. - eu
ἔθνος, ἔθνους,	- națiune, popor
ἔθος, οὐς	- obicei, practici, tradiție
εἶ	- dacă
εἶ μὴν	- cu siguranță, categoric
εἶ μὴ	- doar, doar dacă, numai dacă
εἶμι	- a fi
εἶπαν, εἶπον	- am spus (aor.2 al lui λεγω)
εἶρηνη, ἦ	- pace
εἰς	- Ac. - în, spre, pentru
εἰσαγω	- a conduce înăuntru
εἰσερχομαι	- a intra
εἰσπορευομαι	- a merge înăuntru
ἐκ	- Gen. din, de la, de pe
ἐκβαλλω	- a arunca afară
ἐκει	- acolo
ἐκεινος,-η,-ο	- pron. dem. dep. - acela, aceea
ἐκκλησια, ας	- biserică, adunare
ἐκπορευομαι	- a merge afară
ἐκχεω	- a vărsa
ἐλεεω	- a avea milă
ἐλπις, ἐλπιδος	- speranță
ἐλπίζω	- a spera
ἐμβλεπω	- a privi, a considera
ἐμος, -η,-ον	- meu, mea
ἐμαυτος	- pron. refl., 1 sg./pl. – eu însumi
ἐμπροσθεν	- înainte, în față
ἐν	- Dat.- în
ἐν	- numeral card., n. - unul
ἐναντι (ἐναντιον)	- Gen. în față, în prezența
ἐνδω	- a [se] îmbrăca
ἐντολη, ης	- poruncă
ἐξαγω	- a conduce afară

ἐξανατελλω	- a produce
ἐξερχομαι	- a ieși, a pleca
ἐξουσια, ας	- putere, autoritate
ἐξω	- afară, în exterior
ἐορτη, ης	- sărbătoare, zi de sărbătoare
ἐπαγγελια, ας	- promisiune (făgăduință)
ἐπαυριον	- mâine
Ἐπαφρας, ὁ	- Epafras
ἐπι	- Gen.- pe, în; Dat. - deasupra;
	- Ac.- spre, împotriva
ἐπικαλεω	- a chema, a numi
ἐπιθυμια, ας	- poftă
ἐπισταμαι	- a ști, a înțelege
ἐπιστολη, ης	- scrisoare, epistolă
ἐπιστρεφω	- a se întoarce
ἐπιφανεια, ας	- apariție, venire
ἐποικοδομεω	- a zidi, a consolida
ἐργον, ου	- lucrare
ἐρημος, ου	- pustiu
ἐρχομαι	- a veni
ἐριζω	- a se certa, a protesta
ἐρμηνευω	- a explica, a interpreta, a traduce
ἐρωταω	- a se ruga, a întreba
ἐσθιω	- a mânca
ἐσχατος,-η,-ον	- ultim,-ă
ἐσω	- înăuntru
ἕτερος,-α,-ον	- alt,-ă (de alt fel)
ἐτοιμαζω	- a pregăti
ἐτοιμος,-η,-ον	- pregătit,-ă, gata
εὖ	- bine, bun
εὐαγγελιζω	- a evangheliza
εὐαγγελιον, ου	- evanghelie
εὐδοκεω	- a place, a fi mulțumit

εὐθεως	- îndată
εὐθους	- imediat
εὐλογεω	- a binecuvânta
εὐλαβεια, ας	- evlavie, reverență, teamă de divinitate
εὐνοεω	- a se împrieteni, a avea intenții bune.
εὐοδοω	- a reuși în călătorie
εὕρισκω	- a găsi, a descoperi, a afla
εὐσεβεω	- a se închina
εὐχαριστεω	- a mulțumi
εὐχαριστια	- mulțumire, recunoștință
εὐχη, ης	- rugăciune
εὐχρηστος, ον	- folositor, benefic
εὐψυχεω	- a fi încurajat
ἐφημερος, ον	- zilnic
ἐφιστημι	- a se apropia, a fi prezent, a insista
ἐχθρα, ας	- dușmănie, ostilitate
ἐχθρος, -ας, -ον	- dușman, -ă, inamic, -ă
ἔχω	- a avea
ἕως	- până (când)

Z

ζαω	- a trăi
Ζεβεδαιος, ό	- Zebedei
ζευγος, ους (ζυγος, ου)	- jug
ζηλευω	- a fi zelos, a avea rână
ζηλωω	- a fi gelos, a fi interesat
ζημιοω	- a pierde, a pedepsi
ζητεω	- a căuta
ζωη, ης	- viață
ζωνη, ης	- centură, curea
ζφον, ου	- creatură vie, ființă

ζωοποιεω - a da viață, a aduce la viață

H

ἦ - sau; ἦ... ἦ, ori... ori
 ἤδη - deja
 ἠδεως - cu bucurie, bucuros
 ἠδονη, ης - plăcere, pasiune
 ἦκω - a veni, a sosi
 ἠλιος, ου - soare
 ἠλικια, ας - vârstă, lungimea vieții
 ἡμερα, ας - zi
 ἡσυχια, ας - liniște, tăcere
 Ἡσαίας, ὁ - Isaia

Θ

θαλασσα, ης - mare
 θανατος, ου - moarte
 θανατω - a da la moarte, a ucide
 θνησκω - a muri
 θαρσος, ους - curaj
 θαυμαζω - a se mira
 θεαομαι - eu privesc
 θελημα, -τος, το - voință, dorință, voie
 θελω - a dori, a vrea
 θεος, ου - Dumnezeu, zeu, zeiță
 θεα, ας - zeiță
 θειοτης, ες - dumnezeire, natură divină
 θεοπνευστος, ον - insuflare divină, inspirație
 θελω - a dori, a rea

θεμελιω	- a pune temelia, a fundamenta ferm
θεραπευω	- a vindeca
θεριζω	- a secera
θεωρεω	- a veghea, a vedea, a observa, a percepe
θεωρια, ας	- vedere, spectacol
θησαυρος, ου	- comoară, tezaur
θλιψις, εως	- necaz, încercare grea, suferință
θρησκεια, ας	- religie, închinare
θριξ, τριχος	- fir de păr
θρυπτω	- a rupe în bucăți
θυγατηρ, τρος	- fată
θυμος, ου	- mânie, furie, revoltă
θυρα, ας	- ușă, poartă
θυρωρος, ου	- portar
θυρεος, ου	- scut
θυσια, ας	- jertfă, sacrificiu
θωω	- a jertfi, a tăia animal pentru jertfă

I

ἰαομαι	- a vindeca, a se restabili
ἰδιος,-α,-ον	- propriu, personal
ἱερον, ου	- templu
ἱεροσολυμα, ἡ	- Ierusalim
ἱησους, ὁ	- Isus
ἱκανος,-ης,-ον	- vrednic,-ă, potrivit,-ă
ἱλασμος, ου	- ispășire
ἱματιον, ου	- haine, îmbrăcămintă, manta
ἱορδανης, ὁ	- Iordan (râul)
ἱουδαια, ἡ	- Iudea
ἱουδας, ὁ	- Iuda
ἱσραηλ, ὁ	- Israel

ἴστημι	- a sta (în picioare)
ἴσχυρος,-ας,-ον	- tare, puternic,-ă
ἰχθυς, -θυος	- pește
Ἰωαννης, ὁ	- Ioan

K

κάγω	- și eu
καθαρίζω	- a curăța
καθευδω	- a dormi (în moarte)
καθημαι	- a șede
καθως	- tot așa, așa cum
και	- și
καινος,-ης,-ον	- nou,-ă
καιω	- a lumina, a păstra lumina, a arde
κάκεινος,-η,-ο	- și acel, aceea
κακια, ας	- răutate, necaz, rău, nelegiuire
κακος,-ης,-ον	- rău, rea
κακοπαθεω	- a suferi, a îndura, a suporta
κακοποιεω	- a face răul
καλεω	- a chema (pe cineva)
καλος,-ης,-ον	- frumos,-oasă, bun,-ă
καλως	- bine (κακως, rău, greșit)
Κανα, ἡ	- Cana
καρδια, ας	- inimă
καρπος, ου	- rod (fruct)
καρποφορεω	- a produce, a aduce roade (fruct)
καρφος, ου	- păi
κατα	- Gen.- în jos; Ac.- peste tot
καταβαινω	- a coborâ
καταλαμβανω	- a obține, a apuca
καταλυω	- a distruge
καταργεω	- a anula, a aboli

καταρτιζω	- a uni
κατευθυνω	- a îndrepta
Καφαρναουμ, ἡ	- Capernaum
κερμα,-ματος	- bani
κερματιστης, ου	- schimbător de bani
κηρυσσω	- a predica, a proclama
κηρυγμα, -ματος	- proclamare, predică
κλειω	- a închide
κλεπτης, ου	- hoț
κλεπτω	- a fura
κλινω	- a apleca
κοινωνια, ας	- părtășie
κοιλια, ας	- stomac, abdomen
κολλυβιστης, ου	- monedă
κοπιαω	- a munci din greu, a obosi
κοπτω	- a tăia
κοσμος, ου	- lume
κραζω	- a striga
κρατεω	- a apuca, a se prinde de ceva
κρειττον	- mai bine, superior
κριμα,-τος	- judecată
κρινω	- a judeca
κρυπτω	- a ascunde, a [se] ascunde
κτιζω	- a crea
κυριος, ου	- domn
κωφος,-η,-ον	- surd,-ă

Λ

λαλεω	- a vorbi
λαμβανω	- a lua, a obține, a alege
λαμπω	- a da lumină, a lumina

λαος, ου	- popor
λατρεία, ας	- închinare, ritual
λατρευω	- a se închina
λεγω	- a spune
λειπω	- a lipsi, a fi insuficient
λειτουργεω	- a sluji, a se închina
λεπρος, ου	- lepros
λευκος, η, ον	- alb, albă
ληστης, ου	- tâlhar
λιθος, ου	- piatră, stâncă
λιμην, ενος	- port
λιμνη, ης	- lac
λογος, ου	- cuvânt
λογια, ων	- colecție de cuvântări, de ziceri
λογιζομαι	- a socoti, a considera, a gândi, a reflecta
λογικος, η, ον	- logic, rațional, spiritual
λυκος, ου	- lup
λυπεω	- a suferi
λυτρον, ου	- mijloc, sau cale de răscumpărare
λυτροομαι	- a răscumpăra, a elibera
λυτρωσις, εως	- răscumpărare, eliberare
λυχνος, ου	- lampă, lumină
λυω	- a dezlega

M

μαθητης, ου	- ucenic
μακαριος,-α,-ον	- fericit,-ă, binecuvântat,-ă
μακροθυμew	- a fi îndelung răbdător, a suporta
μανθανω	- a învăța, a face ucenici
μαρτυρεω	- a mărturisi
μαρτυρια, ας	- mărturisire

μαρτυρομαι	- a da mărturie solemnă, a insista
μαρτυς, μαρτυρος	- martor, martir
ματαιος, α, ον	- zadarnic, deșertăciune, fără preț
μαχομαι	- a [se] lupta
μαχαιρα, ης	- sabie
μεγας, -αλη, -α	- mare
μεθερμηνεω	- a interpreta
μεθη, ης	- beție
μεθοδεια, ας	- înșelătorie, truc, șmecherie
μελει	- e important... (impersonal)
μελλω	- a fi în curs de..., a fi destinat, a deveni
μελος,-ους, τος	- membru, partea de trup
μελω	- a avea grijă (de cineva sau ceva)
μεν	- de fapt, într-adevăr
μενω	- a rămâne
μερις, ιδος	- bucată, parte
μερος, ους	- bucată, parte
μεριζω	- a despărți
μεσος,-η,-ον	- mediu,-ie, mijlociu,-ie; μεσον = între
μεσιτεω	- a garanta, a confirma
μεσιτης, ου	- intermediar
μεσοω	- a fi în mijloc
μετα	- Gen.- cu; Ac.- după
μεταγω	- a călăuzi
μετανοια, ή	- pocăință
μετανοεω	- a se pocăi, a se întoarce, a se schimba
μεταστρεφω	- a schimba, a deforma
μετεχω	- a împărtăși, a mânca, a aparține
Μεσσιας, ό	- Mesia, Unsul
μεχρι	- Gen. – până la
μη	- nu (folosit cu timpuri fără modul indic.)
μητηρ, μητρος, ή	- mamă
μικρος, - ας, - ον	- mic,-ă

μιμεομαι	- a imita, a urma exemplul cuiva
μισεω	- a urî
μισθος, ὁ	- plată
μισθωτος, ὁ	- cel plătit, cel angajat
μνεια, ας	- aducere aminte
μνημειον, ου	- mormânt
μνημονευσω	- a-și aminti
μοιχεια, ας	- adulter
μοιχευω	- a comite adulter, a curvi
μονογενης, -ες, ὁ, ἡ	- singur născut
μονος, -ης, -ον	- singur, -ă
μομφης, ης	- motiv de nemulțumire, de reproș
μωμος, ου	- pată, defect
μωμομαι	- a reproșa, a fi vrednic de reproș
μωρια, ας	- nebunie
Μωϋσης, ὁ	- Moise

N

ναι	- da
ναος, ὁ	- templu, chivot
ναυς, ἡ	- corabie
νεανιας, ὁ	- tânăr
νεκρος, -ας, -ον	- mort
νεκρω	- a muri
νεμω	- a păște, a duce la pășune
νεομηνια, ας	- [sărbătoare] de lună nouă
νεφελη, ἡ	- nor
νη	- Ac. pe; jur pe, adevăresc
νικαω	- a câștiga, a birui
νικη, ης	- victorie
νιπτω	- a [se] spăla

νομη, ἡ	- pășune
νομιζω	- a gândi, a presupune
νομος, ὁ	- lege
νοσος, ου, ἡ	- boală, suferință
νοσεω	- a avea o dorință bolnăvicioasă
νοσημα, τος,	- boală, suferință
νουθεσια, ας	- instruire, avertizare
νουθετεω	- a instrui, a avertiza a învăța
νους, ὁ	- minte, gândire, scop, rațiune, pricepere
νυμφη, ἡ	- mireasă
νυμφιος, ὁ	- mire
νυν	- acum
νυσταζω	- a trândavi, a lenevi
νυξ, νυκτος, ἡ	- noapte

Ξ

ξενια, ἡ	- ospitalitate
ξενος,-η,-ον	- străin,-ă
ξυλον, ου	- lemn

Ο

ὁδος, ἡ	- cale
οἶδα	- perfect 2 cu sens de prez. - știu
οἶκια, ἡ	- casă
οἶκος, ὁ	- casă
οἶνος, ὁ	- vin
οἶος,-α,-ον	- pron. interog. - ce fel de
ὅλος,-η,-ον	- tot, toată
ὄμβρος, ὁ	- ploaie torențială

ὁμολογεω	- a mărturisi, a confirma, a fi de acord
ὁμοιος,-α,-ον	- asemănător (-toare), la fel
ὄνομα,-τος, τος	- nume
ὄντες	- participiu prez. pl. m. εἶμις - fiind
ὀπισω	- Gen.- după; ca adv. = în spate
ὀποιος,-α,-ον	- pron. corelativ - niște
ὅπου	- unde, încât
ὅπως	- cum
ὄρασω	- a vedea
ὄργης, ἦ	- urgie
ὄς, ἦ, ὅ	- pron. rel. - cine, care, ce
ὄσος,-η,-ον	- pron. corel.- cât (ă) de mult
ὄστις, ἥτις, ὅτι	- pron. relativ nedef. - oricine, oricare, orice
ὅταν	- oricând
ὅτε	- când
ὅτι	- că, pentru că
οὐ, οὐκ, οὐχ	- nu, folosit cu modul indicativ
οὐδεις, -μια, -δεν	- pron. negativ: nimeni, nimic
οὐν	- deci
οὐρανος, ὅ	- cer, rai
οὕτος, αὕτη, τουτο	- pronume dem. apropiere, - acest, această
οὕτως	- astfel, așa
ὀφειλω	- a datora, a trebui
ὀφθαλμος, ὅ	- ochi
ὀφεις, ὀφεως, ὅ	- șarpe
ὀχλος, ὅ	- mulțime

Π

παιδιον, τος	- copilăș
παλαιος,-ας, -ον	- vechi, antic,-ă
παλιν	- iar

παρα	- Gen.- de la; Dat.- pe lângă; Ac.- lângă, în comp. cu
παραβολης, ἡ	- parabolă, pildă
παραγω	- a trece
παρακαλεω	- a implora, a încuraja
παρακειμαι	- a fi prezent
παρακλητος, ὁ	- mângâietor, mijlocitor
παραλαμβάνω	- a primi
παραπτωμα, τος	- încălcare
παρουσια, ἡ	- prezență, venire
παροιμια, ἡ	- pildă, proverb
παρρησια ἡ	- cutezanță
πας, πασα, παν	- tot, toată
Πασχα, το	- sărbătoarea Paștelor, miel pascal
πασχω	- a suferi
πατηρ, πατρος, ὁ	- tată
πειθω	- a convinge
πειναω	- a flămânzi
πειραζω	- a ispiti
πειρασμος, ὁ	- ispită, probă, test, examen
πεμπω	- a trimite
(εἰ)περ	- (dacă), sau adevărat, întrucât
περιπατεω	- a se plimba, a umbla în jurul
περισσος,-ης,-ον	- abundent, -ă, foarte mult,-ă
περιστερας, ἡ	- porumbel
Πετρος, ὁ	- Petru
πηλικος,-ης,-ον	- interog. can.- cât,-ă de mare
πικραινω	- a amărî, a face ceva amar.
πινω	- a bea
πιπτω	- a cădea
πιστευω	- a crede
πιστις, πιστεως, ἡ	- credință, încredere
πιστος,-ης,-ον	- credincios,-oasă

πλαναω	- a înșela
πληροω	- a umple
πλοιον, τος	- corabie, barcă
πλουσιος,-α,-ον	- bogat,-ă
πλουτος, ό, τος	- bogăție
πλυνω	- a spăla
πνευμα,-τος, τος	- duh, spirit
πνευματικός,-ης,-ον	- duhovnicesc,-a, spiritual,-ă
ποθεν	- de unde
ποιεω	- a face, a manufactura
ποιμην,-ενος, ό	- păstor
πονηρος,-ας,-ον	- rău, rea
πολις, πολεως, ή	- oraș
πολυς, πολλης, πολυς	- mult,-ă
πορευομαι	- a merge
πορνεια, ή	- imoralitate sexuală (curvie)
ποταμος, ό	- râu, fluiu
ποταπος,-ης,-ον	- interog. cal. - ce fel de?
ποτε	- când, de când
που	- unde
πριν	- înainte
προς	- Gen. - în fața, înaintea
προβατον, τος	- oaie
προιμος, ό	- ploaie timpurie
προλαμβανω	- a anticipa, a grăbi
προφητης, ό	- proroc, profet
προς	- Dat. - la; Ac. - spre, către
προσδοκαω	- a aștepta
προσευχη, ή	- rugăciune
προσευχομαι	- a se ruga
προσθες	- aor. impv. pers. 2, sg. de la προστιθημι
προστιθημι	- a intenționa
προσκυνεω	- a se închina

προσωπον, τος	- față
πρωτος,-η,-ον	- primul, prima
πυρα, ἥ	- foc
πωλεω	- a vinde
πωλος, ου	- măgar
πωποτε	- mereu, oricând
πως	- cum

P

ῥαντιζω	- a stropi
ῥακα	- prost, cap sec
ῥαπιζω	- a lovi
ῥεω	- a curge
ῥημα, τος	- cuvânt, lucru, eveniment
ῥητως	- expres, vădit (ῥηθεις - aor. pasiv λεγω)
ῥητωρ	- avocat, vorbitor, orator
ῥιζα, ης	- rădăcină, urmaș, sursă
ῥιζοομαι	- a fi înrădăcinat ferm
ῥιπτω	- a agita, a arunca
ῥομφια, ας	- sabie, durere intensă
ῥουομαι	- a sala, a mântui
ῥυπαρια, ας	- impuritate, necurăție
ῥυτις, ιδος	- murdărie
ῥωννυμαι	- a fi sănătos

Σ

σαββατον, το	- sabat
σαρξ, σαρκος, ἥ	- carne, firea pământească
σεαυτου, σεαυτων	- proprn. reflex. pers. 3 gen. - însuși, înșivă

σημειον, το	- semn
σκορπιζω	- a răspândi, a împrăștia
σκοτια, ή	- întuneric
σοφια, ή	- înțelepciune
σος, σης, σον	- pron. posesiv, pers. 2 sg. – (al) său, (a) sa
σπειρω	- eu semăn (pe ogor)
σπλαγχνον, το	- intestine, emoție (inimă)
σταυρος, ό	- cruce
σταυρωω	- a răstigni, a crucifica
στελλομαι	- a se păzi de ceva, a evita
στερεωω	- a întări, a face puternic
στοιχεια, ων	- elementele lumii, principiile naturii
στρεφω	- a se întoarce; a da înapoi
στρατιωτης, ου	- soldat
συ	- pron. pers., per. 2 sg. - tu
συκη, ή	- smochin
συγκακοπαθεω	- a suferi răul împreună cu cineva
συγκαλεω	- a chema împreună, laolaltă
συζητεω	- a discuta, a dezbate, a întreba
συζητησις, εως	- argument, discuție
συζωοποιεω	- a aduce la viață împreună cu cineva
συλαγωγεω	- a lua rob, în captivitate, pe cineva
συμβαλλω	- a pune împreună, laolaltă
συμβουλευω	- a sfătui
συμπαθεω	- a simți împreună cu cineva, a compătimi,
συν	- Dat. - cu, împreună
συναγω	- a aduna împreună, laolaltă
συναγωγης, ή	- sinagogă
συνδουλος, ό	- tovarăș slujitor, împreună-rob
συνερχομαι	- a veni cu cineva, împreună
συνιημι	- a înțelege (a pune laolaltă)
συντελεω	- a sfârși, a completa, a finaliza
σχοινισον, το	- funie

σχημα, το	- formă exterioară, asemănare, natură
σωτηρ, -ος, ό	- mântuitor
σωτηρια, ή	- mântuire
σώζω	- a mântui, a sala
σωφρονεω	- a gândi corect, serios

T

ταχεως	- repede
τεκνιον, το	- copil mic
τεκνον, το	- copil
τελειωω	- a împlini, a desăvârși
τελεω	- a sfârși, a termina, finaliza
τερα, το	- minune
τηρεω	- a păstra, a păzi
τιθημι	- a pune
τιμαω	- a onora, a cinsti
τις, τι	- pron. interog. - cine, ce
τις, τι	- pron. nehot. - cineva, ceva
(μεν) τοις	- categoric
τοιουτος,- αύτη, -το	- pron. corelativ – acela anume
τοπος, ό	- loc
τοτε	- atunci
τραπεζα, ή	- masă
τροφη, ή	- mâncare
τυφλος, ό	- orb

Υ

ύδωρ, ύδατος, τος	- apă
υίος, ό	- fiu

ὕιοθεσια, ας	- adopțiune, înfiere
ὕμνεω	- a cânta un imn, laude
ὕπαρξις, εως	- posesiune, proprietate
ὕπαρχω	- a fi la dispoziția cuiva
ὕπερ	- Gen.- pentru; Ac. - deasupra, dincolo
ὕπερανω	- Gen. – mult deasupra, peste
ὕπεραυξανω	- a crește abundant
ὕπερβαλλω	- a depăși
ὕπερυψοω	- a înălța în poziție pe cineva
ὕπερφρονεω	- a se supraestima
ὕπο	- Gen.- prin, de către; Ac. - sub
ὕπεχω	- a suferi, a răbda
ὕπηρετεω	- a sluji, a îngriji
ὕποβαλλω	- a manipula, a stârni, a mitui
ὕποδεικνυμι	- a face cunoscut, a avertiza, a arăta
ὕπομενω	- a răbda, a rezista
ὕπομονη, ἡ	- răbdare
ὕπομνησις, εως	- aducere aminte
ὕπονοεω	- a presupune, a suspecta
ὕποστασις, εως	- încredere, convingere
ὕποστρεφω	- a abandona
ὕποστασσω	- a [se] supune
ὕστερεω	- a avea lipsă, nevoie, a fi inferior
ὕψοω	- a înălța

Φ

φαινω	- a lumina, a străluci
φανεροω	- a manifesta, a se face arătat, a arăta
Φαρισαίος, ὁ	- Fariseu
φαντασια, ας	- fală, pompă, splendoare exterioară
φερω	- a aduce

φευγω	- a fugi
φιλια, ή	- prietenie
φιλεω	- a iubi
φιμοω	- a reduce, a aduce la tăcere pe cineva
φοβεομαι	- a se teme
φοβος, ου	- frică, teamă
φονευς, εως	- ucigaş, criminal
φονευω	- a ucide
φορος, ου	- taxă, bir, impozit
φορτιζω	- a încărca, a împovăra
πραγελλιον, τος	- bici
φρασσω	- a închide, a bloca, a aduce la tăcere
φραζω	- a explica, a interpreta
φρονεω	- a gândi
φρονημα, τος	- minte, gândire, tip de gândire
φρουρεω	- a păzi, a proteja
φυλασσω	- a păzi, a urma, a apăra, a asculta
φυλακη, ή	- închisoare
φυλη, ή	- seminție, neam, trib
φυσικως	- natural, normal
φυσιωω	- a se mândri, a se umfla de aroganță
φυτεια, ας	- plantă
φυτευω	- a creşte
φωνεω	- a suna, a emite sunete
φωνη, ή	- voce, sunet
φως, φωτος, τος	- lumină
φωτιζω	- a lumina, a ilumina

X

χαιρω	- a se bucura
χαλαω	- a cobori

χαλκος, ου	- cupru, aramă
χαλκολιβανον, ου	- cupru, aramă topite în foc și lustruite
χαρας, ή	- bucurie
χαρις, χαριτος, ή	- har
χαριζομαι	- a dăruî, a ierta, a șterge o datorie
χαρισμα, το	- dar (divin)
χειρ, χειρος, ή	- mână
χλευαζω	- a ironiza
χολαω	- a se mânia
χολη, ή	- fiere, ceva amar
χρεια, ας	- nevoie, necesitate
χρηστος, ης, ον	- bun, -ă, amabil, -ă, îndurător, -oare
χρηστολογία, ας	- vobire înșelătoare, îmbietoare
Χριστος, ό	- Hristos, Unsul
χριω	- a unge
χροניζω	- a întârzia
χρονος, ό	- timp
χρυσος, ου	- de aur, auriu
χωρα, ή	- regiune
χωρις	- separat, distinct
χωρεω	- a face loc
χωριζω	- a separa, a părăsi

Ψ

ψευδομαι	- a minți, a înșela
ψευστης, ό	- mincinos
ψυχη, ή	- suflet
ψυχικος, ης, ον	- sufletesc, firesc, neduhonicesc
ψυχομαι	- a-și răci (sentimentele)
ψυχος, ους	- rece

Ω

ὦ	- o!, interjecție
ὧδε	- aici
ὧδη, ἦ	- odă (de laudă)
ὧρα, ὧρας	- oră, ceas, moment nedefinit
ὧς	- ca, așa ca, ca și cum astfel încât
ὧσαυτως	- la fel ca
ὧσει	- aproximativ ca, aproape ca
ὧστε	- astfel încât
ὠτα	- urechi (ureche, οὖς, ὠταριον, ὠτιον)

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- Abbot-Smith, G., *A Manual Lexicon of the New Testament*, Edinburgh, T&T Clark, 1994 (1921).
- Balme, M., Lawall, G., *Athenaze. An Introduction to Ancient Greek*, Oxford, Oxford UP, 1990; 1991, vols. 1-2.
- Bărnauț, D.; Hubert, E.; Koacs, J., *Dicționar Grec-Român pentru studiul cuvintelor Noului Testament*, Arad, Teologos, 1999
- Carson, D.A., *Greek Accents. A Student's Manual*, Grand Rapids, MI: Baker Books, 1995.
- Debut, J., *ΔΙΑΣΚΩ, Manuel a l'usage de Grand Debutants des lycees et universites* (tome 1), Paris: Les Belles Lettres, 1973.
- Fee, G.D., *New Testament Exegesis. A Handbook for Students and Pastors*, Philadelphia, PA: Westminster Press, 1983.
- Holly, D., *A Complete Categorized Greek-English New Testament Vocabulary*, London: Samuel Bagster & Sons, 1978.
- Macnair, I., *Discovering New Testament Greek. A user-friendly language course*, London: Marshall Pickering, 1993.
- Morrice, Wm. G., *The Durham New Testament Greek Course. A Three Month Introduction*, Carlisle, UK: Paternoster Press, 1993.
- Moulton, J.H. , *An Introduction to the Study of the New Testament Greek. With a First Reader*, H.G. Meecham (rev., ed), London: The Epworth Press, 1955 (1930).

- Nunn, H.P.V., *The Elements of New Testament Greek. A Method of Studying the Greek New Testament with Exercises*, Cambridge: Cambridge University Press, 1955 (1913).
- Nunn, H.P.V., *A Short Syntax of New Testament Greek*, Cambridge: Cambridge University Press, 1956.
- Perschbacher, W.J. (ed), *The New Analytical Greek Lexicon*, Peabody, MA: Hendrickson, 1992 (1990).
- Porter, S.E., *Idioms of the Greek New Testament*, Biblical Languages: Greek (2), Sheffield: Sheffield Academic Press, 1992.
- Richardson, B.; Koacs, J., *Gramatica limbii grecești a Noului Testament*, Institutul Teologic Baptist București, București: PlusArt, 1997.
- Rienecker, F., *Linguistic Key to the Greek New Testament*, C. L. Rogers (ed., trad.), Grand Rapids, MI: Zonderan, 1980 (1976).
- Scott, B.B.; Dean, M.; Sparks, K.; Lazar, F., *Reading New Testament Greek. Complete Word Lists and Reader's Guide*, London: SPCK, 1995.
- Smyth, H.W., *Greek Grammar*, G. M. Messing (rev), Harvard, Harvard University Press, 1956 (1920).
- Ștef, A.F., *Manual de greacă veche*, București: Humanitas, 1996.
- Thayer, J. H. (trad. rev.), *The New Thayer's Greek-English Lexicon of the New Testament*, (Grimm S., Wilke S., Clais Noi Testamenti), Peabody, MA: Hendrickson, 1981 (1885).

- Tipei, J.E., *Limba Greacă a Noului Testament*, Oradea: Cartea Creștină, 1994.
- Wallace, D.B., *Greek Grammar Beyond the Basics. An Exegetical Syntax of the New Testament*, Grand Rapids, MI, Zonderan, 1996.
- Zerwick, M.S.J.; Grosvenor, Mary, *A Gramatical Analysis of the Greek New Testament*, Roma: Editrice Pontificio Istituto Biblico, 1993 (4th ed., rev.).
- Zerwick, M. *Biblical Greek. Illustrated by Examples*, Roma: Editrice Pontificio Istituto Biblico, 1994.